کتاب هفته

ISSN:1029-3345

شنبه ۹ آبان ۱۳۸۳
۱۵ رمضان ۱۴۲۵ ۳۰ اکتبر ۲۰۰۴
شماره ۲۰۱. پیاپی ۵۸۸
۳۲صفحه ۱۰۰تومان

www.ketabehafteh.ir

حجت‌الاسلام و المسلمین محمدی ری‌شهری در آبان ۱۳۲۵ در شهر ری به دنیا آمد. پس از تحصیلات ابتدایی وارد مدرسه علمیه برهان شهر ری شد و در سال ۱۳۴۰ برای ادامه تحصیل به قم رفت و تا سال ۱۳۵۷ مدارج تحصیلی و تدریس را در حوزه مزبور طی کرد و وی سطوح عالیه و خارج فقه و اصول را نزد استادانی همچون: حضرات آیات شیخ محمدعلی اراکی، وحید خراسانی، مشکینی، جواد تبریزی و فاضل لنکرانی فرا گرفت.

محمدی ری‌شهری بنیان‌گذار اولین مجموعه فرهنگی در زمینه حدیث و علوم مربوط به آن است که در سال ۱۳۷۴ تأسیس شد. مؤسسه مذکور در گروههای احیا و تصحیح، رجال، ترجمه، تاریخ و مصطلحات حدیث و گروه فقه‌الحدیث فعالیت می‌کند و تاکنون دهها جلد کتاب منتشر کرده است. از جمله کارهای در دست انجام «دارالحدیث» تدوین دانشنامه بزرگ حدیثی است که با نام «موسوعة میزان الحکمة» جلد نخست آن به تازگی منتشر شد. به این بهانه و برای آشنایی بیشتر با پژوهش‌های حدیثی و قرآنی کشور، به گفت‌وگو با حجت‌الاسلام ری‌شهری نشستیم.

به خاطر قرآن و حدیث

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدی ری‌شهری: آگاهان علوم اسلامی می‌دانند که معارف بسیار گسترده و متنوعی در احادیث اسلامی هست و براساس برآوردی که برخی پژوهشگران انجام داده‌اند، معارف ۲۵ رشته علمی در احادیث اسلامی وجود دارد

۸

منتشر می‌شود

دایرة المعارف قرآنی کودک و نوجوان

گروه خبر کتاب هفته: نخستین دایرةالمعارف قرآنی کودک و نوجوان به زودی منتشر می شود.

این دایرةالمعارف که به آموزش و تجوید قرآن، آشنایی با سوره‌ها، آیات نامدار، اعلام قرآنی، اماکن جغرافیایی در قرآن، علوم طبیعی در قرآن، هنرهای قرآنی، قاریان مشهور، معارف قرآن، علوم قرآنی، تاریخ قرآن، اعجاز قرآن، اخلاق در قرآن، اصول دین، احکام قرآن، ترجمه و تفسیر قرآن و... می‌پردازد با ایده محمدتقی حق‌بین و به سرپرستی غلامرضا نوعی منتشر خواهد شد.

استادانی چون حجت‌الاسلام سید محمد ایازی، بهاءالدین خرمشاهی، دکتر مجید معارف، حجت‌الاسلام حسن پویا، دکتر محمدرضا ستوده‌نیا، مرتضی کریمی‌نیا، دکتر جعفر نکونام، حجت‌الاسلام محی‌الدین، بهرام محمدیان و... در مشاوره و بازنگری مقالات این دایرةالمعارف همکاری داشته‌اند.

ادبیات دینی کودک و نوجوان

مقاله
محمود حکیمی برای کتاب هفته

۱۴

ویژه کتاب هفته

قرآن کریم

دیدار از نمایشگاه بین المللی

خبرها و گزارش های تازه

۲-۷

انتشارات فرهنگستان هنر

۱۰۰ کتاب هنری در راه است

۱۲

فرصت حضور حضوری دوباره

یادداشت
سید کاظم حافظیان رضوی

۱۹

ژاپنی فارسی زبان در کتاب هفته

گفت و گو با پروفسور یوکوفوجیموتو

۱۲

سفرنامه بانوی شرق

یادداشت علی الله سلیمی

۱۹

هفت کتابخانه از تبریز

گشت و گذار خبرنگار کتاب هفته در کتابخانه های تبریز

۱۰

نگاه

اوکانر

۱۶

از متن اتفاق

جان فورد

۱۷

شعر، ترجمه و زبانشناسی

گفت و گو با دکتر مهوش قویمی عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی

۲۱

همگام با نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم

چندروزی از شروع دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم می‌گذرد که در هر روز برنامه‌های مختلفی برگزار شده است، در ذیل به این برنامه‌ها اشاره می‌کنیم:

افتتاحیه

عصر روز پنجشنبه ۳۰ مهرماه مراسم افتتاحیه با حضور رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و جمعی از هنرمندان و خادمان برگزار شد. در این مراسم هاشمی رفسنجانی اهمیت این رویداد فرهنگی را از اهمیت قرآن برشمرد و گفت نمایشگاه قرآن خدمتی شایسته به امت اسلامی در جهت شناسایی این کتاب آسمانی است.

احمد مسجدجامعی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز در مراسم افتتاحیه درباره این نمایشگاه اظهار کرد: نمایشگاه قرآن کریم تهران مهمترین نهاد فرهنگی چند رساله‌ای و چند فرهنگی و الگویی موفق برای فعالیت‌های گسترده دینی است.

وی افزود: شواهد و اسنادی که در طی بیش از یک دهه در نمایشگاه قرآن تهران به نمایش گذاشته شد، بیشترین میزان عرضه آثار قرآنی در سطح جهان را به خود اختصاص داده است.

در ادامه این مراسم از مصحف ریحان پرده‌برداری شد که گزارش مفصل آن در بخش گزارش آمده است.

روز اول ـ جمعه اول آبان‌ماه

جشنواره هنری قرآن کریم با حضور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاون فرهنگی و معاون هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در تالار وحدت افتتاح شد. محمدحسین ایمانی، معاون هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در این مراسم بر تداوم و استمرار برگزاری این جشنواره تأکید کرد و گفت: برگزاری رویدادهای هنری معنوی فضای فرهنگی کشور را معطر و خلاق می‌کند.

وی جمع‌آوری هنرهای سنتی و قدیمی در محفلی معنوی را عاملی جهت ایجاد انگیزه‌های معنوی در میان مردم کشور بویژه نسل جوان عنوان و اظهار کرد.

در زمینه هنرها و آواهای فراموش‌شده آثار قابل تأملی در جشنواره هنری قرآن ارائه شده است.

معاون هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بر لزوم استفاده از نتایج علمی و تحقیقی جشنواره هنری قرآن کریم تأکید کرد.

در جشنواره هنری ۱۱۰ اثر در زمینه هنرهای مفهومی و نقاشی مرتبط با موضوع قرآن در معرض دید علاقه‌مندان قرار گرفته است.

چیدمان رازهای پنهان از علی‌اصغر گلناری و تابلوهای نقش دل از غلامعلی طاهری، سوره کوثر از علی وزیران و نمایش از رضوان رسول‌زاده از جمله آثاری به نمایش درآمده در این جشنواره است.

همچنین اجرای نواها و تصنیف‌های موسیقی سنتی و نمایش‌های متناسب با موضوع نمایشگاه قرآن از دیگر برنامه‌های جشنواره هنری قرآن کریم است.

این برنامه‌ها در طول ده روز و در تالار وحدت و مجموعه تئاتر شهر اجرا می‌شود.

در این روز همچنین جلسه نقد و بررسی تفسیر پرتویی از قرآن از سلسله نشست‌های پژوهشی دوازدهمین نمایشگاه قرآن تشکیل شد.

روز دوم ـ شنبه ۲ آبان‌ماه

نشست‌های نقد و بررسی ترجمه قرآن بهاءالدین خرمشاهی با حضور محمد اسفندیاری، دکتر تیرانیان و حجت‌الاسلام کوشا برگزار شد.

روز سوم ـ یکشنبه ۳ آبان‌ماه

از سلسله نشست‌های قرآن‌پژوهی دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآنی کریم، کتاب «تفسیر مخزن‌العرفان» اثر بانو مجتهده امین مورد نقد و بررسی قرار گرفت.

در این نشست که همزمان به گرامیداشت حضرت خدیجه(س) تنها اختصاص داشت، دبیران آشتیانی، امامی، زهرایی و باقری ید هندی به تشریح «تفسیر مخزن‌العرفان» پرداختند.

این نشست رأس ساعت ۱۹/۳۰ در سالن کنفرانس دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم برپا شد.

نشست نگاهی به عملکرد دانشکده‌های علوم قرآنی، از ساعت ۱۵/۳۰ تا ۱۷ و «تحلیل و بررسی موضوع پردانشت‌های مفاوت از قرآن» از ساعت ۲۰ تا ۲۲ شب برگزار شد که امراله گیوی، رئیس دبیرخانه دانشکده‌های علوم قرآنی و الیاس کلانتری، عضو هیأت علمی دانشکده الهیات دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج به ترتیب پیرامون موضوعات اشاره شده به ایراد سخنرانی پرداختند.

روز چهارم ـ دوشنبه ۴ آبان‌ماه

در چهارمین روز از برگزاری دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم در سرای قرآن و اندیشه نشست‌هایی با موضوعات «نگاهی به عملکرد قرآنی در فرهنگسرای قرآن» و «حقوق زن از منظر قرآن» برگزار شد.

در نشست اول دکتر محمدرضا پورمعین، رئیس فرهنگسرای قرآن به ایراد سخنرانی پیرامون موضوع نگاهی به عملکرد قرآنی در فرهنگسرای قرآن پرداخت.

همچنین در نشست بعدی دکتر غروی، عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس پیرامون موضوع «حقوق زن از منظر قرآن» سخنرانی کرد.

در ادامه سلسله نشست‌های قرآن روز دوشنبه چهارم آبان‌ماه ترجمه قرآن کریم اثر دکتر ابوالقاسم پاینده مورد نقد و بررسی قرار گرفت.

در این جلسه قرآن‌پژوهانی همچون بهاءالدین خرمشاهی، آیتی، آذرتاش آذرنوش، تیرانیان، استاد ولی و کوشا پیرامون ویژگی‌های ترجمه دکتر ابوالقاسم پاینده بحث و گفت‌وگو کردند.

بخش فعالیت‌های قرآنی بانوان در تاریخ دوشنبه ۴ آبان‌ماه از ساعت ۱۴ الی ۱۶ مراسم ویژه‌ای را به مناسبت وفات حضرت خدیجه(س) در محل سالن اجتماعات دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم برگزار کرد.

این برنامه‌ها شامل مداحی اهل بیت و تجلیل از سایر نویسندگان و سخنرانی مینا خواجه نوری مدیر بخش فعالیت‌های قرآنی بانوان و همخوانی توانیح بود.

روز پنجم ـ سه‌شنبه ۵ آبان‌ماه

کتاب تفسیر راهنمای علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی در پنجمین نشست از مجموعه نشست‌های پژوهشی نمایشگاه قرآن کریم با حضور حجج اسلام ایازی، مرادی، سحابی، صفوی، یزدی و طالبی نقد و بررسی شد.

روز ششم ـ چهارشنبه ۶ آبان‌ماه

بخش بین‌الملل دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم روز چهارشنبه ششم آبان‌ماه با حضور حجت‌الاسلام محمد عراقی رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی افتتاح شد.

این بخش با حضور ۲۴ میهمان از ۱۹ کشور اردن، سودان، نیجریه، بنگلادش، کویت، پاکستان، لبنان، روسیه، بوسنی هرزگوین، آلبانی، ترکیه، بلغارستان، امارات، هندوستان، تاجیکستان، افغانستان، عراق، سوریه و تونس برپا شد.

همچنین با حضور جمعی از شرکت کنندگان در نمایشگاه نشست‌هایی درباره وضعیت چاپ و نشر آثار قرآنی، تاریخچه کتابت قرآن و وضعیت هنرهای مرتبط با علوم قرآنی در سرای قرآن و اندیشه برگزار شد.

همچنین در راستای ارتقای توسعه علمی و پژوهشی نمایشگاه قرآن کریم، همایش علمی قرآن و روابط بین‌الملل با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در روزهای ۶ و ۷ آبان‌ماه به مدت دو روز در جنب نمایشگاه تشکیل شد.

اخبار دیگر

○ ۸۰۰ عنوان از جدیدترین ترجمه‌های قرآن کریم که در طی پنج سال اخیر در سراسر جهان چاپ شده، در بخش مکتوب دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم به نمایش گذاشته شده است. از جمله این آثار می‌توان به چاپ ترجمه‌هایی از قرآن کریم به زبان‌های ترکی آذری با رسم‌الخط‌های لاتین و عربی، همچنین ترجمه و تفسیر جلد اول قرآن به زبان‌های فرانسه و انگلیسی و ترجمه‌هایی از قرآن به زبان‌های چینی، ترکی استانبولی، ژاپنی و روسی (که توسط مرکز ترجمه قرآن در دست انجام است) اشاره کرد.

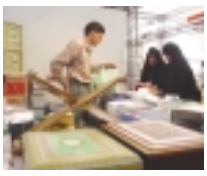

○ امسال برای اولین بار محصولات قرآنی کشورهای خارجی در دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم به نمایش گذاشته شد.

این بخش شامل دو مجموعه صنایع دستی و محصولات تولیدی کشورهای اسلامی و غیراسلامی است که محصولات کشورهایی نظیر چین، تایلند، اسپانیا، ایتالیا، تایوان، برزیل، هند، کره، امارات، بحرین، سوریه، لبنان، عربستان، اردن، فلسطین، مصر، مراکش و عراق در این بخش وجود دارد.

○ امسال در بخش دست نوشته‌های قرآنی دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم، بیش از ۱۱۰ نسخه خطی قدیمی قرآن کریم و اشیای تاریخی مرتبط با کلام الهی، به نمایش عمومی گذاشته شده است.

به مناسبت بزرگداشت احمد نیریزی، کاتب بزرگ قرآن کریم در عصر صفویه و استاد خط نسخ ایرانی، آثاری در قالب قرآن جامع خطی، جزءهای قرآن، تعقیبات نماز و ادعیه که به خط او نگاشته و تذهیب شده در معرض دید عموم قرار گرفته است.

○ انتشارات آستان قدس رضوی، جهت آشنایی مردم با صنعت چاپ و مراحل فنی چاپ قرآن، در بخش مکتوب دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم، اقدام به برپایی کارگاه مراحل چاپ و نشر قرآن کریم کرده است.

در این کارگاه، نحوه چاپ و نشر قرآن کریم به صورت مرحله به مرحله توسط مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی ارائه می‌شود و بازدیدکنندگان از این بخش می‌توانند با چگونگی چاپ و صحافی قرآن در تمامی مراحل اعم از تهیه فیلم از روی الفی آت ه قرآنی، تهیه زینک قبل از چاپ، صحافی و تجلید قرآن آشنا شوند.

○ تابلوی عاشورا به همت نیروی مقاومت بسیج تهران و با طراحی و اجرای محمد تواتد در دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم عرضه شده است.

این تابلو که اقتباسی از طرح عصر عاشورای استاد محمود فرنچیان است به شکل معرق چوب در شش متر طول و ۴ متر ارتفاع و در شش قسمت مجزا و قابل اتصال توسط یک تیم هشت نفره ساخته شده است.

○ آثار اساتید خوشنویسی کشور در رشته‌های مختلف در سالن هنری دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم به نمایش گذاشته شده است.

غلامحسین امیرخانی، عباس اخوین، بدالله کابلی، امیر فلسفی، فتحعلی واشقانی، محمد احایی، جواد بخیاری، کرمعلی شیرازی، مجتبی ملک‌زاده و صمد حاج‌صمدی از جمله اساتیدی هستند که آثار خود را در رشته‌های مختلف خوشنویسی در این نمایشگاه عرضه کرده‌اند. همچنین در بخش خارج از مسابقه آثاری از هرمندان زن سیده صغری حسینی و الهه حاتمی در رشته‌های نستعلیق و شکسته در سالن هنری نمایشگاه قرآن به نمایش درآمده است.

○ اولین شهرک مجازی قرآنی ایران و جهان با نشانی اینترنتی www.qurancity.ir در دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم افتتاح می‌شود.

این پروژه در نیمه دوم ماه مبارک رمضان افتتاح می‌شود و کاربران می‌توانند در یک فضای مجازی در این دانشگاه اینترنتی ثبت نام کنند.

○ ماکت خانه کعبه در بخش محصولات کشورهای خارجی به نمایش گذاشته شد.

این ماکت محصول کشور اسپانیا است که پارچه به کار رفته بر روی آن از جنس پارچه کعبه است، با توجه به اینکه در قسمت طلایی رنگ این اثر از جنس نخ طلایی استفاده شده است.

○ در غرفه مطبوعات دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم، بالغ بر ۶۳ عنوان نشریه دینی و ۱۲ نشریه تخصصی در حوزه قرآن کریم به نمایش گذاشته شده است.

جهت آشنایی بیشتر مخاطبان قرآنی بویژه پژوهشگران و متخصصین این حوزه سیستم رایانه‌ای بانک اطلاعاتی که اطلاعاتی از قبیل نام صاحب امتیاز و مدیرمسؤول، تلفن و نشانی نشریه و نوبت انتشار را دارا است نیز راه‌اندازی شده است.

○ آثار شرکت‌کننده در جشنواره هنری قرآن کریم در طول این رویداد به فروش می‌رسند.

در جشنواره هنری قرآن کریم ۱۱۰ اثر نقاشی و هنرهای مفهومی در معرض دید علاقه‌مندان قرار گرفته است.

○ بخش هنری دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم در سال جاری از نظر کمی و کیفی توسعه یافته و در این بخش ۲۰۰ اثر هنری در رشته‌های خوشنویسی، هنرهای سنتی و هنر تصویرگری به نمایش گذاشته شده است.

○ نخستین تفسیر گرافیکی قرآن کریم به سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی در بخش جوان دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم منتشر شد.

○ دو نسخه خطی قرآن منسوب به حضرت علی(ع) و امام حسین(ع) در بخش دست نوشته‌های قرآنی دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم در معرض دید بازدیدکنندگان قرار گرفت.

تاریخ کشف این دو اثر که به خط کوفی نگاشته شده‌اند به سده سوم هجری باز می‌گردد.

○ مجموعه کتابشناسی جهانی قرآن کریم در چهار جلد در بخش جوان دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم به نمایش گذاشته شده است.

در این مجموعه که به زبان‌های عربی، فارسی، اردو، انگلیسی، فرانسوی و آلمانی منتشر شده، ۹۵۰۰ عنوان کتاب درباره علوم و معارف قرآنی معرفی شده است.

مجموعه کتابشناسی جهانی قرآن کریم به همت خانه کتاب قم و زیر نظر احمد مسجدجامعی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و با مدیریت تحقیق محمدرضایی ارائه شده است.

سعید مؤذنی، محمدرضا عاملی، حسین آشوری، احمد مؤذن و علی زاهدپور از جمله محققانی هستند که در نگارش مجموعه کتابشناسی جهانی قرآن همکاری داشته‌اند.

○ سومین دوره انتخاب نشریه‌های برتر قرآنی دانشجویان در بخش دانشجویی دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم برگزار می‌شود.

در بخش دانشجویی علاوه بر انتخاب نشریه‌های برتر قرآنی، پایان‌نامه‌های برتر قرآنی و مقالات دانشجویی نیز توسط

اسانید فن انتخاب می‌شود.

از دیگر فعالیت‌های بخش دانشجویی نمایشگاه قرآن کریم راه‌اندازی سایت قرآنی و تجلیل از خبرنگاران قرآن دانشجو است.

○ بخش قرآن و انتظار در دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم به منظور آشنا شدن بازدیدکنندگان با قرآن کریم و حضرت مهدی(عج)اقدام به راه‌اندازی سایت ۳۱۳-۸۸ کرده است. این سایت با ۱۱۴ سایت مربوط به قرآن و انتظار در ارتباط است و آثار مربوط به مهدویت و قرآن در آن دیده می‌شود که بازدیدکنندگان می‌توانند با جست‌وجو از طریق القاب امام زمان(عج)به اطلاعات مورد نظر خود دست یابند.

لازم به ذکر است عدد ۳۱۳ در این سایت برگرفته از تعداد یاران امام زمان و حرف M و B به ترتیب بیانگر نام حضرت مهدی(عج)و پایگاه است.

○ همزمان با برپایی دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم، مسابقه «اولین روزه من» برگزار می‌شود.

کلیه دانش‌آموزان در مقاطع تحصیلی ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان، می‌توانند خاطرات خود را از اولین روزی که روزه گرفته‌اند در قالب نقاشی، داستان، خاطره، شعر، نثر ادبی و مقاله ارائه کرده و در این مسابقه، با هم سن و سال‌های خود رقابت کنند.

تمامی دانش‌آموزان می‌توانند آثار خود را حداکثر تا ۲۵ ماه مبارک رمضان (۱۹ آبان ۸۳) به نشانی قم، صندوق پستی ۱۱۱-۳۶۷۶۵ ارسال کرده و برای کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن‌های ۷۸۳۳۳۳۳ و ۰۲۵۱-۷۷۴۲۶۱۱ تماس حاصل کنند.

○ دومین جشنواره مسابقات ملی اینترنتی قرآن کریم با هدف ترویج مفاهیم و معانی کتاب آسمانی در نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم برگزار می‌شود.

این مسابقه شامل بخش‌های انیمیشن، وبلاگ‌نویسی، تصویرشناسی، شناخت معانی و مفاهیم قرآنی و طراحی سایت‌های اینترنتی است.

علاقه‌مندان به شرکت در این مسابقه، بعد از عضویت در سایت، تا روز هفدهم آبان ماه فرصت دارند، آثار خود را به پایگاه اینترنتی ارسال نمایند.

لازم به ذکر است نشانی سایت اینترنتی این مسابقه www.Duran Festival.com است.

○ مسابقه کتبی معارف قرآنی و مهدویت تا پایان ماه مبارک رمضان در بخش جوان دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم برپا می‌شود.

مسابقه معارف قرآنی و مهدویت در راستای ارتقای سطح دانش و معارف دینی جوانان درباره علوم قرآنی برگزار می‌شود.

تجلیل و تکریم و معرفی برگزیدگان برتر قسمت‌های مختلف بخش جوان از برنامه‌های اختتامیه نمایشگاه دوازدهم قرآن کریم است.

بخش جوان نمایشگاه قرآن با همکاری سازمان ملی جوانان ایران و ستاد برگزاری نمایشگاه فعال شده است.

○ محصولات قرآنی کشور سوریه در بخش نرم‌افزاری و قلمزنی بر روی مس و چوب در دوازدهمین نمایشگاه قرآن کریم به نمایش گذاشته شد.

کشور سوریه در تولید صنایع دستی محصولات قرآنی پس از کشور ایران و مصر قرار دارد و سابقه تاریخی فراوانی در تولید این محصولات قرآنی دارد.

عمده محصولات کشور سوریه به صورت حک آیات قرآنی بر روی چوب و مس و همچنین نرم افزارهای قرآنی و نوارهای صوتی است.

○ دوره ۳۰ جلدی قرآن کریم به زبان فارسی روان برای نوجوانان، در بخش ناشران دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم عرضه شد.

فرزانه زنبقی، پدیدآورنده مجموعه اشاره شده، هر جزء قرآن را به طور مستقل به زبان فارسی ساده و با بهره‌گیری از به کارگیری لغات دشوار و جملات عربی در مجلدی مجزا به چاپ رسانده است به طوری که ۳۰ جلد این مجموعه، ۳۰ جزء قرآن را در بر می‌گیرد.

○ کوچکترین قرآن جهان در ابعاد یک در دو میلیمتر توسط «رائین اکبر خانزاده» در نمایشگاه قرآن کریم عرضه شد.

خانزاده این قرآن را با چشم غیرمسلح و در طول یک سال نگاشته است. نگارش کلمه بسم‌الله بر روی تار موی سر، الله و الله‌اکبر و یا علی بر روی یک ذره شکر و تصویر امام خمینی(ره) و آیت‌الله خامنه‌ای بر روی عرض یک دانه برنج، از دیگر آثار این هنرمند در نمایشگاه قرآن است.

○ زمان بازدید دانش‌آموزان از برنامه‌های دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم اعلام شد.

دانش‌آموزان مدارس استان تهران می‌توانند هر روز از ساعت ۱۰ صبح تا ۱۲ ظهر و ۱۴ تا ۱۷ بعد از ظهر از برنامه‌های فرهنگی و هنری نمایشگاه قرآن کریم بازدید کنند.

بنا بر این گزارش روزهای زوج به دانش‌آموزان دختر و روزهای فرد به دانش‌آموزان پسر اختصاص داده شده است.

همچنین در غرفه کودک و نوجوان نیز علاوه بر عرضه محصولات فرهنگی هنری و قرآنی، کارگاههای آموزشی در زمینه سفال‌سازی، نقاشی دیواری، رومیزی و کلاژ توسط مربیان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان برگزار می‌شود.

○ مجموعه کامل قرآن، نهج‌البلاغه، مفاتیح الجنان و صحیفه سجادیه روی یک لوح فشرده به نام مرآت با ۳۰ درصد تخفیف در دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم عرضه شد.

این لوح فشرده در برگیرنده ترجمه قرآن به ۷ زبان، تفاسیرالمیزان و نمونه، گزیده بهترین قرائت‌های مجلسی قاریان بین‌المللی، متن کامل نهج‌البلاغه و صحیفه سجادیه با صوت و ترجمه‌های فارسی و انگلیسی است.

از امکانات آموزشی این لوح فشرده می‌توان به آموزش مخارج حروف، نغمات، روانخوانی و تجوید قرآن اشاره کرد، ضمن اینکه امکان تغییر فونت حروف و تکرار ۵ دباره آیات نیز در این نرم‌افزار فراهم شده است.

همزمان با برگزاری دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم، برای اولین بار بانک اطلاعاتی انجمن قرآنی بانوان تشکیل می‌شود.

در این بانک، اطلاعات و مشخصات قاریان، حافظان و مفسران، مترجمان، مدرسان، هنرمندان، پژوهشگران و فعالان قرآنی گردآوری خواهد شد.

○ غرفه کتاب‌های روز قرآنی در بخش مکتوب دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم اقدام به عرضه ۵۰۰ نسخه از کتاب‌های روز قرآنی حوزه اروپا و آمریکا کرده است.

در کتاب‌های عرضه شده در این بخش از جمله کتاب‌های روز قرآنی است که برای هر یک از آنها، شناسنامه و نمایه مأخذشناسی تهیه شده و چکیده آنها به زبان فارسی نیز در حال تهیه است.

کتاب‌های مذکور از طریق حضور در نمایشگاههای کتاب فرانکفورت و مسکو و همچنین ارتباط Online اینترنتی با برخی ناشران تهیه شده‌اند.

○ امسال برای اولین بار در کشور همزمان با برپایی نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم در تهران، ۱۱۴ نمایشگاه در ۱۱۴ شهرستان کشور برگزار می‌شود.

یوسف افراش مدیر کمیته نمایشگاههای قرآن در استان‌ها ضمن اعلام این مطلب گفت: از آنجایی که مردم کشورمان در ماه مبارک رمضان با توجه به توصیه پیامبر عظیم‌الشأن اسلام حضرت محمد مصطفی(ص)و ائمه اطهار(ع)توجه خاصی به فعالیت‌های قرآنی و حضور در جلسات و محفل قرآنی و تلاوت قرآن کریم دارند، برپایی نمایشگاه قرآنی زمینه مساعدی را برای هرچه باشکوهتر کردن این حضور خاصله مردم فراهم می‌نماید.

افراش افزود: آنچه مسلم است برپایی این نمایشگاه موجب معرفی و شناسایی ابعاد مختلف این کتاب آسمانی به مردم بوده و زمینه تشویق و گسترش فعالیت‌های مختلف قرآنی در ابعاد هنری، پژوهشی، آموزش، تبلیغی و... را فراهم می‌نماید.

○ سومین نمایشگاه علوم قرآنی استان زنجان همزمان با نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم در تهران در شهرهای زنجان، ابهر، خدابنده، خرمدره و طارم آغاز به کار کرد.

مراسم افتتاحیه نمایشگاه قرآن زنجان در تالار هنر فرهنگسرای امام خمینی(ره) با حضور معاون سیاسی امنیتی استانداری زنجان، مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی و جمعی از مسؤولان محلی برگزار شد. در این نمایشگاه ۶۰۰ عنوان کتب علوم قرآنی برای عرضه و فروش در کنار ۱۳۸ اثر تابلوهای هنری، با مضامین قرآن و کتب حطی نفیس عرضه می‌شود.

○ «نباید با برچسب عربی زدن به خطوط قرآنی مخاطبان را از این خطوط زیبا محروم کنیم»

احمد سالکی نگارنده مصحف ریحان ضمن بیان مطلب فوق گفت: خط ریحان اگر چه از خط کوفی نشأت گرفته، اما ابداعات و تغییرات خوشنویسان ایرانی، آن را ملی کرده و می‌توان این خط را زاییده هنرمندان ایرانی دانست.

رمضان

همه ایران با نمایشگاه قرآن

گروه خبر کتاب هفته: برنامه‌های ویژه چند استان را در نمایشگاه سراسری قرآن کریم در حالی پی می‌گیریم که هفته دوم این نمایشگاه سپری می‌شود.

استان سمنان

استان سمنان برنامه نشست‌های شبانه را با موضوعاتی چون قرآن و شخصیت زن، قرآن و فرهنگسازی و... با حضور اساتید برجسته قرآن در کنار نمایشگاه قرآن برگزار می‌کند.

استان مرکزی

این استان برنامه‌های کتابت قرآن، تصویرگری داستان‌های قرآنی و تکریم از خادمین قرآن را در برنامه جنبی نمایشگاه قرآن دارد.

استان یزد

برگزاری شب شعر قرآنی، مداحی و سخنرانی اساتید قرآنی جزو ویژه‌برنامه‌های این استان است.

استان همدان

جلسات گفت‌وگوی قرآنی، نشست قاریان قرآنی، برگزاری مسابقات قرآنی و فرهنگی جزو برنامه‌های استان همدان است. همچنین کتابچه ویژه معرفی قاریان استان همدان در طول نمایشگاه چاپ شده و در بین بازدیدکنندگان پخش می‌شود.

کاشان

همایش مشق رمضان، نگارش جلوه‌هایی از قرآن کریم در شب قدر ویژه خوشنویسان در شب ۲۱ ماه رمضان در کتابخانه انجمن آثار ملی این شهر برگزار می‌شود.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی درگذشت «موبد جهانگیر اوشیدری» را تسلیت گفت

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی درگذشت روحانی فاضل و ارجمند «موبد جهانگیر اوشیدری» را تسلیت گفت.

مسجدجامعی در پیام خود با اشاره به عمر پربرکت موبد اوشیدری، از وی به عنوان منشأ خدماتی ارزشمند در رهبری دینی و علمی جامعه زرتشتی ایران یاد کرد.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی همچنین تألیفات تاریخی و مذهبی وی را آثاری ماندگار برای جامعه علمی ایران برشمرد.

در پایان آمده است: اینجانب مصیبت فقدان موبد اوشیدری را به خانواده آن مرحوم و عموم هموطنان زرتشتی تسلیت عرض می‌کنم.

تسلیت

جناب آقای بیژن اوشیدری

ضایعه تأثرانگیز درگذشت پدر گرامیتان جناب موبد دکتر جهانگیر اوشیدری موجب نهایت تأسف و تألم شد. فقدان آن شادروان را تسلیت گفته برای جنابعالی و همه بازماندگان آرزوی صبر و سلامت داریم.

کتاب هفته

آقایان قادر و ناصر میرزایی

درگذشت پدربزرگ گرامی‌تان را تسلیت می‌گویم و برای شما آرزوی صبر و سلامت داریم.

کتاب هفته

حضرت امام حسن مجتبی(ع) بر نکین نشر

گروه خبر کتاب هفته.

۲۸ عنوان کتاب درباره امام حسن مجتبی(ع) از مهر سال ۸۲ تاکنون منتشر شده که از این تعداد ۱۶ عنوان در سال ۸۲ و ۱۲ عنوان در سال ۸۳ به چاپ رسیده است.

براساس آمار بانک اطلاعاتی خانه کتاب «فرهنگ جامع سخنان امام حسن(ع)» ترجمه کتاب موسوعه کلمات الامام الحسن(ع) «نوشته محمود شریفی با ترجمه علی مؤیدی، از نشر معروف در ۶۶۸ صفحه با بهای ۲۰۰۰۰ ریال و ۵۰۰۰ نسخه، بزرگ‌ترین کتاب در آمار ذکر شده است.

همچنین کتاب‌های «الامام الحسن بن علی(ع)» نوشته سیدمهدی آیت‌اللهی با ترجمه کمال‌السید، کاری از مؤسسه انصاریان للطباعه و النشر و «امام حسن(ع) برای دمبستانی‌ها» نوشته حسین فتاحی که از سوی نشر قدیانی و کتاب‌های بنفشه با بهای ۳۵۰۰ ریال و شمارگان ۵۵۰۰ نسخه در ۲۴ صفحه منتشر شده‌اند، کم‌برگ‌ترین عنوان‌ها هستند.

کتاب «زندگانی امام حسن مجتبی(ع)» نوشته سیدهاشم رسولی محلاتی، از مؤسسه یوسفان قم در ۴۷۲ صفحه با بهای ۳۴۰۰۰ ریال و ۳۰۰۰ نسخه بیشترین قیمت را دارد.

همچنین کتاب‌های «چهل و هفت درس زندگی از سیره عملی حضرت امام حسن مجتبی(ع)»، گردآوری حمیدرضا کفاش، از نشر عابد در ۳۲ صفحه با بهای ۲۰۰۰ ریال و شمارگان ۵۰۰۰ نسخه و کتاب «حضرت امام حسن(ع)» نوشته سیدکاظم ارفع، از انتشارات فیض کاشانی در ۴۸ صفحه با بهای ۲۰۰۰ ریال و شمارگان ۵۵۰۰ نسخه کم‌قیمت‌ترین عنوان‌ها هستند.

کتاب «حضرت امام حسن(ع)» همچنین بیشترین شمارگان را دارد.

جلد اول کتاب «زندگانی امام حسن مجتبی(ع)» نوشته سیدهاشم رسولی محلاتی از دفتر نشر فرهنگ اسلامی در ۴۹۶ صفحه با بهای ۶۵۰۰ ریال و جلد دوم آن در ۷۶ صفحه با بهای ۲۴۰۰ ریال و شمارگان ۱۰۰۰ نسخه کم‌شمارگان‌ترین عنوان‌ها هستند.

این کتاب‌ها با متوسط برگ ۱۹۷ صفحه، متوسط شمارگان ۳۶۰۰ نسخه و متوسط قیمت ۱۰۷۸۲ ریال به چاپ رسیده‌اند.

با رمضان در یک سال

گروه خبر کتاب هفته. ۵۳ عنوان کتاب درباره ماه رمضان از مهرماه سال ۸۲ تاکنون منتشر شده که از این تعداد ۳۹ عنوان در سال ۸۲ و ۱۴ عنوان در سال ۸۳ به چاپ رسیده است.

کتاب‌های «دعاهای ماه مبارک رمضان» با ترجمه مهدی الهی قمشه‌ای، از انتشارات حفظ در ۶۶ صفحه با قیمت ۱۵۰۰ ریال و «گفت‌وگو با خدا و ادعیه ماه شریف رمضان»، ناشر: دفاع، در ۲۴ صفحه با قیمت ۳۸۰۰ ریال و شمارگان: ۵۰۰۰۰ نسخه پرشمارگان‌ترین عناوین در بین آمار ذکر شده هستند.

همچنین کتاب‌های «فضیلت و اعمال ماه مبارک رمضان» گردآوری معصومه یوسفی و طلعت سعیدی، کاری از نشر کائنات در ۲۸۸ صفحه با بهای ۵۵۰۰ ریال و «اعمال ماه رمضان المبارک» گردآوری سید ذبیان حیدر جوادی، از انتشارات انصاریان در ۳۲۰ صفحه و با شمارگان ۱۰۰۰ نسخه، کم‌شمارگان‌ترین عناوین هستند.

کتاب «وداع با رمضان؛ همراه با ادعیه ماه مبارک رمضان» نوشته معصومه سادات ترابیان، از نشر حاج مرشد در ۱۶ صفحه با شمارگان ۲۰۰۰ نسخه، کم‌برگ‌ترین است.

همچنین کتاب «مفاتیح الرحمه: دراسه موضوعیه لادعیه ایام شهر رمضان المبارک (مجلد ۱ و ۲)» نوشته علی حیدر مؤید، از انتشارات المکتبه الحیدریه در ۷۱۰ صفحه با بهای ۵۰۰۰۰ ریال در شمارگان ۱۰۰۰ نسخه بیشترین تعداد صفحه و قیمت را دارد و همچنین جزو کم‌شمارگان‌ترین عناوین است.

کتاب «جوشن کبیر و دعای افتتاح: اعمال مشترک ماه رمضان و دعاهای روزهای ماه مبارک رمضان» به خط سیدمحمدباقر شریف، از نشر یاسین در ۶۴ صفحه با بهای ۱۰۰۰ ریال و شمارگان ۲۰۰۰۰ نسخه کم‌بهاترین کتاب با موضوع رمضان است. گفتنی است، این کتاب‌ها با متوسط شمارگان ۱۲۶۰۳ نسخه و متوسط بهای ۶۰۷۷ ریال و متوسط برگ ۱۸۲ صفحه منتشر شده‌اند.

اخبار کوتاه

نشست

○ سی و هشتمین نشست نقد آثار تصویری با موضوع «بررسی آثار تصویری فیروزه گل‌محمدی» از سوی کتاب ماه کودک و نوجوان دهم آبان ماه در خانه کتاب برگزار می‌شود.

ایسنا: جشنواره «جهش فلسفی در کودکان» با موضوع حقیقت و زیبایی در دو بخش نوشتاری (شعر و قصه) و تصویری (نقاشی) در آمریکا برگزار می‌شود. کودکان تا ۱۵ سال می‌توانند آثار خود را جهت شرکت در این مسابقه به انتشارات شیلویز ارسال کنند.

جام جم: سومین همایش تجلیل از پیشکسوتان قرآنی تهران با عنوان «مهری با قرآن» همزمان با شب ولادت امام حسن مجتبی(ع) در سالن اجتماعات فرهنگسرای قرآن برگزار می‌شود.

جام جم: همایش بزرگداشت «لوری ابیوردی» شاعر بزرگ فارسی، استعداد، امسال در شهر عشق‌آباد، پایتخت کشور ترکمنستان برگزار می‌شود.

بانی فیلم: نشست «حافظ ظریف‌اندیش‌ترین مفسر نور» با سلسله مباحثی در دوره حافظ و ارتباط وی با قرآن از چهارم آبان ماه به مدت ۱۰ شب در حوزه هنری اصفهان برگزار می‌شود.

کیهان: چهارمین دوره جشنواره ادبیات داستانی سبیج در دو گروه سنی زیر ۱۸ سال و بالای ۱۸ سال اواخر بهمن ماه در یکی از شهرهای بوشهر یا بندرعباس برگزار خواهد شد.

○ همایش کاشان، کاشانه شعر و ادب با حضور شاعرانی از کشورهای ازبکستان، تاجیکستان و افغانستان در حمام تاریخی سلطان «سعید کاشانی» برگزار شد.

○ بزرگداشت اقبال لاهوری (بررسی آثار و افکار) از سلسله نشست‌های علمی و مباحث متن‌پژوهی با حضور دکتر محمد بقایی و محمدحسین ساکت ۲۷ آبان ماه در محل این مرکز برگزار می‌شود.

جوان: در ششمین مجمع عمومی «انجمن قلم ایران» که ۲۹ مهرماه در محل تالار مهر حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی برگزار شد، بازرسان انجمن قلم ایران برای دوره یک ساله انتخاب شدند.

سیاست روز: نشست ادبی بررسی وضعیت نقد ادبی با حضور دکتر بهرام مقدادی و دکتر حسین پاینده سوم آبان ماه در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران برگزار شد.

ادبیات

شرق: رمان «تغییر» اثر میشل بوتور توسط فرامرز وسیی ترجمه شد.

ایسنا: فرخنده آقایی، داستان‌نویس، جوایز ادبی را چماقی دانست که بر سر نویسنده و کتاب او فرو می‌آید. گفتنی است رضا جولایی نیز در اعتراض به نحوه داوری‌های جوایز ادبی و نقش مخرب آنها قصد چاپ آثار جدیدش را ندارد.

فرهنگ آشتی: «چیزآجیه» نویسنده مشهور نیجریه یک جایزه با ارزش ملی نیجریه را در مخالفت با شرایط حاکم بر این کشور رد کرد.

قدس: دبیرخانه هماهنگی و نظارت بر کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد خراسان رضوی قصد دارد مجموعه شعری را با عنوان شعر مسجد به چاپ برساند. کلیه شاعران استان‌های خراسان در مقاطع مختلف سنی و سبک‌های مختلف شعری می‌توانند اشعار خود را به این دبیرخانه ارسال کنند.

هیوطن: ایزابل آلنده از نویسندگان محبوب شیلی این روزها به عنوان سفیر صلح یونیسف انتخاب شده و در ادامه این انتخاب قرار است به مناطق جنگ‌زده سفر کند و به یاری کودکان جنگ بشتابد.

ایران: گابریل گارسیا مارکز نویسنده شهیر کلمبیایی با تغییر فصل پایانی تازه‌ترین رمان خودبه نام whores Memories of my melancholy قاچاقچیان جدیدترین کتاب خود را غافلگیر کرده است.

جوان: جلزوه‌ترین کتاب سال کشور موریتانی به کتاب «حقوق بشر در اسلام» نوشته پروفسور عبدالله بویه تعلق گرفت.

تازه‌های نشر

شرق: کتاب «ایا باید از او پیاعاعده جیثت کرد؟» نوشته کریستیان گودن با ترجمه سوسن شریعتی در انتشارات قصیده‌سرا منتشر شد.

شرق: چاپ چهارم «بوی نلخ قهوه» نوشته سعید عباسپور توسط نشر نقش خورشید منتشر شد.

همشهری: کتاب استاد مطهری و کلام جدید تألیف دکتر احد فرامرز قراملکی توسط سازمان چاپ و انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی منتشر شد.

همشهری: ترجمه کتاب «معرفت‌شناسی» اثر رایرت آئودی توسط دکتر علی‌اکبر احمدی به اتمام رسید.

فرهنگ آشتی: فیروزنوری جلالی کتاب نقد تحلیلی و تطبیقی «باران و زمین سوخته» مروری بر آثار احمد محمود را در یک جلد به بازار کتاب می‌آورد.

همشهری: دوره سه جلدی کتاب «اسکندر» نوشته والریو ماسیمو مانفردی به ترجمه فریده مهدوی دامغانی توسط سازمان چاپ و انتشارات ارشاد روانه بازار کتاب شد.

شرق: داستان بلند «خورشید» نوشته محمدرحیم اخوت توسط نشر روزآمد منتشر شد.

همشهری: دوره ۲ جلدی تفسیر ادبی و عرفانی قرآن مجید شامل ترجمه فارسی قرآن و تفسیر ادبی و عرفانی قرآن به نثر مسجع توسط انتشارات اقبال منتشر شد.

رسالت: جلد اول و دوم رسائل فی درایه الحدیث به تحقیق ابوالفضل حافظیان توسط مؤسسه دارالحدیث منتشر شد.

جوان: داوالمعارف مصور «نخستین اطلس جغرافیای من» برای دانش‌آموزان تا دوره راهنمایی با گردآوری و ترجمه علی بشردانش توسط نشر کتاب‌های بنفشه (قدیانی) منتشر شد.

شرق: «وزیر خاکستری» بازنشاسی تفش داریوش همایون در حاکمیت پهلوی دوم» نوشته صفاءالدین تبرائیان توسط مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران روانه بازار کتاب شد.

ایلنا: کتاب «یاغیان جهنم» مجموعه شعر شمس لنگرودی ورودی توسط انتشارات آهنگ دیگر روانه بازار کتاب می‌شود.

مهر: دفتر شعر سیدعلی صالحی مربوط به سال‌های ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۳ با عنوان «بوما آتاتاه» ورودی توسط نشر مروارید منتشر می‌شود.

شرق: مجموعه داستان «بلور دل‌های شکسته» نوشته پرویز دوایی ورودی توسط نشر روزنه کار منتشر می‌شود.

مهر: دو جلد کتاب جدید از مجموعه تاریخ جهان با عناوین «جمهوری روم» نوشته دان ناردو، با ترجمه سهیل سمی و «سفرهای مارکوپولو» نوشته مری هال و ترجمه فرید جواهرکلام به همت انتشارات ققنوس روانه بازار نشر شد.

مهر: کتاب «روحانی موسیقی رمضان در ایران» به قلم هوشنگ جاوید ورودی توسط مرکز موسیقی حوزه هنری منتشر می‌شود.

ایرنا: کتاب «دایره‌المعارف زیبایی‌شناسی» اثر مایکل کلی؛ محقق انگلیسی با ترجمه گروهی، توسط مؤسسه فرهنگی گسترش هنر و مرکز مطالعات و تحقیقات هنری منتشر شد.

هموطن سلام: انتشارات بازتاب‌نگار سه کتاب «داه‌ی داه - نخستین زنان زنان سیاسی» اویدا حاجبی نیرزی»، «بادواره پل سویزی» (ویو نظر خلیل رستم‌خانی)، «ناگفته‌های پیرامون فروردین حکومت مصدق و نقش حزب توده ایران» (مانا، الله ورقا) را بزودی منتشر می‌کند.

ایسنا: رمان اندوه رهگذران سرد نوشته فتح‌الله بی‌نیاز توسط انتشارات قصیده‌سرا به پایان پاییز منتشر می‌شود. همچنین ۲ جلد نقد با نام «قصری در نار و بود تنهایی» نیز از وی منتشر خواهد شد که اکنون جلد اول آن توسط مرکز گفت‌وگوی نمدن‌ها و انتشارات قصیده‌سرا در حال چاپ و ۹ جلد دیگر در انتظار چاپ هستند.

باز هم خبر

○ دوره جدید کارگاه‌های آشنایی با کتابداری و نرویج کتابخوانی در مدارس از سوی شورای کتاب کودک از سوم آذرماه آغاز می‌شود.

سیاست روز: شورای مذاهب اسلامی سنگاپور، در حال انتشار کتابی برای تعریف دقیق واژه جهاد است. این کتاب به زبان‌های عربی، مالایی و انگلیسی منتشر خواهد شد.

قدس: مرکز پاسخگویی به سؤالات دینی و اطلاع‌رسانی حوزه معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی تعداد ۲۵ هزار جلد کتاب در «۲۰ عنوان به زائران حرم مطهر امام رضا(ع) اهدا کرد.

شرق: فریدون فریاد نویسنده ایرانی مقیم یونان روز سه‌شنبه در انجمن نویسندگان کودک و نوجوان درباره تجربیات، اتفاقات زندگی و نویسندگی خویش در یونان سخن گفت.

فرهنگ آشتی: مدیرکل میراث فرهنگی و گردشگری استان مرکزی از اتمام عملیات مرمت و استحکام‌بخشی بنای تاریخی «سرای کتابفروش ها» یی مجموعه بازار قدیمی اراک خبر داد.

شرق: «علی فصیح راملندی» و «سوسن نیک‌ذات» دو آموزگار ایرانی مدرسه غیرانتفاعی مشهد برنده «جایزه صلح و همکاری ۲۰۰۴ اسپانیا» در رشته آموزگاری و برنامه‌های جنبی شدند.

شرق: محمود کلاهدوز، آخرین رمان خود را با عنوان «یک زن در دو دوره» به پایان رساند.

صدای عدالت: با تصویب طرح تعریض خیابان زینبیه، مقبره دکتر شریعتی در معرض خطر تخریب قرار گرفته است.

رسالت: تنوع و تعدد و کم هزینه بودن برنامه‌ها و پاسخگویی به سلایق و نیاز اقشار مختلف جامعه باعث شد فرهنگسراها، خانه‌های فرهنگ و سایر مراکز فرهنگی شهر تهران در تابستان ۸۳ میزبان بیش از ۵ میلیون شهروند تهرانی باشند.

کیهان: یک قرآن خطی نفیس مربوط به قرن ۱۲ هجری قمری توسط محمد شیرحسینی یک واقف شهرستان قم به کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی اهدا شد.

کیهان: ۸۲ عنوان کتاب توسط بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی به زبان‌های فارسی، عربی، انگلیسی و اردو در شش ماه نخست سال جاری چاپ و منتشر شده است.

رسالت: نمایشگاه ویژه‌ای از نفیس‌ترین قرآن‌های خطی در ماه مبارک رمضان توسط کتابخانه و موزه ملی وابسته به آستان قدس رضوی برگزار می‌شود.

سیاست روز: علی‌اصغر محمدخانی، رئیس مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی از تأسیس شعبه‌ای از مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی در تاجیکستان در آینده خبر داد.

جمهوری: معاونت فرهنگی ستاد مشترک سپاه، اقدام به برگزاری اولین مسابقه از سلسله مسابقات خلاصه‌نویسی کرده و تعدادی از کتاب‌های استاد شهید مرتضی مطهری را موضوع این مسابقه قرار داده است.

فرهنگ آشتی: خانه تئاتر ایران به منظور ثبت تاریخ تئاتر ایران، اسناد تئاتر ایران از دوره قاجاریه تا امروز را جمع‌آوری و منتشر می‌کند.

سیاست روز: داوری آثار چهارمین دوره انتخاب کتاب سال شهید غنی‌پور در دو بخش داستان نوجوان در موضوع آزاد و داستان بزرگسال در موضوع دفاع مقدس آغاز شد.

ایرنا: کتاب «مطالعات اجتماعی» جایگزین کتاب‌های تاریخ، جغرافیا و مدنی برای دوره‌های ابتدایی و راهنمایی تدوین می‌شود.

مهر: ویژه‌برنامه‌های ادبی «شب‌های آفتابی» به مناسبت ماه رمضان با حضور شاعران و قصه‌نویسان از سوی سازمان فرهنگی هنری شهرداری در کلیه فرهنگسراهای تهران برگزار می‌شود.

ایرنا: کشور چین با حدود دو میلیون و پانصد هزار قطعه محصولات قرآنی، نخستین و بزرگترین تولیدکننده محصولات قرآنی بین کشورهای جهان است.

ایسنا: موزه سکه کرمان با فراهم آوردن مجموعه مقالاتی در مورد سکه‌های ادوار مختلف از موزه سکه و اسکناس تهران، به کتابخانه تخصصی مجهز شد.

فرهنگسراها

فرهنگسرای فرآن: این فرهنگسرا با همکاری ستاد تفسیر قرآن کریم برای دومین سال پیاپی طرح بزرگ چلچراغ وحی را در ماه رمضان با هدف آشنایی با ترجمه، تفسیر و مفاهیم قرآن کریم به صورت موضوعی برگزار می‌کند.

در این طرح با اعزام ۱۵ نفر از مفسران و قضلای حوزه علمیه قم به تهران، در مساجد، حسینیه‌ها، فرهنگسراها و... جلسات تفسیر و ترجمه و آشنایی با مفاهیم قرآنی برگزار می‌شود.

فرهنگسرای سالمند: کانون فرهنگی نابینایان فرهنگسرای سالمند کلاس‌های آموزشی قصه‌نویسی ویژه روشندلان را با هدف ایجاد فرصت‌های برابر و بسترسازی مناسب جهت فعالیت‌های ادبی نابینایان برگزار می‌کند.

این کلاس‌ها که طی آن روشندلان، اصول نگارش قصه‌های کوتاه و بلند را می‌آموزند با حضور یک کارشناس ادبی روزهای پنجشنبه در محل این فرهنگسرا برگزار می‌شود.

هشت کتاب از بوستان کتاب

گروه خبر کتاب هفته:

بوستان کتاب قم هشت کتاب تازه راهی بازار نشر کرد. **مربی نمونه، قرآن و اسرار آفرینش، الهی‌نامه، خدای عزیز من، رونوشه راهیان نور، احکام خانواده، این سند خورشید است و رؤیت هلال، اساسی کتاب‌هایی است که به تازگی از بوستان کتاب قم منتشر شده است.**

«مربی نمونه» عنوان تفسیر سوره لقمان به قلم آیت‌الله جعفر سبحانی است که در ۳۲ فصل مباحثی همچون نشانه‌های نیکوکاران، انحراف در دستگاه رهبری و یک اعجاز علمی قرآن را مطرح می‌کند. «قرآن و اسرار آفرینش» نیز تفسیر سوره رعد از آیت‌الله سبحانی است که موضوع‌هایی نظیر علم خدا، نشانه‌های حق و باطل، رسالت پیامبر و اسرار آفرینش را مورد بررسی قرار می‌دهد. اما بخش عمده این کتاب به بیان اسرار خلقت می‌پردازد.

چاپ نوزدهم «الهی‌نامه» آیت‌الله حسن‌زاده آملی کتاب دیگر بوستان کتاب قم است که تجربه‌های درونی این عالم عالیقدر را در قالب ظاهاتی استوار در اختیار خوانندگان قرار می‌دهد.

«خدای عزیز من» عنوان کتابی از محسن ربانی است که می‌کوشد برخی از دعاهای زیبای ائمه را به زبان ساده برای مخاطب خود بیان کند.

قسمت‌هایی از دعای کمیل، جوشن کبیر، صحیفه سجادیه، دعای ابوحمزه ثمالی و دعای عرفه را می‌توانید در این کتاب بخوانید.

و اما دره نوشه راهیان نور: این کتاب در دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم (معاونت اعزام و تبلیغ) تدوین شده و پنجاه و ششمین کتاب از متون آموزشی طرح هجرت است. ره نوشه راهیان نور ویژه ماه مبارک رمضان ۱۴۲۵ ق (سال جاری) منتشر شده است. مقالاتی درباره ماه رمضان از صادق گلزاده، سیدمحمد جواد فاضلیان، جواد محدثی، سیدعلی حسینی و... در این کتاب آمده است.

«احکام خانواده» (مطابق با فتاوای حضرت امام خمینی (قدس سره)) عنوان دیگر کتاب بوستان کتاب قم است. مؤلف این کتاب عبدالرحیم موگهی است و به موضوع‌هایی همچون احکام تقلید، حقوق و وظایف خانواده، اقتصاد خانواده و اخلاق خانواده می‌پردازد.

«این سند خورشید است» با زیرعنوان «با سیزده زخم نهفته که سمت انتظار موعود (عج) سر باز کرده‌اند» در قالب ۱۳ «غروب» تنظیم شده است.

و اما آخرین کتاب این ناشر، جلد دوم «رؤیت هلال» است که به کوشش رضا مختاری و محمدرضا نعمتی گردآوری شده است و مشتمل بر چهارده رساله درباره مساله رؤیت هلال است. شانزده رساله دیگر در این باره نیز در مجلد اول همین کتاب به چاپ رسیده است.

بهمن ماه و جشنواره بین‌المللی کتاب کودک و نوجوان

گروه خبر کتاب هفته: نخستین جشنواره بین‌المللی کتاب کودک و نوجوان بهمن ماه سال جاری در کرمان برگزار می‌شود.

سیدعلی کاشفی خوانساری ضمن اعلام خبر فوق گفت: در این جشنواره کتاب‌های کودک و نوجوان به نمایش گذاشته می‌شود و در حاشیه جشنواره نشست‌ها و سمینارهای علمی درباره کتاب‌های کودک و نوجوان برپا می‌شود.

کاشفی افزود: برای شرکت ناشران در نمایشگاه کتاب و مقالات علمی در سمینارهای این جشنواره متعاقباً فراخوان‌هایی اعلام خواهد شد. گفتنی است، این جشنواره در پی تفاهم‌نامه‌ای که در سال ۸۱ میان استاندار کرمان و وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی امضا شد، برگزار می‌شود.

جلد هشتم دانشنامه ادب فارسی

گروه خبر کتاب هفته:

جلد هشتم دانشنامه ادب فارسی که به آسیای صغیر و منطقه بالکان اختصاص دارد، بزودی توسط سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر می‌شود.

حسن انوشه سرپرست این طرح با اعلام خبر فوق گفت: در این کتاب نویسندگان، مترجمان و شرح‌نویسان ادب فارسی، اصطلاحات ادبی و مقلدان شعر فارسی در سه منطقه آسیای صغیر، بالکان و شبه‌جزیره کریمه بررسی شده است.

وی با اشاره به اینکه جلد اول این دایرةالمعارف در سال ۷۵ منتشر شده و برخی از مجلدات منتشر شده در طی این چند سال به چاپ سوم رسیده‌اند، گفت: جلد نهم این دایرةالمعارف با بررسی ادبیات فارسی در جهان غرب تا زمان برگزاری هجدهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب به چاپ می‌رسد.

انوشه درباره شیوه جمع‌آوری مطالب گفت: بعضی از تحقیقات این دایرةالمعارف به صورت میدانی و برخی با سفارش به محققان تهیه شده است.

کارشناسان کتابخانه کنگره آمریکا به ایران می‌آیند

گروه خبر کتاب هفته: «مرکز اسناد و کتابخانه ملی» و «کتابخانه کنگره آمریکا» تفاهمنامه همکاری امضا می‌کنند.

مرتضی هاشم‌پور، مدیر روابط عمومی و امور بین‌الملل مرکز اسناد و کتابخانه ملی با اعلام این خبر گفت: چند تن از اعضای هیأت مدیره و رئیس کتابخانه کنگره آمریکا از روز دوشنبه ۱۱ آبان ماه جاری به مدت یک هفته به دعوت سید محمدکاظم بجنوردی رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی به تهران سفر می‌کنند.

وی در ادامه افزود: کارشناسان کتابخانه کنگره آمریکا ضمن بازدید از مراکز فرهنگی و اسنادی تهران از شهر اصفهان نیز دیدن می‌کنند و در پایان سفر یک هفته‌ای خود تفاهمنامه ملی بین دو کتابخانه امضا خواهند شد.

گفتنی است سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران با بیش از ۱۵۰ کتابخانه معتبر دنیا به تبادل کتاب می‌پردازد و تاکنون با کشورهای بسیاری تفاهمنامه همکاری در جهت اطلاع‌رسانی و تبادل فرهنگی امضا کرده است.

۵۱ اثر در یلدا

گروه خبر کتاب هفته: ۵۱ اثر شامل ۲۱ رمان و ۳۰ مجموعه داستان به داوری جایزه ادبی یلدا راه یافت.

مدیا کاشیگر دبیر جایزه ادبی یلدا، ضمن اعلام خبر فوق درباره بخش داستان فارسی غیرایرانی گفت: داستان‌های «پشت پلک ثریا» از عباس جعفری، «جای خالی گلدان» اثر تقی واحدی، «سنگ و سیب» نوشته حسین حیدربیگی، «نوروز فقط در کابل یا صفات» از محمد آصف سلطان‌زاده و «قصه‌ای از بهشت» نوشته علی پیام از افغانستان برای داوری یلدا انتخاب شدند که یکی از آنها جایزه بهترین اثر داستانی فارسی افغان را نصیب خود خواهد کرد.

وی افزود: با سفر اینجانب به شهر دوشنبه و دیدار با نویسندگان تاجیکستان یک کمیته داوری از نویسندگان و کارشناسان تاجیک تشکیل و مقرر شد از میان آثار تاجیک از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰ مارس ۲۰۰۵ (آخر اسفند ۸۳) یک اثر داستانی به عنوان اثر برتر تاجیک انتخاب شود.

گفتنی است که اسامی سه رمان و سه مجموعه داستان کوتاه راه یافته به مرحله نهایی جایزه ادبی یلدا، ۹ آذرماه اعلام می‌شود.

آثار خود را بفرستید:

یادواره شهدا و نکوداشت جلوه‌های ایثار دانشجویی

گروه خبر کتاب هفته: فراخوان کنگره مرکزی هشتمین یادواره شهدا و نکوداشت جلوه‌های ایثار دانشجویی کشور اعلام شد.

هنرمندان و اهل قلم می‌توانند آثار خود را در هفت حوزه مقاله، شعر، داستان، خاطره، نقاشی، عکس و پایان‌نامه دانشجویی با موضوع‌هایی چون «دانشجو، آزاداندیشی، جنبش نرم‌افزاری»، «دانشجو، تحصیل، تهذیب نفس» و... تا ۱۶ آذرماه به سازمان بسیج دانشجویی ارسال کنند.

آثار ارسالی باید از تازه‌ترین کارهای صاحب اثر باشد و در هیچ کتابی به چاپ نرسیده باشد.

این کنگره ۱۶ دی ماه امسال در دانشگاه شهید باهنر کرمان برگزار می‌شود.

بایرامی مدیر خانه داستان ایران

محمدرضا بایرامی به عنوان مدیر جدید خانه داستان ایران انتخاب شد.

به گزارش خبرگزاری مهر طی نشستی که یکشنبه گذشته در باشگاه نویسندگان سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران برگزار شد، محمدرضا بایرامی شمه‌ای از برنامه‌های آتی خود را برای خانه داستان بیان کرد و بر حمایت از داستان‌نویسان جوان و ارائه آموزش به آنان تأکید کرد.

حسن فرهنگی مدیر مستعفی این مرکز نیز طی سخنانی به سوابق و انگیزه‌های تأسیس خانه داستان پرداخت.

این مراسم با حضور اسفندیار مشایی رئیس سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران و صادق کامیار مدیرمرکز آفرینش‌های ادبی این سازمان و نویسندگانی همچون محمدرضا سرشار، رضا سیدحسینی، عباس پژمان، شاهرخ تندرو صالح، راضیه تجار و... برگزار شد.

یک هفته با ۱۴۹ عنوان کتاب کودک

گروه خبر کتاب هفته:

۱۴۹ عنوان کتاب کودک و نوجوان در هفته منتهی به ۵ آبان مجوز گرفتند که آمار موضوعی آنها به شرح زیر است:

کلیات (۱۴ عنوان)، روانشناسی (۱۲ عنوان)، دین (۱۵ عنوان)، علوم اجتماعی (۸ عنوان)، زبان (۲۰ عنوان) علوم خالص (۲۵ عنوان)، علوم عملی (۲ عنوان)، هنر (۲ عنوان)، ادبیات (۲۷ عنوان)، تاریخ (۲ عنوان) و کتاب‌های درسی (۱۹ عنوان) همچنین در هفته مذکور ۱۵۹ عنوان کتاب چاپ اول و تجدید چاپ به دبیرخانه هیأت نظارت بر نشر کتاب کودک اعلام وصول شده است.

فراخوان نمایشگاه قرآن‌های خطی کاشان

گروه خبر کتاب هفته: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان فراخوان نمایشگاه قرآن‌های خطی کاشان و نخستین جایزه ادبی محتشم کاشانی را اعلام کرد.

در فراخوان نمایشگاه قرآن‌های خطی کاشان، این اداره از کلیه شخصیت‌های حقیقی و حقوقی که قرآن خطی در اختیار دارند، دعوت کرده تا آثار خود را در این نمایشگاه عرضه کنند.

دارندگان قرآن‌های خطی می‌توانند مشخصات قرآن‌های خود را تا پایان آبان ماه به اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان اطلاع دهند. این نمایشگاه با هدف شناسایی و ارائه آمار از قرآن‌های خطی موجود برگزار می‌شود و زمان دقیق برگزاری آن هنوز مشخص نیست.

محتشم کاشانی را در نیمه دوم دی‌ماه سال جاری برگزار می‌کند.

علاقه‌مندان می‌توانند اشعار خود را در موضوع امام حسین(ع) و واقعه عاشورا تا پایان آبان‌ماه به اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان ارسال کنند.

این جشنواره در ۲ گروه سنی زیر ۳۰ سال و بالای ۳۰ سال برپا می‌شود.

از سوی انتشارات شرکت ملی صنایع پتروشیمی صورت گرفت

دعوت از نویسندگان برای انتشار کتاب

گروه خبر کتاب هفته: انتشارات شرکت ملی صنایع پتروشیمی با ارسال فراخوانی از کلیه مؤلفان و مترجمانی که دارای سابقه تألیف و ترجمه در زمینه کتاب‌های فنی، تخصصی، مدیریتی و منابع انسانی هستند، دعوت به همکاری کرده است.

محمدرضا ایزدودست، رئیس خدمات آموزشی شرکت ملی صنایع پتروشیمی درباره هدف از اعلام این فراخوان گفت: انتشارات سازمان پتروشیمی در نظر دارد تا قبل از نمایشگاه کتاب سال آینده تعداد زیادی کتاب در این حوزه چاپ کند لذا با اعلام این فراخوان اقدام به شناسایی مؤلفان و مترجمان کرده است وی افزود: پس از شناسایی افراد قصد داریم کتاب‌هایی را برای ترجمه به مترجمان بسپاریم و با مؤلفان برای چاپ آثار آنها صحبت کنیم مؤلفان و مترجمان علاقه‌مند می‌توانند مشخصات و سوابق کاری خود را شامل نام و نام خانوادگی، رشته تحصیلی، آخرین مدرک تحصیلی و دانشگاه محل تحصیل، تجارب تألیف و ترجمه کتاب یا مقاله همراه با نشانی کامل پستی خود تا پایان آبان‌ماه ۸۳ به نشانی صندوق پستی ۱۱۳۶۵-۳۴۸۳ ارسال کنند.

نشست متن‌پژوهی

بیست و یکمین نشست از سلسله نشست‌های متن‌پژوهی مرکز نشر میراث مکتوب با موضوع «الله» و بررسی سه شرح نهج‌البلاغه» با حضور دکتر سید محمدمهدی جعفری و دکتر جویش در روز دوشنبه ۲ آبان‌ماه برگزار شد.

ابتدا اکبر ایرانی درباره چگونگی آماده‌سازی نسخه‌های این اثر سخن گفت.

سپس محمد جعفری به سیر تاریخی شروح نهج‌البلاغه و مقایسه اجمالی آنها اشاره و سید رضی را به عنوان نخستین شارح نهج‌البلاغه معرفی کرد و در پایان دکتر جویشی درباره اعتبار و ارزش نسخه نهج البلاغه که اساس تحقیق ایشان بوده و نیز اهمیت متن نهج‌البلاغه که در اختیار تواب لاهیجی بوده، سخن گفت.

فراخوان ناشران کتاب سراسر کشور

مؤسسه فرهنگی منادی تربیت

با همکاری معاونت آموزش و پرورش نظری و مهارتی و معاونت آموزش عمومی و امور تربیتی و مهارت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزار می‌کند:
۲۶۰۰۰ نمایشگاه کتاب در ۶۰۰۰ مدرسه در ۷۰۰ منطقه آموزش و پرورش کشور همزمان با هفته کتاب سال ۱۳۸۳ آغاز و تا دهه مبارک فجر (بیست و ششمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی) ادامه خواهد یافت.

ناشران محترم جهت مشارکت در برگزاری هفتمین دوره نمایشگاههای دانش آموزی و تجهیز کتابخانه‌های مدارس می‌توانند نمونه کتاب‌های مناسب گروه سنی دانش آموزان، چاپ اول سال ۱۳۸۰ به بعد، کتاب‌های کمک‌درسی چاپ سال ۱۳۸۳ منطبق با آخرین تغییرات کتاب‌های درسی کتاب‌های فنی و حرفه‌ای چاپ سال ۱۳۸۳ را از تاریخ ۱۳۸۳/۸/۲ الی ۱۳۸۳/۸/۲۵ به دبیرخانه نمایشگاه تحویل نمایند.

رویکرد جدید این دوره، انتخاب کتاب توسط کارشناسان کتاب استان‌ها خواهد بود.

نشانی: تهران، خیابان استاد نجات‌الهی، کوچه بیمه، شماره ۵۰، تلفن ویژه ۸۸۰۹۷۸۷ (ده خط)

یادداشت

رمضان ماه قرآن

باز هم ماه صمیمی و دوست‌داشتنی رمضان، باز هم حال و هوایی دیگر، باز هم لحظه‌هایی متفاوت و به یادماندنی باز هم فرصتی برای مهربانی.

رمضان بار دیگر سفره میهمانی‌اش را چیده است و از همه دعوت کرده تا در کنار هم بنشینند و رنگ و بویی دیگر بگیرند.

و این روزها قرآن صمیمی‌تر و دوست‌داشتنی‌تر از هر وقت دیگر به نظر می‌آید. آنهایی که همه ایام با قرآن مأنوس بوده‌اند در شب‌ها و روزهای ماه رمضان ارتباطی دیگر با قرآن می‌گیرند و آنهایی که کمتر به سراغ این کتاب آسمانی می‌رفتند ناخواسته فرصتی بیشتر پیدا می‌کنند و کسانی که بعد از مدت‌ها قرآن را در این روزها از گوشه کتابخانه نه یا از روی طاقچه برمی‌دارند انگار که گمشده‌ای را دوباره پیدا کرده‌اند.

شاید بهترین توصیف برای این ماه همان باشد که گفته‌اند رمضان ماه قرآن است.

گشت و گذار

مرتضی قدیمی

قرآن کریم
دیدار از نمایشگاه بین‌المللی

نمایشگاه قرآن امسال دوازده ساله شد، نمایشگاهی که دیگر برای بسیاری از مردم ایران و خارج از ایران شناخته شده است.

این نمایشگاه بعد از گذشت یازده دوره اکنون به بزرگترین نمایشگاه قرآن کریم در بین کشورهای اسلامی تبدیل شده است و بعد از سال‌ها تجربه و تلاش، حالا در نمایشگاه بین‌المللی قرآن، هنرمندان و نویسندگان در کنار هم قرار گرفته‌اند تا جایگاه و ارزشی واقعی قرآن کریم و همین‌طور،هنر ایرانی و اسلامی در خدمت قرآن،را به جهانیان معرفی کنند.

دوازدهمین نمایشگاه جهانی قرآن کریم که روز پنجشنبه ۳۰ مهرماه در مرکز آفرینش‌های فرهنگی و هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان با حضور رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام افتتاح شد دارای ۱۹ بخش جداگانه است.

بخش‌های بین‌الملل، نرم‌افزارهای قرآنی، آثار و فعالیت‌های هنری آثار مکتوب، ناشران، قرآن و انتظار، تکریم از خادمان قرآن کریم،قرآن و سرای اندیشه، جوانان، بانوان، دانشجویی،ماوراء از دریچه سینما،آثار قرآنی ایرانی در عرصه‌های بین‌الملل، آثار و محصولات قرآنی سایر کشورها، خاطرات قرآنی رزمندگان و ایثارگران، چاپ و انتشار، مطبوعات و رسانه‌ها و نمایشگاههای استانی قرآن کریم ۱۹ بخش تشکیل‌دهنده دوازدهمین نمایشگاه قرآن کریم است.

چند سالی است که حضور کشورهای دیگر در نمایشگاه قرآن کریم بسیار پررنگ‌تر شده است و امسال هم ۱۹ کشور جهان در نمایشگاه حضور دارند. این بخش شامل دو مجموعه صنایع دستی و محصولات تولیدی کشورهای اسلامی و غیر اسلامی است.

در این بخش از نمایشگاه محصولات کشورهایی نظیر چین، تایلند، اسپانیا، ایتالیا، سوریه، مصر، فلسطین، عراق و... وجود دارد.

بخش مکتوب

در کنار همه فعالیت‌هایی که در نمایشگاه قرآن صورت می‌گیرد بخش مکتوب دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم بسیار پررنگ و پرمخاطب عمل نموده است. این بخش با هدف ارائه کارنامه سالانه حوزه نشر علوم و معارف قرآنی کشور، آشنایی مخاطبان به آثار تألیفی و یا ترجمه‌ای در این حوزه، دستیابی به جدیدترین اطلاعات درباره آثار و پژوهش‌های قرآنی کشور و ارتباط مستقیم مؤلفان و ناشران علوم و معارف قرآنی با مخاطبان آثار خود تشکیل شده است.

بخش مکتوب نمایشگاه از ۹ قسمت تشکیل شده که هر قسمت آن به اندازه کافی قابل توجه و تأمل است.

ارائه جدیدترین آثار و تحقیقات در حوزه علوم و معارف قرآنی یکی از مهمترین قسمت‌های بخش مکتوب نمایشگاه قرآن است که در این قسمت ۶۹۰ کتاب چاپ اول سال ۱۳۸۲ و ۳۰۰ اثر چاپ نیمه اول سال ۱۳۸۳ معرفی شده است. یکی از راههای آشنا کردن مردم غیرعرب‌زبان با کلام وحی، بهره‌گیری از ترجمه‌های قرآن کریم است؛ به این منظور ارائه جدیدترین ترجمه‌های قرآن یکی از بهترین راههای مرتبط ساختن علاقه‌مندان با کلام وحی است که بخش مکتوب به گردآوری و نمایش این آثار در دو حوزه زبان فارسی و غیر فارسی اقدام کرده است. در این بخش ۸۰ عنوان از جدیدترین ترجمه‌های چاپ اول منتشر شده از قرآن کریم در ۵ سال گذشته توسط مرکز ترجمه قرآن به زبان‌های خارجی ارائه شده است.

نمایش مجلات قرآنی و دینی از دیگر قسمت‌های بخش مکتوب نمایشگاه قرآن است. در این قسمت سعی شده تا نشریات و مجلات منتشرشده و در حال نشر داخل یا خارج از کشور گردآوری و ارائه شود تا علاقه‌مندان پس از آشنایی با این نشریات و مجلات قرآنی، سریع‌تر به آنها دست یابند.

خادمان قرآنی

غرفه معرفی آثار قرآنی ناشران خادم قرآن کریم یازده دوره نمایشگاه از دیگر قسمت‌های این بخش است. در این قسمت از بخش مکتوب نسبت به معرفی ناشران برگزیده که در سنوات گذشته به‌عنوان خادم قرآن کریم معرفی شده‌اند اقدام می‌شود. انتشارات اسوه، آستان قدس رضوی، مرکز نشر فرهنگ اسلامی، پیام آزادی، چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، الهادی، انصاریان، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، کتاب مبین، یزدانی، دارالکتب الاسلامیه و فراهانی خادمان

برگزیده این دوره نمایشگاه قرآن هستند.

دیدار با چهره‌های قرآنی از دیگر قسمت‌های بخش مکتوب فرصتی است برای دیدار مستقیم ناشران با مخاطبان خویش. در این دیدارها هر شب یکی از اساتید فعال در حوزه علوم قرآنی در بخش مکتوب دعوت می‌شوند تا علاقه‌مندان با ایشان دیدار و گفت‌وگو داشته باشند.

اما بخش غرفه نویسندگان برگزیده قرآنی یکی از جذاب‌ترین بخش‌های دوازدهمین نمایشگاه قرآن کریم است. در این قسمت از بخش مکتوب نویسندگان و محققان حوزه علوم قرآن و معارف قرآنی که در سال‌های گذشته به‌عنوان خادم قرآن برگزیده شده‌اند معرفی شده و زندگی‌نامه و عکس و آثارشان ارائه می‌شود. هدف از برگزاری این غرفه آشنایی بیشتر مردم به‌ویژه محققان و پژوهشگران جوان با شخصیت و آثار و افکار این خادمان قرآن است. حجت‌الاسلام جوادی آملی، دکتر روحانی، دکتر خرمشاهی، دکتر محمدمهدی فولادوند، علامه حسن مصطفوی و... از جمله خادمان برگزیده سنوات گذشته هستند.

اولین دوره انتخاب کتاب و مقاله قرآنی سال

بخش مکتوب ستاد برگزاری دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم، با هدف بسط و گسترش فرهنگ و معارف قرآنی و ارج نهادن به تلاش شایسته اهل قلم و پژوهشگران و محققان حوزه علوم و معارف قرآنی، اقدام به برگزاری اولین دوره انتخاب و معرفی کتاب و مقاله برتر قرآنی سال نموده است و بنابر آیین‌نامه، طی مراسمی همزمان با برگزاری دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم به متنخبان و برگزیدگان هر رشته جوایزی نفیس اهدا می‌شود. در این راستا، طی فراخوانی عمومی در نشریات کثیرالانتشار کشور درخواست شده که محققان گرامی آثار تحقیقی و پژوهشی و ترجمه‌ای خود را در دو حوزه کتاب و مقاله به این ستاد ارسال کنند.

حجج اسلام محمدعلی مهدوی راد، سیدمحمدعلی ایازی، دکتر محمدکاظم شاکر و دکتر جعفر نکونام هیأت داوران این بخش هستند.

در عین حال شرایط پذیرش کتاب قرآنی برای داوری در نخستین دوره انتخاب کتاب قرآنی سال به شرح زیر است:

۱- در یکی از موضوعات: تألیف، تصحیح و ترجمه باشد.

۲- کتاب برای نخستین بار در فاصله مهر ۱۳۸۰ تا مهر ۱۳۸۳ چاپ و منتشر شده باشد.

همچنین شرایط پذیرش مقاله قرآنی برای داوری در نخستین دوره مقاله قرآنی سال به این شرح است.

۱- مقاله باید در یکی از نشریات معتبر علمی و تخصصی چاپ و منتشر شده باشد.

۲- مقاله در فاصله مهر ۱۳۸۲ تا مهر ۱۳۸۳ چاپ و منتشر شده باشد.

یکی از بخش‌های جذاب و مورد توجه عموم مردم در نمایشگاههای قرآنی بخش نسخه‌های خطی قرآن کریم است که در طی چهارده قرن گذشته کتابت، صفحه‌آرایی، تذهیب و... شده و چون میراثی گرانبها به دست ما رسیده است. در برنامه امسال بخش قرآن‌های خطی بیش از ۱۱۰ نسخه قرآن کریم خطی و قدیمی و اشیای تاریخی مرتبط با کلام الهی به نمایش گذاشته شده است. همچنین به مناسبت بزرگداشت احمد نیریزی کاتب بزرگ قرآن کریم در عصر صفویه و استاد خط نسخ ایرانی مجموعه‌ای از آثار او از جمله قرآن‌ها، ادعیه و برخی آثار رقم‌دار او از مجموعه‌های معتبر گردآوری شده و در معرض دید قرار گرفته است. موزه ایران باستان، موزه دوران اسلامی، کتابخانه کاخ گلستان، موزه قرآن کریم، موزه میرعماد، موزه نظامی، کتابخانه تخصصی وزارت امور خارجه، کتابخانه مرکز اسناد و موزه مجلس شورای اسلامی، موزه آستان حضرت عبدالعظیم(ع) و کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران واحدهای شرکت‌کننده در این بخش هستند.

یکی دیگر از قسمت‌های بخش آثار مکتوب قسمت معرفی برترین آثار قرآن پژوهی جمهوری اسلامی به زبان فارسی است. در این قسمت ۱۰۰ عنوان کتاب توسط مرکز توسعه و ترویج فعالیت‌های قرآنی شناسایی شده و به تأیید اساتید فن نیز رسیده است. این آثار با هدف معرفی به مترجمان جمع‌آوری شده است تا در صورت علاقه‌مندی این آثار را به زبان‌های دیگر ترجمه کنند.

چکیده این صد عنوان کتاب بزودی به ۳ زبان فارسی، عربی و انگلیسی در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.

جوانان

امسال نیز چون سال‌های گذشته بخش مربوط به جوانان نمایشگاه قرآن بسیار پرمخاطب است. برگزاری مسابقات مختلف و اجرای کارگاههای مختلف از جمله قسمت‌های مربوط به بخش جوانان است.

اما در کنار همه قسمت‌های مربوط به بخش جوانان قسمت ریزنویسی بسیار مورد توجه بازدیدکنندگان خصوصاً جوانان و نوجوانان است.

در این غرفه چندین میکروسکوپ و ذره‌بین قرار دارد که با کمک آنها می‌توان آیات قرآن نوشته شده بر روی دانه‌های برنج را دید.

رامین خانزاده مسؤول غرفه ریزنویسی است. او که برای سومین بار در نمایشگاه قرآن شرکت می‌کند می‌گوید: چند سال قبل آقایی هندی روی برنج آیةالکرسی را نوشته بود و من دیدم همه صف ایستاده‌اند و دانه برنج را نگاه می‌کنند. این شخص بعد به عنوان خادم قرآن معرفی شد. خانواده که عضو تیم ملی تیراندازی است اضافه می‌کند: سال بعد من هم امتحان کردم و علاوه بر آیةالکرسی ۹ سوره دیگر را روی دانه برنج نوشتم. این هنرمند جوان از عدم توجه به او گلایه می‌کند و می‌گوید: کارهای من در ۱۴ کشور جهان به نمایش گذاشته شده و از چند کشور هم دکترای افتخاری گرفتم اما در کشور خودمان نه تنها به عنوان خادم قرآن معرفی نشدم، بلکه آثار مرا فقط در موزه آستان قدس گذاشته‌اند.

خانزاده کوچکترین قرآن جهان را در اندازه ۱×۲ میلی‌متر نوشته است و می‌گوید تاکنون هیچ کجا

نتوانسته‌ام این قرآن را ثبت کنم. به هر کجا مراجعه کرده‌ام کسی توجه نکرده؛ این در حالی است از چندین کشور دعوتنامه و فرصت اقامت دارم اما متأسفانه در کشور خودم هیچ کس....

کودکان و قرآن

طبقه زیرین نمایشگاه قرآن نیز چون هر سال به کودکان و نوجوانان اختصاص دارد. کارگاههای نقاشی، سفال و خطاطی از جمله قسمت‌های مربوط به بخش کودک و نوجوان است. بخش کودک و نوجوان تقریباً هر روز صبح بسیار شلوغ است چراکه معمولاً دانش‌آموزان زیادی با هماهنگی مسؤولان مدرسه از نمایشگاه دیدار می‌کنند.

حضور گروه کودک شبکه اول در بخش کودک و نوجوان نیز بسیار قابل توجه است. در غرفه خانه فرهنگ، نیم‌رخ از دانش‌آموزانی که صوت خوبی دارند هنگام تلاوت قرآن فیلمبرداری می‌شود تا در برنامه‌های تلویزیونی پخش شود.

زنان و پایان‌نامه‌ها

بخش زنان مربوط به نمایشگاه قرآن نیز چون سال‌های گذشته فعال است. در این بخش از نمایشگاه ۵۰۰ پایان‌نامه در معرض دید قرار گرفته که توسط مؤسسه بانوان قرآن‌پژوه جمع‌آوری شده است.

جایگاه دعا در قرآن و اسلام، توبه، نقش مادر در تربیت فرزند از دیدگاه قرآن، بررسی شخصیت ساقی در دیوان حافظ و قرآن و... از جمله عناوین این پایان‌نامه‌هاست.

قرآن ریحان تلفیق هنر و مذهب

نمایش مصحف قرآن که چهره‌گشایی از آن آغازگر نمایشگاه دوازدهم نیز بود یکی از جذاب‌ترین و پرمخاطب‌ترین اتفاقات این دوره از نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم است.

قرآن ریحان که بدون تردید یکی از زیباترین نسخ وحی الهی است توسط یکی از برجسته‌ترین هنرمندان ایرانی؛ استاد بهرام سالکی به رشته تحریر در آمده است. این خط که یکی از رایج‌ترین و باشکوه‌ترین و ممتازترین اقلام خوشنویسی، خاصه قرآن‌نویسی است، دارای ویژگی‌هایی در هماهنگی عمودی و افقی حروف است که این خط را به حد کمال رسانده است.

این خط از قرن چهارم هجری به مدت شش قرن خط بلامنازع قرآن محسوب می‌شد که قرآن‌نویسان معروفی چون یاقوت مستعصمی، جعفر بایسنغری، ابراهیم ابن شاهرخ تیموری، احمد ابن سهروردی و دهها خوشنویس صاحبنام دیگر در آثار ماندگار قرآنی خود از این خط بهره برده‌اند. اما به علت وجود کشیدگی‌های خاص مفردات و حروف که کندی در نگارش و نیاز به اوراق بزرگ را سبب می‌شد و به علاوه، سختی در کتابت و ترکیب‌بندی را نیز به دنبال داشته این خط کم‌کم جای خود را به صورت عمده به خط نسخ سپرد. همت استاد سالکی باعث شد تا پس از یک دوره طولانی این خط فراموش شده بار دیگر احیا شود.

آیت‌الله اکبر هاشمی رفسنجانی در مراسم پرده‌برداری از قرآن نفیس ریحان ضمن تقدیر از بهرام سالکی گفت: روزی که خط ریحان در دنیای اسلام برای نوشتن قرآن استفاده می‌شد، زیباترین هدایای روزگار خود بود.

هاشمی پس از دیدن قرآن ریحان گفت: در این قرآن، مراعات نکات صحیح تجویدی، سطربندی، کلمه‌بندی، آیه‌بندی، صفحه‌بندی و گاهی هم کارهای هنری در بهتر جلوه کردن خط با حفظ اصالت آن ارائه شده است. هاشمی رفسنجانی گفت: کارهای تذهیب و زیباسازی‌های دیگری که در این قرآن انجام شده برای هنرمندان به‌عنوان یک اثر بدیع جلوه‌های خوبی دارد.

در پایان مراسم هاشمی رفسنجانی نسخه‌ای از قرآن ریحان را به صلاح زواوی سفیر فلسطین در تهران تقدیم کرد.

مصحف ریحان که در طول هشت سال، خوشنویسی و تذهیب شده است، اولین نمونه چاپی نسخه قرآنی به خط باشکوه ریحان در جهان اسلام محسوب می‌شود و از منظر خوشنویسی و ترتیل، نقطه عطفی در انتشار کلام الهی است.

سالکی در سال ۱۳۶۲ خوشنویسی و تذهیب نسخه‌ای نفیس به‌نام «قرآن عتیق» را به خط کوفی اصلاح شده ایرانی آغاز کرد که بعد از ۱۲ سال فعالیت مستمر در سال ۱۳۷۴ به پایان رسید.

«قرآن ریحان» دومین اثر این هنرمند است که در طول هشت سال به خط دل‌انگیز ریحان خوشنویسی شده و با استفاده از نقوش بدیع هنرهای اسلامی ترتین شده است.

نخستین دایرة‌المعارف قرآنی کودک و نوجوان

در بخش مکتوب نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم، نخستین دایرة‌المعارف قرآنی کودک و نوجوان نیز معرفی می‌شود. این اثر که مراحل صفحه‌بندی و فرم‌بندی خود را پشت سرمی‌گذراند برای اولین بار در دنیا منتشر می‌شود. این دایرة‌المعارف که در ۶۰۰ صفحه و در قطع رحلی به‌صورت کاملاً رنگی منتشر خواهد شد دارای ویژگی‌های قابل توجهی است. روان و خوشخوان بودن نثر نوشتاری و تأکید بر ساده‌نویسی، تناسب محتوای مقالات باظرفیت ذهنی کودکان و نوجوانان، بهره‌گیری از دیدگاههای قرآن‌پژوهان معروف در تدوین مقالات، طرح و ارائه مطالب با بهره‌گیری از تصاویر و عکس‌های مناسب، جامع بودن هر مقاله و در بر داشتن اهم اطلاعات در خصوص موضوع، مورد نظر و رعایت تناسب میان حجم هر مقاله با اهمیت موضوع از ان ویژگی‌های این دایرة‌المعارف است. محمدتقی حق‌بین که صاحب ایده و ناشر این دایرة‌المعارف است ، در خصوص نیازمندی به این دایرة‌المعارف می‌گوید: با توجه به سابقه‌ای که در کار کتاب‌های کودک و نوجوان داشتم و مدیر اجرایی بیش از هزار نمایشگاه کتاب بودم ناچاراً با مردم و کودکان و نوجوانان نیز در ارتباط بودم؛ بالطبع متوجه نیازمندی‌هایی در حوزه کتاب شدم و البته ایده‌هایی نیز به ذهنم می‌رسید که اولین آن، ایده کتاب تاریخ انقلاب برای کودکان و نوجوانان بود که در ۲۰ جلد منتشر شد. بعد از آن ایده انتشار دایرة‌المعارف قرآنی را مطرح کردم.

حق‌بین می‌گوید: خود من تخصص علمی در این حوزه ندارم اما موضوعاتی را که تصور می‌کردم مناسب این کتاب برای کودکان و نوجوانان باشد، شناسایی کردم و با گروهی از صاحبنظران قرآنی مطرح کردم.

این دایرة‌المعارف که دارای ۸۰۰ مدخل و ۲۰۰ ارجاع می‌باشد دارای بیش از ۱۶ هزار تصویر خواهد بود. دایرة‌المعارف قرآنی کودک و نوجوان تا پایان امسال با قیمت ۲۰ هزار تومان منتشر خواهد شد.

غلامرضا نوخی، سرپرست تألیف دایرة‌المعارف پس از اشاره به این موضوع که از اسانید قابل توجهی چون دکتر محمدمهدی هرائی، حجت‌الاسلام محمدعلی ایازی، دکتر محمدرضا ستوده، دکتر مجید معارف، بهاءالدین خرمشاهی و... در مشاوره و بازنگری مقالات دایرة‌المعارف استفاده شده می‌گوید: در تدوین و تألیف این دایرة‌المعارف آنچه را که احساس کردیم کودکان و نوجوانان به آن نیازمند هستند در این مجموعه گنجانده‌ایم و در این راستا کلیه کتاب‌های قرآنی و دینی مقاطع دبستان، راهنمایی و دبیرستان را به صورت کامل بررسی کرده‌ایم.

وی در ادامه به موضوعات این دایرة‌المعارف اشاره می‌کند و می‌گوید: موضوعاتی که در این دایرة‌المعارف به آنها پرداخته شده آموزش و تجوید قرآن، آشنایی با سوره‌ها، آیات نامدار، اعلام قرآنی، اماکن جغرافیایی در قرآن، علوم طبیعی در قرآن، هنرهای قرآنی، قاریان مشهور، معارف قرآن، علوم قرآنی، تاریخ قرآن، اعجاز قرآن، اخلاق در قرآن، اصول دین، احکام قرآن، ترجمه و تفسیر قرآن و... است.

ناشران و دوازدهمین نمایشگاه قرآنی

«ایران در مقایسه با تمام کشورهای اسلامی محل نشر بیشترین کتاب‌های قرآنی بوده است؛ یک سوم کتاب‌های قرآنی جهان در ایران منتشر می‌شود؛ تهران با انتشار ۲۰ درصد از کل کتاب‌های قرآنی جهان، رتبه اول را در بین ۱۰ شهر اصلی محل نشر آثار قرآنی یافته است که شهرهای قم و مشهد در مراتب چهارم و هفتم قرار می‌گیرند... در بین ۱۰ ناشری که بیشترین کتاب‌های قرآنی را منتشر کرده‌اند سه ناشر آن ایرانی هستند. در پرتو همین تلاش، زبان فارسی به زبان دوم قرآن‌پژوهی تبدیل شده است.» مطالب فوق قسمتی از سخنان احمد مسجدجامعی در مراسم تکریم از خادمان قرآن کریم همزمان با نمایشگاه بین‌المللی قرآن سال گذشته بود که حکایت از جایگاه ایران در ارتباط با نشر کتاب‌های قرآنی دارد.

امسال نیز چون سال‌های گذشته ناشران کتاب‌های قرآنی حضوری فعال در نمایشگاه قرآن دارند که فضایی وسیع در اختیار بیش از ۲۰۰ ناشر قرار گرفته است، اما اکثر ناشران شرکت کننده در نمایشگاه امسال به‌رغم اینکه در مکانی مسقل و تقریباً مجزا از فضای نمایشگاه مستقر شده‌اند گله‌مند هستند.

یکی از ناشران شرکت کننده در نمایشگاه می‌گوید: محل استقرار غرفه‌های فروش کتاب در معرض دید نیست و هیچ تبلیغاتی هم برای این قسمت از نمایشگاه صورت نگرفته است.

امسال محوطه‌های پشت هتل لاله و جلو ساختمان‌های اداری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به نمایشگاه و فروشگاه کتاب‌های قرآنی اختصاص یافته است.

تعداد زیادی از مراجعان به بخش کتاب‌های نمایشگاه قرآن می‌گویند: هیچ تابلویی برای نمایشگاه کتاب وجود ندارد و به‌صورت اتفاقی وارد این قسمت شدیم!

یکی از ناشران شرکت کننده در نمایشگاه امسال می‌گوید: شاید بهتر بود امسال هم در محل قبل بودیم؛ همان جایی که اکثرا محصولات نرم‌افزاری عرضه می‌شود چرا که محصولات نرم‌افزاری معمولاً مخاطبان بیشتری دارد.

در هر صورت بخش نمایشگاه و فروشگاه نمایشگاه بین‌المللی قرآن مانند هر سال از نیمه دوم ماه رمضان پررونق‌تر خواهد شد و هر چه به روزهای آخر ماه رمضان نزدیک‌تر شویم استقبال و بازدید از نمایشگاه قرآن و نیز نمایشگاه کتاب‌های قرآنی پررنگ‌تر خواهد شد.

در نمایشگاه امسال هم مانند سال‌های گذشته ناشران کتاب‌های قرآنی کودکان و نوجوانان بسیار قابل توجه است و این در حالی است که استقبال از این نوع کتاب‌ها آنطور که مد نظر ناشران است جالب توجه نیست.

یکی از ناشران کتاب‌های کودک و نوجوان حاضر در نمایشگاه معتقد است اگر ناشری داستانی قرآنی را برای کودکان و نوجوانان منتشر متأسفانه ناشران دیگر همان داستان را با تغییر تصویر منتشر می‌کند و به همین دلیل کارها با هم شباهت پیدا می‌کنند که باعث بی‌علاقگی و بی‌میلی مخاطب می‌شود. ناشری دیگر می‌گوید: عدم وجود خلاقیت و عدم شناخت حوزه کتاب‌های دینی و قرآنی باعث شده کتاب‌های قرآنی کودکان و نوجوانان آنطور که باید جذاب و قابل توجه نباشند.

در کنار غرفه‌های فروش کتاب‌های قرآنی و دینی غرفه‌های زیادی هم وجود دارد که صرفاً قرآن و مفاتیح می‌فروشند؛ این غرفه‌ها نیز در ایام نمایشگاه بسیار مورد توجه مراجعان خصوصاً سازمان‌ها و نهادها با خریدهای انبوه هستند.

دیگر برنامه‌های نمایشگاه قرآن

تنوع برنامه‌ها و بخش‌های مختلف نمایشگاه قرآن آنقدر زیاد است که شاید طی یک روز کامل نتوان به همه آنها رسید، اما نمایشگاه در مدت بیش از ۲۰ روز فعال است که این فرصت فراهم می‌شود تا بتوان بیش از یک بار به سراغ نمایشگاه رفت.

معرفی زنان خادم قرآن و قرآن‌پژوه، برگزاری بیش از ۷۰ نشست علمی پیرامون قرآن‌پژوهی، حضور بیش از ۳۵ مؤسسه جهت عرضه آخرین نرم‌افزارهای تولیدی خود، افتتاح اولین شهرک مجازی قرآن، برگزاری نشست‌ها و میزگردهای قرآنی (متناسب با سن و سال کودکان)، برگزاری دوازدهمین دوره مسابقه خاطره‌نویسی، خاطرات قرآنی رزمندگان؛ ایثارگران و... از جمله برنامه‌های دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم است.

کتاب

قرآن کریم با ترجمه دکتر موسوی گرمارودی

«بخوان به نام پروردگار خویش که آفرید؛ آدمی را از خونپاره‌ای فرو بسته آفرید؛ بخوان و (بدان که) پروردگار تو گرامی‌ترین است. همان که با قلم آموزش داد؛ به انسان آنچه نمی‌دانست آموخت؛ حاشا؛ انسان سرکشی می‌ورزد، چون خود را بی‌نیاز بیند؛ به یقین، بازگشت به سوی پروردگار توست...»

مؤسسه انتشارات قدیانی همزمان با ایام ماه مبارک رمضان و به مناسبت هزار و چهارصدمین سال جمع‌آوری و تدوین مصحف امام علی(ع) قرآن کریم را با ترجمه دکتر سیدعلی موسوی گرمارودی روانه بازار نشر کرده است.

این قرآن که با خط عثمان طه منتشر شده است با ویراستاری بهاءالدین خرمشاهی، سیدحسن صدرالحفاظ و حسین استاد ولی بر ترجمه گرمارودی به چاپ رسیده است.

گرمارودی در این ترجمه کوشیده است تا به تعبیر خود علاوه بر ارائه یک ترجمه «وفادار زیبا»، نثر معیار را نیز در ترجمه خود از نظر دور ندارد. اگر چه اندک چاشنی باستان‌گرایی در این ترجمه دیده می‌شود که آن هم به خاطر فرو فرستاده شدن قرآن کریم با زبان عربی فصیح روزگار نزول آن است.

در این ترجمه به جز نام خاص و اعلام، تمام کلماتی که بار فرهنگ قرآنی خاص یا بار تاریخی داشته‌اند با برابر آنها در فارسی کلمه عربی دیگری وجود داشته یا در آیات احکام به کار رفته‌اند، ترجمه نشده‌اند.

مترجم از ۶۱ منبع برای نوشتن پانویس‌های این قرآن بهره برده است.

قرآن کریم با ترجمه دکتر گرمارودی در شمارگان ۵۵۰۰ نسخه و به بهای ۷۰۰۰ تومان راهی بازار نشر شده است.

رسانه‌ها

گلستان

«گلستان» عنوان نشریه روزانه دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم است که در ایام نمایشگاه قرآن منتشر می‌شود.

گزارش افتتاح نمایشگاه قرآن با حضور رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، عرضه محصولات قرآنی ۱۱ کشور، آثار قرآنی ایران در عرصه‌های بین‌المللی، سخنان وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دوازدهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم، معرفی زنان خادم قرآن و قرآن‌پژوه، رشد ۵۰ درصدی نمایشگاه دوازدهم و... از جمله مطالب شماره‌های اول و دوم گلستان است.

امیر حسین شرافت

گفت‌وگو با
حجت‌الاسلام والمسلمین محمدی ری‌شهری

حجت‌الاسلام و المسلمین محمدی ری‌شهری در آبان ۱۳۲۵ در شهر ری به دنیا آمد. پس از تحصیلات ابتدایی وارد مدرسه علمیه برهان شهر ری شد و در سال ۱۳۴۰ برای ادامه تحصیل به قم رفت و تا سال ۱۳۵۷ مدارج تحصیلی و تدریس را در حوزه مزبور طی کرد. وی سطوح عالیه و خارج فقه و اصول را نزد استادانی همچون: حضرات آیات شیخ محمدعلی اراکی، وحید خراسانی، مشکینی، جواد تبریزی و فاضل لنکرانی فرا گرفت.

محمدی ری‌شهری بنیان‌گذار اولین مجموعه فرهنگی در زمینه حدیث و علوم مربوط به آن است که در سال ۱۳۷۴ تأسیس شد. مؤسسه مذکور در گروههای احیا و تصحیح، رجال، ترجمه، تاریخ و مصطلحات حدیث و گروه فقه‌الحدیث فعالیت می‌کند و تاکنون دهها جلد کتاب منتشر کرده است.

از جمله کارهای در دست انجام «دارالحدیث» تدوین دانشنامه بزرگ حدیثی است که با نام «موسوعة میزان الحکمة» جلد نخست آن به تازگی منتشر شد.

به این بهانه و برای آشنایی بیشتر با پژوهش‌های حدیثی و قرآنی کشور، به گفت‌وگو با حجت‌الاسلام ری‌شهری نشستیم.

به خاطر قرآن و حدیث

از نظر نیازسنجی، چه نیازی باعث روی‌آوردن مؤسسات و مراکز اسلامی و حوزوی به دایرةالمعارف‌نویسی شده است؟

اصول دانشنامه‌نگاری مولود نیاز جامعه به اطلاع و آگاهی یافتن از علوم و معارفی است که امکان دسترسی گسترده و آسان به آنها وجود ندارد.

به نظر بنده، سه نکته اساسی در احساس نیاز به دانشنامه‌نگاری وجود دارد: یکی گستردگی علوم معارفی است که مربوط به یک موضوع می‌باشد. دوم، تنوع نیازها و نیازمندان است. به این معنی که پژوهشگری ممکن است به آگاهی از موضوع خاصی از یک علم احتیاج داشته باشد که نه فرصت مطالعه یک یا همه کتاب‌های آن علم را دارد و نه نیازی به آن دارد. مسأله سوم، سهل‌الوصول بودن است. این سه مسأله باعث شده تا افراد و گروههایی وقت خویش را صرف تهیه و تنظیم مسائل مختلف در زمینه یک علم یا علوم مختلف کنند و آن را در قالبی جامع و مفید و مختصر در اختیار عموم قرار دهند.

به نظر می‌رسد برای این کار دو فایده عمده هم مترتب است: یکی توسعه علم در مرحله تدوین دانشنامه‌نگاری است و فایده دوم، جلوگیری از تحریف در مسائل مربوط به آن دانش است. وقتی اطلاعات درباره موضوعی در یک مجموعه گردآوری شود، بدیهی است اطلاعات غلط به پژوهشگر منتقل نمی‌شود.

با توجه به نکته‌ای که شما گفتید یکی از فواید دانشنامه‌نگاری جلوگیری از تحریف است، آیا این الزام به وجود نمی‌آید که در تدوین آنها نیز باید از منابع غیرقابل تشکیک و مصادر اصلی آن علم استفاده کرد؟

طبیعی است که دانشنامه‌ای می‌تواند پاسخگوی چنین نیازهایی باشد که در تدوین آن از سرشاخه‌ها و مصادری استفاده شود که به طور معمول کاربر یا امکان دسترسی به آن را ندارد و یا با صرف وقت و انرژی زیاد برایش میسر است.

از نظر کارکردی، به نظر شما دانشنامه‌نگاری از نوع تولید علم است یا از سنخ خدمات پژوهشی و در خدمت تولید علم؟

به نظر من دانشنامه‌نگاری هر دو کارکرد را دارد. از این جهت که تعدادی محقق روی موضوع خاصی متمرکز می‌شوند و زوایا و ابعاد آن موضوع مورد کنکاش و بررسی قرار می‌گیرد و منجر به فرآورده‌ها و خروجی‌های بعضاً متفاوت یا وسیع‌تری خواهد شد که خود، نوعی تولید علم است و البته این طبیعت کار جمعی است. از طرف دیگر دانشنامه‌نگاری را می‌توان از نوع خدمات پژوهشی هم برشمرد. از این نظر که موجب استفاده‌های ثانوی و مقدمه‌ای برای دستیابی به تحقیقات و پژوهش‌های بعدی می‌گردد.

چه نیازی باعث شد که شما به فکر تدوین موسوعة میزان‌الحکمة بیفتید و از چه زمانی؟

همان سه نیازی که در تدوین سایر دایرةالمعارف‌ها وجود دارد، در زمینه احادیث اسلامی نیز احساس می‌شد. آگاهان علوم اسلامی می‌دانند که معارف بسیار گسترده و متنوعی در احادیث اسلامی وجود دارد. براساس برآوردی که برخی پژوهشگران انجام داده‌اند، معارف ۲۵ رشته علمی در احادیث اسلامی وجود دارد. به عنوان نمونه، احادیث و روایات بسیار زیادی در زمینه پزشکی و شاخه‌های آن مثل جهاز هاضمه، قلب، خواص دارویی گیاهان و... وجود دارد که برای همه افراد دسترسی به آنها از لابه‌لای حجم انبوهی از کتب حدیثی دشوار است. حال اگر اخبار و روایات مربوط به پزشکی و شاخه‌های مرتبط با آن در یک مجموعه گردآوری و تدوین شود، دسترسی و امکان استفاده عمومی از آن را فراهم می‌کند. به همین ترتیب در علومی مانند: علم‌النفس، جامعه، حقوق و...

ما از سال ۱۳۶۶ تاکنون در حال فراهم کردن مواد اولیه موسوعة میزان‌الحکمة بودیم و این مرحله از کار در حال حاضر تقریباً پایان یافته است

اما آنچه که انگیزه اصلی بنده در تألیف موسوعة میزان‌الحکمة شد، وجود معارف بسیار زیاد در احادیث اسلامی از یک طرف و عدم دسترسی آسان به آنها از دیگر سو بود.

پیشینه کار به سال ۱۳۴۶ و زمانی که در نجف بودم باز می‌گردد. در فرصت‌هایی که برای مطالعه کتاب‌های روایی پیدا می‌کردم، به این نکته پی بردم که مطالب مهم و نو و ارزنده‌ای در احادیث وجود دارد که نه تنها جامعه و عموم افراد، بلکه حوزه‌ها و جوامع علمی ما هم به دلیل سهل‌الوصول نبودن آنها بهره نمی‌برند در آن مرحله نکات مهمی را که پیدا می‌کردم، برای خودم یادداشت برمی‌داشتم. این کار شاید تا یک سال به همین صورت ادامه داشت تا اینکه تصمیم گرفتم یادداشت‌هایم را بصورت الفبایی تنظیم کنم تا برای افراد دیگری هم قابل استفاده شود. یادداشت‌برداری و تنظیم آنها براساس حروف الفبا تا سال ۱۳۵۷ ادامه یافت و بنده در ایام تعطیل دروس حوزه و تابستان‌ها وقتم را صرف آن می‌کردم.

روزی شهید مطهری فیش‌هایی را که در باب معرفت تنظیم کرده بودم از نزدیک دیدند و پس از تورقی که در آنها کردند، گفتند که اینها همین الان هم آماده چاپ است و بهتر است آن را منتشر کنید. ایشان وقتی ملاحظه کردند من مایل نیستم کتاب به این صورت چاپ شود، گفتند: در این قبیل کارها ما خوب است از اروپایی‌ها یاد بگیریم. آنها وقتی کتاب یا مجموعه‌ای به مرحله‌ای می‌رسد که قابل استفاده است، آن را چاپ می‌کنند، اگر توانستند در چاپ‌های بعد نواقص آن را برطرف می‌کنند.

این صحبت ایشان در ذهن من بود تا سال ۱۳۶۰ که بحث ترورها جدی شد. من به یاد صحبت استاد مطهری افتادم و تصمیم گرفتم این فیش‌ها را بصورت کتاب چاپ کنم و پس از یک کار فشرده در مدت سه سال موفق شدم در سال ۱۳۶۳ در مجموعه‌ای به نام میزان‌الحکمة آن را منتشر کنم. البته در همان موقع در مقدمه کتاب نوشتم که «با همه سختی‌ها و دشواری‌هایی که در راه فراهم آوردن این کتاب متحمل شدم، هنوز در نیمه راه هستم و هنوز به هدف نهایی خود نرسیده‌ام... اگر زنده ماندم به یاری خدا در آینده نهایت کوشش خود را به کار خواهم برد تا آنچه را آغاز کرده‌ام به کمال برسانم.»

من به دنبال مجموعه‌ای بودم که در آن آیات و روایات، درباره هر موضوعی به همراه تحلیل و تفسیر و ارزیابی و جمع‌بندی وجود داشته باشد. این آرزو در موسوعة میزان‌الحکمة که جلد اول آن به تازگی منتشر شد، محقق شده است. در واقع تأسیس «دارالحدیث» برای تحقق این هدف بود.

شما در صحبت خود گفتید که برای تدوین موسوعة میزان‌الحکمة دارالحدیث را تأسیس کردید. اما در حال حاضر شاهد تدوین موسوعه‌های متعدد در این مرکز هستیم علت این کار در چه بود؟

ما در نگارش موسوعة میزان‌الحکمة به این نتیجه رسیدیم که همه دانش‌ها و معارفی که در پی ارائه تحلیل و ارزیابی علمی از آنها هستیم، به دلیل گستردگی، در قالب موسوعة میزان‌الحکمة جا نمی‌گیرد، بلکه شایسته است که در صدد تدوین موسوعه‌هایی در حوزه‌های مختلف معارف اسلامی بصورت مستقل باشیم. با این فرض، موسوعه‌های فقهیه، امام حسین(ع)، امام مهدی(عج)، امام علی(ع)، موسوعة احادیث اعتقادی، موسوعة احادیث طبی، موسوعة احادیث اقتصادی و... هر کدام بصورت مستقل طراحی و تدوین شد و یا در حال تدوین است.

در خصوص حجم موسوعة میزان‌الحکمة و پیشرفت آن و زمان‌بندی انتشار هم توضیح دهید.

ما از سال ۱۳۶۶ تاکنون در حال فراهم کردن مواد اولیه موسوعة میزان‌الحکمة بودیم و این مرحله از کار در حال حاضر تقریباً پایان یافته است و مواد اصلی کار در کلاسورهای مخصوصی نگهداری می‌شود. گمان ما این است که حجم کار حدود ۶۰ جلد خواهد شد. البته این حجم غیر از موسوعه‌های مستقلی است که برخی از آنها چاپ شده و یا در حال تدوین است. در رابطه با زمان‌بندی انتشار، تصور می‌کنم در هر سال سه تا چهار جلد از این موسوعة را بتوانیم آماده چاپ کنیم. بنابراین ما در سال سوم ان شاءالله همه مداخل حرف «الف» را - که ده جلد خواهد بود - بصورت کامل به بازار عرضه خواهیم کرد.

یعنی شما این نوید را می‌دهید که تا پانزده سال دیگر همه مجلدات موسوعة میزان‌الحکمة منتشر خواهد شد؟

البته ما در ابتدا که بنای دارالحدیث را گذاشتیم، فکر می‌کردیم در مدت پنج سال کار این موسوعة را تمام کنیم، اما پس از گذشت هفده سال (از سال ۶۶ تا ۸۳) تازه مواد اولیه آن را گردآوری کرده‌ایم. تجربه مانشان می‌دهد تهیه و گردآوری مواد اولیه چهل درصد از وقت و توان را طلب می‌کند و شصت درصد باقی مانده باید صرف تحلیل و پردازش اطلاعات شود. امیدوارم خداوند متعال توفیق تکمیل آن را در این مدتی که اشاره کردید عنایت فرماید.

آیا این پردازش و تحلیل اطلاعات هر روایات منجر به تشکیل نوعی شناسنامه برای احادیث هم خواهد شد؟

بله. این کار بصورت کاملاً علمی و تحقیقی در مورد یکایک احادیث انجام می‌شود. به این صورت که بیانگر همه خصوصیات منبع، سند و محتوای حدیث در تاریخ اسلام باشد، همچنین ریشه‌های آن حدیث را در قرآن و یا تعالیم سایر انبیا و یا در اسرائیلیات نشان دهد و نیز موافقت یا مخالفت آن را با عقل و علم بیان کند. همچنین، کاربرد آن در شاخه‌های ۲۵ گانه علوم و معارف و... مورد ارزیابی دقیق پژوهشی قرار می‌گیرد.

به طور میانگین ما محاسبه کردیم و به این نتیجه رسیدیم که یک حدیث دو سطری ممکن است ده صفحه یا بیست صفحه شناسنامه داشته باشد که اگر این کار برای همه روایات انجام شود، ما به دایرةالمعارفی دسترسی پیدا خواهیم کرد که پاسخگوی همه نیازهای مربوط به احادیث خواهد بود.

با توجه به اینکه امروزه دایرةالمعارف‌ها عمدتاً بصورت رایانه‌ای و بعضاً در شبکه اینترنت عرضه می‌شوند، استفاده شما هم در تولید و هم در عرضه از این ابزار جدید و پیشرفته چگونه است؟

تألیفات:

میزان الحکمة (عربی) ۹ جلد؛ الصلاة فی الکتاب و السنة؛ الحج و العمره فی الکتاب و السنة؛ العلم و الحکمة فی الکتاب و السنة؛ العقل و الجهل فی الکتاب و السنة؛ اهل البیت فی الکتاب و السنة؛ المحجه فی الکتاب و السنة؛ موسوعة الامام علی بن ابیطالب (ع) فی الکتاب و السنة ۱۲ جلد؛ التمیه الاقتصادیة فی الکتاب و السنة؛ الخیر و البرکة فی الکتاب و السنة؛ شهرالله فی الکتاب و السنة؛ الحواریین الحضارات فی الکتاب و السنة؛ التبلیغ فی الکتاب و السنة؛ موسوعة الاحادیث الطبّیة ۲ جلد؛ موسوعة میزان الحکمة. ج ۱؛ حکمتنامه بسیج؛ حکمتنامه جوان؛ میزان الحکمة (ترجمه فارسی) ۱۵ جلد؛ الصلاة با ترجمه فارسی؛ حجم و عمره در قرآن و حدیث؛ علم و حکمت در قرآن و حدیث ۲ جلد، خردگرایی در قرآن و حدیث؛ اهل بیت در قرآن و حدیث ۲ جلد؛ دوستی در قرآن و حدیث؛ دانشنامه امیرالمؤمنین ۱۳ جلد؛ خیر و برکت در قرآن و حدیث؛ گفت‌وگوی تمدن‌ها در قرآن و حدیث؛ تبلیغ در قرآن و حدیث؛ سیاستنامه امام علی(ع)؛ منتخب میزان الحکمة؛ ادعیه و آداب الحج و العمره؛ دعاها و آداب حج و عمره؛ فلسفه وحی و نبوت (ترجمه به عربی؛ فلسفه الوحی و النبوة)؛ خاطرات سیاسی (ترجمه به عربی، المذاکرات السیاسیة)؛ عدل در جهان‌بینی توحیدی (ترجمه به عربی: العدل)؛ آگاهی و مسؤولیت؛ مبانی شناخت؛ مبانی خداشناسی؛ رهبری در اسلام (ترجمه به عربی: القیادة فی الاسلام)؛ اخلاق مدیریت؛ مقدمه‌ای بر سیستم قضا اسلامی؛ جشن تکلیف (۳ جلد) ویژه پسران، دختران و مربیان؛ کلید حفظ قرآن؛ کیمیای محبت (ترجمه به زبان‌های عربی، انگلیسی، اسپانیولی، آذربایجانی)؛ رمز موفقیت در زندگی (ترجمه به عربی: سرالنجاح)؛ بحث‌هایی درباره خدا؛ شهادت در نهج‌البلاغه؛ رمز تداوم انقلاب؛ تداوم انقلاب اسلامی ایران تا انقلاب جهانی مهدی (عج)؛ بحث آزاد.

به اعتقاد ما اولین نکته‌ای که در موسوعة‌نگاری باید مورد توجه قرار گیرد پاسخگویی به همه نیازهایی است که یک پژوهشگر در مراجعه به آن دانشنامه در پی آن است

در دارالحدیث پس از جمع آوری اولیه احادیث از طریق کلیدواژه‌ها و برنامه‌هایی که در رایانه وجود دارد، موضوعات خاص پیگیری می‌شوند، سپس طبق آیین‌نامه مفصلی احادیث از طریق رایانه مصدریابی می‌گردند.

استفاده دیگری که ما از رایانه برده‌ایم، ایجاد بانک اطلاعات حدیث است. این بانک به گونه‌ای طراحی شده که ما را قادر می‌سازد هر زمان که بخواهیم با صرف زمان اندکی، اطلاعات مورد نظر را بصورت کتاب عرضه کنیم، به عبارت دیگر طراحی بانک اطلاعات بصورت کتاب‌ساز است.

از شبکه اینترنت هم استفاده می‌کنیم و بسیاری از اطلاعات ما روی اینترنت وجود دارد. اما ما از حجم و دامنه استفاده آن خیلی راضی نیستیم، امیدواریم با برنامه‌هایی که در این بخش داریم کار را گسترش بیشتری دهیم.

یکی از نقدهایی که امروزه در زمینه موسوعة‌نگاری بخصوص در زمینه حدیث وارد می‌شود این است که آن را مشابه کارهایی می‌دانند که در سال‌ها و قرن‌های گذشته توسط اشخاصی مثل مرحوم کلینی در کافی یا شیخ حر عاملی در وسائل الشیعه انجام شده است. این کارها اگرچه در زمان خودش موجب تحولات عظیمی گشت و پاسخگوی بسیاری از شبهات چند قرن گذشته بود، اما انجام دوباره آن علیرغم تغییرات وسیع و دگرگونی شبهات و باصرف هزینه‌های هنگفت، به هیچ وجه توجیه ندارد.

با توجه به این نوع ایرادات، شما تا چه حد به نوآمدی و طرح مسائل نو و جدید و توجه به اقتضائات زمانه در پاسخگویی به شبهات، موفق بوده‌اید؟

شبهاتی که در مورد معارف دینی از جانب مستشرقین یا مذاهب غیراسلامی نسبت به احادیث ما مطرح شده و می‌شود در موسوعة میزان‌الحکمة طرح شده و مورد تحلیل و ارزیابی و پاسخگویی قرار گرفته است. به عنوان نمونه در جلد اول موسوعة که منتشر شده مابحث «استنتار» را که یکی از مسائل روز است به تفصیل بحث و بررسی کرده‌ایم یا بحث اذان و اختلافاتی که بین ما و اهل سنت وجود دارد به دقت ریشه‌یابی شده و سیر تاریخی هر کدام مورد نقد و بررسی قرار گرفته است، به همین ترتیب همه موضوعات طبق حروف الفبا بصورت مدخل طرح می‌شود و سپس شبهات و بخصوص شبهات روز درباره آن مدخل، مورد کنکاش و تحلیل و پاسخگویی قرار می‌گیرد.

به اعتقاد ما اولین نکته‌ای که در موسوعة‌نگاری باید مورد توجه قرار گیرد، پاسخگویی به همه نیازهایی است که یک پژوهشگر در مراجعه به آن دانشنامه در پی آن است. ما سعی کرده‌ایم که در موسوعة میزان‌الحکمة حتی‌المقدور موسوعة میزان پاسخگو باشد.

با توجه به اینکه در حال حاضر تعداد زیادی دایرةالمعارف در حال تدوین و انتشار است که موضوعات بسیاری از آنها مشترک است، شما چه ارزیابی و تفسیری از این وضعیت دارید؟

به نظر من تعدد کارها، اگر زمینه‌های مختلفی داشته باشد، خوب است. زمانی من فکر می‌کردم اگر این مراکز و مؤسسات مختلفی که در زمینه حدیث کار می‌کنند تشکل پیدا کنند و به تبادل نظر در زمینه‌های کاری حدیث بپردازند، با توجه به گستردگی معارفی که در احادیث وجود دارد، برای همه آنها کار مستقل و جداگانه‌ای می‌شود تعریف کرد. آنچه که متأسفانه به عنوان آسیب در این بخش وجود دارد، تعدد مراکز و اشخاصی است که فقط به جمع آوری احادیث و وارد کردن آن در کامپیوتر می‌پردازند. بنابراین کار تحقیقاتی در زمینه حدیث هرچه انجام شود، باز هم جا دارد، اما چنانچه مرکزیتی باشد که مانع کارهای تکراری شود هر کدام می‌توانند با توجه به گستردگی معارف نهفته در آیات و روایات، مثمرثمر باشند. اما تکرار کارها چیزی جز اتلاف وقت و سرمایه در پی نخواهد داشت. البته تجربه سال‌های اخیر نشان داده که کمتر کسی حاضر به گذشت و صرف‌نظر از کاری است که در حال انجام آن است، هر چند تکراری و توسط افراد یا مؤسسات دیگر در حال انجام باشد. به نظر می‌رسد ابزار جلوگیری از کارهای تکراری و موازی، تنها در اختیار کسانی است که بودجه و امکانات در اختیار کارهای پژوهشی و تحقیقی قرار می‌دهند.

به نظر شما آیا می‌توانیم در مورد دانشنامه‌نگاری به الگوی واحدی برسیم و برای همه استاندارد واحدی از حیث مدخل‌گزینی، شیوه استنادات، سرعنوان‌ها و شیوه ماخذ دادن تعریف کنیم؟ و آیا اصولاً دادن الگوی واحد، منطقی و امکان‌پذیر است؟

البته در قالب و صورت، می‌توان به استانداردی دست یافت، اما در مورد محتوا و ویژگی‌های موضوعات نباید انتظار چنین امری را داشت؛ یعنی نه ممکن است و نه مطلوب. البته در برخی موارد مثل آوردن منابع، نام مقاله‌نویس و محل درج آن و چگونگی ویرایش و برخی مسائل جزئی دیگر، می‌توان به استاندارد واحدی رسید، اما در مورد بسیاری از موارد اساسی، داشتن استاندارد میسر نیست. مسأله دیگر، یکسان نبودن موضوع

با موسوعة میزان‌الحکمه کارشناسان حدیث به آسانی می‌توانند با نقد و بررسی احادیث مربوط به هر موضوع، درباره میزان صحت و سقم احادیث مربوط به آن موضوع اظهارنظر کنند

دایرةالمعارف‌هاست که موجب تغییرات محتوایی در آنها می‌شود و این به دلیل این است که دانشنامه هر علمی اقتضائات خاص خودش را دارد، مثلاً در موضوعات مربوط به دارالحدیث موسوعة فقهی با موسوعة اخلاقی از دو الگوی متفاوت پیروی می‌کنند. در موسوعة فقهی و یا بخشی از موسوعة اعتقادی ذکر سند ضروری و لازم است اما در موسوعة اخلاقی با توجه به مسائل اخلاقی که هماهنگ با عقل فطرت است و برخی دلایل دیگر ذکر مستندات ضرورت چندانی ندارد.

بنابراین وقتی در یک حوزه مثل معارف حدیث، الگوهای موسوعة‌نگاری از یکدیگر تا این حد متفاوت هستند، در سایر رشته‌های علمی نیز ممکن است تفاوت‌های این چنینی موجود باشد و در نتیجه دستیابی به استاندارد واحد را غیرممکن سازد.

همانطور که حضرتعالی اطلاع دارید، تمام دایرةالمعارف‌هایی که در حال تدوین و انتشار است، نظامشان الفبایی است. اگر تعدادی را شاخص بگیریم از حرف «الف» شروع کرده‌اند و هنوز هم به نیمه راه نرسیده‌اند، چه راههایی پیشنهاد می‌کنید که به این کار سرعتی داده شود و زودتر به حروف بعدی و سرانجام برسند؟

به نظر بنده، مسؤولیت این کار در درجه اول متوجه دولت و در مورد علوم اسلامی متوجه حوزه‌های علمیه است. چون اشخاص هرچه قدر هم توان داشته باشند، توان آنها محدود است. از طرفی هم اگر این قبیل کارها با فشار و محدودیت زمان مواجه باشند، به همان نسبت هم از دقت و عمق آن کاسته می‌شود. به نظر ما کار جامع و دقیق، دقت و حوصله و صبر زیادی طلب می‌کند. تنها کاری که در این زمینه می‌توان انجام داد، سرمایه‌گذاری برای تربیت نیروی انسانی و پشتیبانی اقتصادی از این قبیل کارهاست، به گونه‌ای که انجام آنها قائم به یک شخص نباشد.

به عنوان سؤال آخر و برای جمع‌بندی، بفرمایید ویژگی یک دایرةالمعارف خوب چیست؟ و به چه چیزهایی احتیاج دارد و در موسوعة میزان‌الحکمة تا چه حد رعایت شده است؟

سؤال خوبی است. جامع‌نگری شرط اولیه تدوین همه دایرةالمعارف‌هاست، به این معنی که در موضوع خودش، نیاز به مراجعه به منابع دیگر نداشته باشد. فرضاً اگر دایرةالمعارف احادیث طبی تدوین کردیم، باید تمام احادیث طب را در آن استقصا کرده باشیم، ویژگی دیگر سهل‌الوصول بودن دایرةالمعارف است؛ یعنی موضوع‌بندی دایرةالمعارف به گونه‌ای باشد که اطلاعات مربوط به یک موضوع اول دسته‌بندی شوند و آن دسته‌ها نیز براساس یک سیر منطقی و منظم از کلی به جزئی در کنار هم قرار گیرند. تنظیم و چینش صحیح و منطقی احادیث مربوط به یک موضوع علاوه بر تسهیل دستیابی به اطلاعات آن، زمینه را برای فهم دقیق آن اصطلاح یا معنی، آماده می‌سازد.

خصوصیت دیگر، رعایت اصل اختصار است، یک دایرةالمعارف مطلوب باید در عین جامعیت تا آنجا که امکان دارد خلاصه و مختصر باشد. برای این کار حذف موارد مشابه و آوردن آدرس و اختلافات آنها در پاورقی این هدف را تأمین می‌کند و در این صورت است که پژوهشگر در کوتاه‌ترین زمان ممکن، می‌تواند به مقصد پژوهشی خود نائل آید.

علاوه بر ویژگی‌های ذکر شده که باید در هر دایرةالمعارفی رعایت شود، چند خصوصیت دیگر را هم ما در موسوعة میزان‌الحکمة رعایت کرده‌ایم که اولین آنها نقد، ارزشیابی و جمع‌بندی است که شاید نتیجه رعایت ویژگی‌های قبلی باشد. اکنون کارشناسان حدیث به آسانی می‌توانند با نقد و بررسی احادیث مربوط به هر موضوع، درباره میزان صحت و سقم احادیث مربوط به آن موضوع اظهارنظر کنند و جمع‌بندی خود را از دیدگاه اسلامی درباره آن ارائه نمایند. البته برای بهره‌برداری آسان‌تر عموم پژوهشگران در سطح جهان از موسوعه‌های حدیثی - به استثناء احادیثی که کاربرد تخصصی دارد، مانند احادیث فقهی - لازم است جمع‌بندی مورد نیاز عموم، به عنوان درآمد به هر موضوع افزوده شود.

ویژگی دیگر موسوعة میزان‌الحکمة، نمایه‌سازی است. یک حدیث گاه حاصل چندین پیام برای رشته‌های مختلف علوم است، به گونه‌ای که برای انتقال آنها لازم است بارها در موضوعات مختلف بلکه در یک موضوع تکرار شود، این اقدام سبب می‌گردد حجم موسوعة غیرمنطقی و مراجعه به آن خسته‌کننده و ملامت‌آور گردد. علاوه بر این دریافت پیام‌های دقیق احادیث برای عموم پژوهشگران دشوار است، بلکه در بسیاری از موارد امکان‌پذیر نیست.

نمایه‌سازی برای پیام‌های حدیث، همراه با برنامه نرم‌افزاری برای نمایه‌ها، علاوه بر حل مشکل کاربرد احادیث را در بسیاری از رشته‌های علوم و فنون تا بی‌نهایت افزایش می‌دهد.

البته باید توجه داشت که نمایه‌سازی برای حدیث، کار هر پژوهشگری نیست. کسی می‌تواند برای حدیث نمایه بسازد که اول، پیام‌های حدیث را خوب درک کند که لازمه آن چنان که توضیح دادم، تخصص در نقد و ارزشیابی سند و متن حدیث و داشتن آگاهی کافی است. ثانیاً نیازهای پژوهشگران در رشته‌های مختلف علومی که حدیث درباره آنها پیام دارد را بداند که لازمه آن تخصص در آن رشته‌هاست. ثالثاً از ذوق و ابتکار و ادبیاتی برخوردار باشد که بتواند با کوتاه‌ترین و رساترین جملات ، پیام‌های حدیث را منتقل نماید. بدیهی است که اجتماع همه این ویژگی‌ها در یک نفر آسان نیست، بنابراین باید بصورت تشکیلاتی و جمعی به این هدف رسید و به هر حال ما لایدرک کله لایترک کله؛ این خصوصیات به استثنا آنچه در نمایه‌سازی گفتم، ویژگی‌های موسوعة مطلوب حدیثی بود. اما تهیه شناسنامه حدیث کار دیگری است که اگر به طور صحیح و دقیق انجام گیرد، کاری است کارستان و خدمتی است بزرگ به حدیث و قرآن و سرمایه فرهنگی عظیمی است برای اسلام‌شناسی و ارائه آن به جهانیان که امیدوارم این مؤسسه در آینده توفیق انجام آن را داشته باشد.

منتشر شد

تفسیر صفی

تفسیر منظوم صفی علیشاه مشهور به تفسیر صفی توسط انتشارات کانون پژوهش اصفهان منتشر شد.

این تفسیر همراه با متن قرآن کریم و ترجمه مهدی الهی قمشه‌ای از کتاب پروردگار با تفسیر منظوم کلیه آیات منتشر شده است.

تفسیر صفی نخستین بار در ۱۳۰۶ه.ق به چاپ سنگی رسید و اکنون با تصحیح حامد ناجی اصفهانی منتشر شده است.

میرزا حسن اصفهانی مشهور به صفی علیشاه متولد شعبان ۱۲۵۱ه.ق در اصفهان به جز تفسیر صفی آثار دیگری از جمله زبدة‌الاسرار، عرفان الحق، بحرالحقایق، معرفة‌المیزان و نجم‌العرفان را نیز نگاشته است.

در انتهای این چاپ تفسیر صفی، پی گفتار، تصاویر، فهرست منابع، نمایه تفسیر صفی، واژه‌نامه تفسیر صفی، پیوست‌ها، فهرست‌های تفصیلی تفسیر صفی و فهرست‌های الفبایی و ترتیبی سوره‌های قرآن کریم و دعای ختم قرآن به چاپ رسیده است.

تفسیر صفی در شمارگان ۱۰۰۰۰ نسخه و به بهای ۲۲۰۰۰۰ ریال راهی بازار نشر شده است.

کتاب

قرآن، ندایی برای جهانیان

کتاب «قرآن، ندایی برای جهانیان» تألیف معصومه یزدان‌پناه توسط انتشارات محبی منتشر شد.

مؤلف در این کتاب کوشیده افراد در کنار یادگیری روخوانی قرآن، مفاهیم فارسی و انگلیسی آنها را نیز فراگیرند. در این کتاب ابتدا چند آیه به زبان عربی و سپس ترجمه فارسی و انگلیسی آن آورده شده است. بعد از آن در جدولی مفردات آیات به سه زبان عربی، فارسی و انگلیسی نوشته شده است.

ویژگی این کتاب که به آیات جزء ۳۰ قرآن اختصاص دارد نسبت به سایر ترجمه‌های موجود از قرآن، توجه به وجه آموزشی در ترجمه است.

گشت و گذار

مجید کاوه

هفت کتابخانه از تبریز

گشت و گذار خبرنگار کتاب هفته در کتابخانه های تبریز

نوشتن برای تبریز و در مورد تبریز کار سختی است، چرا که این شهر در طول تاریخ پرفراز و نشیب خود همواره منشأ ابتکارات و خلاقیت‌های فراوانی بوده است؛ آنقدر که به نوعی شاید بتوان گفت تبریز یکی از مؤثرترین و مهمترین شهرهایی است که تاریخ ایران را ساخته است.

بازخوانی تاریخ صدساله اخیر تبریز نشان‌دهنده حضور پررنگ آن و مردمان بسیاری از این خطه در لحظات مختلف است؛ از جریان مشروطیت گرفته تا انقلاب اسلامی و از تأسیس نخستین چاپخانه ایران در تبریز گرفته تا راه‌اندازی کتابخانه ملی تبریز.

نگاهی گذرا به تاریخ شهر تبریز نشان‌دهنده اهمیت آن در تاریخ ایران است و این اهمیت و جایگاه همچنان برای تبریز محفوظ است آنقدر که شاید بتوان گفت بررسی تاریخ و مسائل اجتماعی ایران بدون توجه به تبریز دارای نقاط ضعف و نقص زیادی خواهد بود.

در راستای بررسی و شناخت تبریز توجه به حضور نویسندگان و اهالی قلم این منطقه نکته‌ای حساس و ظریف است.

تبریز همواره مهد پرورش نویسندگان، شاعران و هنرمندان بزرگی چون علامه جعفری، شهریار، صمد بهرنگی و... بوده است.

در عین حال توجه به مسائل مربوط به نویسندگی نیز در این شهر بسیار مهم و قابل توجه است، آنقدر که شاهدیم اولین چاپخانه در تبریز تأسیس می‌شود، کتب خارجی نخستین بار در تبریز ترجمه می‌شود، تبریز مبتکر روزنامه‌نگاری ملی است، نخستین کتابخانه عمومی در تبریز تأسیس شده است، نخستین نمایشنامه و تئاتر در تبریز شکل می‌گیرد و دهها مورد دیگر که همه حکایت از جایگاه مسائل مربوط به کتاب و کتابخوانی و نویسندگی در این شهر دارد.

توجه به مسائلی اینچنین در شهر تبریز چون تاریخ صدساله اخیرش هنوز هم بسیار قابل توجه اهالی این شهر است، آنچنان که این تفاوت در مقایسه با دیگر شهرهای ایران بسیار ملموس و قابل ملاحظه است. استان آذربایجان شرقی با داشتن مجموعاً ۱۰۷ کتابخانه عمومی و شهر تبریز به تنهایی با داشتن ۳۹ کتابخانه عمومی و دهها کتابخانه دیگر که تحت نظارت مساجد، دانشگاهها و سازمان‌ها، هلال احمر و میراث فرهنگی یکی از موفق‌ترین شهرهای ایران در زمینه فعالیت در خصوص احداث و راه‌اندازی کتابخانه‌هاست.

آذربایجان شرقی یک اتفاق

رسول بشیری‌وند مدیرکل اداره فرهنگ و ارشاد استان آذربایجان شرقی معتقد است هیچکدام از فعالیت‌های متنوع وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به اندازه کتابخانه‌ها توزیع فراگیر ندارد چرا که کتابخانه محلی است که بیشترین اقشار جامعه را در همه سطوح به خودش جلب می‌کند چرا که ارزان‌ترین فعالیت فرهنگی به شمار می‌رود.

بشیری‌وند می‌گوید: با توجه به مسائل ذکر شده و نیز نیاز استان آذربایجان شرقی، تقویت کتابخانه‌ها و تأمین نیاز آنها و توسعه ساختمان کتابخانه‌ها را در اولویت برنامه‌های فرهنگی و عمرانی قرار دادیم و سعی کردیم تجهیزات مناسب روز و همچنین نیروی انسانی کارآزموده و مجرب را در خدمت بگیریم و شاید به همین دلیل است که هیأت امنای کتابخانه‌های استان آذربایجان شرقی را از منظر تجهیز و توسعه کتابخانه‌ها به عنوان استان نمونه معرفی کرده است.

بشیری‌وند معتقد است کتابخانه‌های عمومی طی سال‌های گذشته با چالش‌های متعددی مواجه بوده‌اند. وی تصور می‌کند توسعه فضای فیزیکی بدون تأمین نیروی انسانی رسمی و کارآمد ریشه اصلی مشکلات کتابخانه‌هاست.

مدیرکل اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی آذربایجان شرقی همچنین معتقد است: در سیستم بودجه‌ریزی کشوری تأمین اعتبارات در بخش عمرانی نسبتاً راحت‌تر توجیه می‌شود و همین مسأله موجب می‌شود تا شاهد افزایش کتابخانه‌ها طی برنامه‌های دوم و سوم توسعه باشیم ولی ضعف تأمین بودجه و تشکیلات نیروی انسانی این کتابخانه‌ها را از بهره‌وری مطلوب مخروبه کرده است و در نتیجه بخش عظیمی از اعتبارات دولتی از بهره‌وری کامل و مطلوب بازمانده است تا آنجا که حتی در بعضی استان‌ها کتابخانه‌هایی با اعتبارات بالای عمرانی تأسیس شده ولی به علت عدم وجود نیروی انسانی تعطیل مانده‌اند.

بشیری‌وند در خصوص موفقیت‌های حاصل شده در حوزه گسترش افزایش کیفیت کتابخانه‌ها می‌گوید: آنچه که در استان آذربایجان شرقی اتفاق افتاده است یک برنامه‌ریزی ویژه اداره کل این استان بوده و الزامی برای تعمیم آن به کل کشور وجود ندارد چرا که نگرش فعلی

رسول بشیری‌وند

نعمت اکبرزاده

اداره کل این است که حداکثر امکانات در اختیار اداره در این استان به کتابخانه‌ها اختصاص یابد و در همین راستا نیروی انسانی متخصص به شکل غیررسمی و با صرف هزینه فعالیت اداره کل به خدمت گرفته شود.

بشیری‌وند می‌گوید: قطعاً اگر این روند به شکل مطلوبی نهادینه نشود توسعه فعلی کتابخانه پایدار نخواهد بود و روند مطمئن رشد و توسعه را سیر نخواهد کرد.

همراهی دیگر سازمان‌ها با امور کتابخانه‌ها

نعمت اکبرزاده رئیس اداره امور کتابخانه‌های استان آذربایجان شرقی بی‌تردید یکی از کسانی است که در توسعه کتابخانه‌های این استان بسیار مؤثر بوده است. اکبرزاده که سال‌های آخر خدمت خود را در اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی استان آذربایجان شرقی پشت‌سر می‌گذارد چهره شناخته شده‌ای برای بسیاری از جوانان تبریزی است، چرا که او سال‌ها مدیر هنرستان‌های تبریز بوده و از سال ۱۳۷۶ نیز اداره امور کتابخانه‌ها را به عهده گرفته است.

اکبرزاده زمانی که مدیریت هنرستان میرک تبریز را عهده‌دار شد این هنرستان یک رشته تحصیلی داشت و بعد از چند سال هنرستان دارای ۴ رشته شد. اکبرزاده با حضور در امور کتابخانه‌ها تحولاتی را نیز در این دوره از فعالیتش در کتابخانه‌های استان ایجاد کرده و تعداد کتابخانه‌های استان را از ۶۰ باب به ۱۰۷ باب رسانده است. البته وی تمام این تحولات و اتفاقات در حوزه کتابخانه‌های استان را وامدار همکاری و همراهی مدیرکل اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی استان آذربایجان شرقی و نیز مسؤولان بسیاری از سازمان‌های دیگر چون استانداری، فرمانداری‌ها، شهرداری‌ها و... استان می‌داند.

اکبرزاده که تاکنون چندین بار به عنوان مدیر و کتابدار نمونه معرفی شده است می‌گوید: جذب نیروهای متخصص کتابداری و نیز پشتیبانی‌های مدیرکل از امور کتابخانه‌ها مهمترین عامل موفقیت اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان آذربایجان شرقی در حوزه کتابخانه‌هاست.

اولین کتابخانه عمومی ایران در تبریز

صمد سرداری‌نیا در کتاب تبریز شهر اولین‌ها می‌گوید: شادروان حسین امید در اثر گرانسنگ خود «تاریخ فرهنگ آذربایجان» ضمن اشاره به سابقه کتابخانه در آذربایجان پس از آنکه از سه کتابخانه معروف خواجه رشیدالدین فضل الله در تبریز، کتابخانه هولاکوخان در مراغه و کتابخانه شیخ صفی‌الدین در اردبیل نام می‌برد مختصری توضیح می‌دهد، در این زمینه می‌نویسد: در تبریز تأسیس قرائتخانه سابقه ممتدی دارد. هر موقعی که عده‌ای از روشنفکران جمع آمده یا انجمنی تأسیس کرده‌اند، یا روزنامه و مدرسه تشکیل داده‌اند، در صدد برآمده‌اند که برای استفاده عمومی، قرائتخانه‌ای تأسیس و ترتیب دهند. قدیم‌ترین قرائتخانه و کتابخانه عمومی که در زمان اخیر در تبریز تأسیس شده و ما از آن سراغ داریم، کتابخانه و قرائتخانه‌ای است که در سال ۱۳۱۲ه.ق جنب مکتبخانه ارک به وسیله مرحوم خازن لشکر با کتابداری مرحوم شریعتمدار تأسیس شده است. این کتابخانه عمومی بوده و هر کس می‌توانست قبض داده، کتاب امانت بگیرد و پس از مطالعه مسترد دارد و قبض خود را دریافت کند.

مؤسس اولین کتابخانه عمومی ایران در تبریز زنده‌یاد حاج میرزا حسن خان خازن لشکر بود که گام‌های ارزنده و شخصیت والای او در جراید آن روزگار از جمله در روزنامه‌های «اختر» چاپ استانبول و «ناصری» چاپ تبریز منعکس گردیده و مرحومان «محمدعلی صفوت» و «حسین امید» نیز که هر یک در زمینه تاریخ فرهنگ آذربایجان آثار ارزشمندی از خود به یادگار گذاشته‌اند از اقدامات ارجدار و نیات انسان دوستانه خازن لشکر به نیکی یاد کرده‌اند.

ملی یا مرکزی؟

پس از تأسیس کتابخانه تربیت در تبریز در سال ۱۳۰۰ه.ش به عنوان اولین کتابخانه دولتی کشور که در آن زمان با نام کتابخانه دولتی معارف تبریز شناخته شد و در طول فعالیت ۳۰ ساله‌اش تا سال ۱۳۳۰ه.ش که به نحو مؤثری در ارتقای ارتباطات فرهنگی استان و فعالیت‌های پژوهش و مطالعاتی خدمات ارائه می‌داد، اهل فرهنگ و صاحبان اندیشه تبریز احساس کردند که این کتابخانه به لحاظ کثرت مراجعین پاسخگوی نیز فرهنگ شهر نیست، هیأت امنا و انجمنی که در آنجا تشکیل شد و شامل تعدادی از فرهنگیان، نویسندگان و محققان بود به این فکر افتاد که فضای جدیدی را برای فعالیت‌های فرهنگی و کتابخانه‌ای در شهر ایجاد کند و اندیشه ایجاد کتابخانه ملی تبریز در واقع از همینجا شکل گرفت. این طرح با هماهنگی اداره فرهنگ وقت اجرا شد. به طوری که زمین و فضای کتابخانه از سوی دولت و هزینه‌های دیگر آن زیرنظر هیأت امنا از سوی دولت و هزینه‌های دیگر آن زیرنظر هیأت امنا از سوی اقشار مختلف مردم و خیرین فرهنگی تأمین شد و در نهایت در سال ۱۳۳۵ پروژه کتابخانه ملی تبریز به بهره‌برداری می‌رسید.

اطلاق واژه ملی در عنوان کتابخانه از آن جهت بود که این کتابخانه برخلاف کتابخانه دولتی معارف تبریز که توسط مرحوم تربیت بنیانگذاری شده و به عنوان کتابخانه دولتی در اذهان جا گرفته بود، یک کتابخانه مردمی و غیردولتی بود. سال‌ها از تخریب کتابخانه ملی و اضافه کردن زمین آن به مصلای تبریز می‌گذرد اما مردم آذربایجان هنوز یاد و خاطره آن کتابخانه را فراموش نکرده‌اند هرچند که کتابخانه مرکزی تبریز با گذشت سه سال از تأسیس آن تا حدودی توانسته جای خالی آن کتابخانه را پر کند.

کتابخانه مرکزی تبریز به عنوان بزرگترین کتابخانه کشور که تحت پوشش هیأت امنا فعالیت می‌کند هم اینک جایگاه ویژه‌ای در استان و سطح کشور دارد.

این کتابخانه که به تنهایی به دانشگاه بزرگی می‌ماند از بخش‌های مختلفی چون گنجینه و مخزن نسخ خطی و نفیس، سالن‌های مطالعه، بخش ثبت و آماده‌سازی، بخش خدمات رایانه‌ای، بخش صحافی، بخش میکروفیلم و میکروشیمی، بخش پژوهشگران و... تشکیل شده است.

کتابخانه مرکزی تبریز در حال حاضر بیش از ۲۵۰ هزار جلد کتاب دارد. این کتابخانه دارای ۱۱ هزار عضو فعال است که اعضای آن می‌بایست دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهها باشند. البته کتابخانه مرکزی بخش ویژه‌ای به نام بخش پژوهش دارد که اعضای آن را هیأت علمی و محققین تشکیل می‌دهند که تعداد این اعضا ۲۵۰ نفر است.

حضور پررنگ مخاطبین و اعضا در این کتابخانه بازتاب قابل توجهی در سطح شهر داشته تا آنجا که طی ۳ سال گذشته کتاب‌های زیادی توسط بیش از ۲۵ نفر به کتابخانه مرکزی تبریز اهدا شده است.

انتشار نشریه کتابخانه ملی تبریز و راه‌اندازی سایت اینترنتی کتابخانه از جمله حرکات اخیر کتابخانه مرکزی است و در همین راستا افتتاح موزه مخزن خطی، راه‌اندازی موزه مطبوعات، نمایه‌سازی نشریات کتابخانه،

نصب و راه‌اندازی dSP، راه‌اندازی کتابخانه دیجیتالی، راه‌اندازی آزمایشگاه و قرنطینه برای کتاب‌های خفی و همچنین مخزن مناسب برای این آثار و دهها اتفاق دیگر از جمله برنامه‌های آینده این کتابخانه است.

بدون تعطیلی

هر کسی که به تبریز برود حتماً سراغی از مقبرة الشعراء خواهد گرفت. محلی که به قول مرحوم شهریار بیش از ۴۰۰ شاعران در آن دفن شده‌اند و البته از مزار این بزرگان اثری نمانده و ظاهراً تحت تأثیر عوامل طبیعی از میان رفته‌اند. بنای یادبود مقبرة‌الشعراء به منظور بزرگداشت نام و یاد این مشاهیر بنا شده که در حال حاضر آرامگاه شاعر توانا و غزلسرای بزرگ معاصر، استاد محمدحسین شهریار نیز می‌باشد. در زیرزمین مقبرة‌الشعراء در کنار تابلوها و سایر آثار هنری موجود، فضایی نیز به یک کتابخانه اختصاص یافته است.

این کتابخانه بیش از ۴۵۰۰ جلد کتاب دارد و با توجه به موقعیت مکانی آن سعی شده اکثر کتاب‌هایش در حوزه ادبیات باشد به صورتی که کتابخانه مقبرة‌الشعراء به عنوان یک کتابخانه تخصصی ادبیات در شهر تبریز شناخته شده است.

اکثر کتاب‌های موجود در قفسه‌ها به شعر، نویسندگی و رمان اختصاص دارد. یکی از کسانی که در مقبرة‌الشعراء مدفون است، دکتر روشن‌ضمیر استاد دانشگاههای تهران و تبریز بوده است. کتاب‌های اهدایی مرحوم روشن‌ضمیر در یکی از قفسه‌های این کتابخانه جای دارند.

کتابخانه مقبرة‌الشعراء تنها کتابخانه تبریز است که در تمام ایام سال فعال است و به هیچ عنوان تعطیلی ندارد و نکته جالب توجه دیگر این کتابخانه در مورد عضویت رایگان اعضاست. البته کتاب‌های این کتابخانه را اعضا فقط در خود کتابخانه می‌توانند مطالعه کنند.

بایادپروین

کتابخانه پروین اعتصامی با آن نمای زیبا و دوست داشتنی‌اش برای اهالی شهرک‌های پرواز، باغچیان و گلشهر بسیار شناخته شده است، آنقدر که ایستگاه اتوبوس نزدیک کتابخانه به ایستگاه کتابخانه معروف است.

این کتابخانه که از سال ۱۳۷۴ راه‌اندازی شده است بیش از ۵۰۰ عضو فعال دارد و نزدیک به هشت هزار جلد کتاب برای اعضا دارد.

کتابخانه پروین اعتصامی که به نوعی یک کتابخانه محلی محسوب می‌شود بسیار مورد توجه اهالی منطقه است تا آنجا که روزانه بیش از ۸۰ عنوان کتاب از کتابخانه به امانت برده می‌شود.

علی حاجی‌وند مسؤول کتابخانه پروین اعتصامی، دانشجوی فوق‌لیسانس فقه و مبانی اسلام است وی که با تألیف فرهنگ جامع سخنان امام علی(ع) پژوهشگر برتر سال ۱۳۸۰ شناخته شد، تألیفات زیادی در حوزه دین و البته کتابداری دارد. دایرةالمعارف قرآن‌شناسی، شناخت ایدئولوژی فرهنگ معارف اسلامی، فرهنگ توصیف واژگان اطلاع‌رسانی و کتابداری از جمله آثار حاجی‌وند است.

وی در خصوص فعالیتش در کتابخانه می‌گوید از این نظر که کارمند هستم رضایت ندارم ولی از طرف دیگر چون کتابدار هستم و این شغل در راستای علاقه‌مندی‌ام است بسیار خوشحالم.

بوی مهربانی در باباباغی

هنوز خیلی‌ها خاطرات مربوط به دهه‌های ده و بیست تبریز را فراموش نکرده‌اند. سال‌هایی که بیماری جذام بسیار ترسناک شده بود و سایه حضور این بیماری بسیار نگران‌کننده بود. در همان سال‌ها بود که بیرون تبریز محلی را به نام باباباغی جهت نگهداری بیماران جذامی اختصاص دادند. این منطقه که حالا دیگر مرکزی پزشکی شده هنوز هم وجود دارد. گرچه بیماری جذام علاج یافته اما هنوز پیرمردان و پیرزنانی که چهره آنها در سال‌های دور به واسطه بیماری دگرگون شده همراه با فرزندانشان در این محل زندگی می‌کنند.

گرچه بسیاری از فرزندان این نسل باباباغی را ترک کرده‌اند اما خیلی‌های دیگر همراه پدر و مادر و حتی پدربزرگ و مادربزرگ‌هایشان در باباباغی مانده‌اند. بسیاری از ساکنین این منطقه همیشه برای اینکه خودشان را از جامعه پنهان نگاه دارند از باباباغی بیرون نمی‌رفتند و بالطبع از بسیاری امکانات حتی رایگان بی‌بهره مانده‌اند. گرچه در سال‌های اخیر به ساکنین این منطقه توجهاتی شده اما هنوز هم به نظر می‌آید مردمان این محل از بسیاری امکانات محرومند؛ شاید باورتان نشود که یکی از آنها کتابخانه بوده است. البته چندسالی است که در این محل کتابخانه‌ای راه‌اندازی شده و همان هم برای اهالی باباباغی بسیار دوست‌داشتنی و البته مغتنم است. کتابخانه‌ای در یک اتاق و با کمتر از ۵ هزار جلد کتاب و میزی در وسط برای مطالعه.

وحید که پدر و مادرش هر دو جذامی هستند فارغ‌التحصیل رشته کاردانی برق است، او می‌گوید: همین کتابخانه برای اهالی بسیار مفید و خوب است، البته تعداد کتاب‌هایش بسیار کم است و شاید خیلی‌هایش هم برای مردم اینجا جذاب نباشد. کتابخانه باباباغی معمولاً خلوت است زیرا اغلب اعضا کتاب می‌گیرند و به منزل می‌روند.

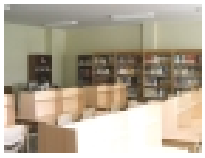

کتابخانه‌ای مجیز در روستای اسفهلان

تا وقتی که کتابخانه عمومی دهستان اسفهلان را ندیده بودم باور نمی‌کردم که کتابخانه‌ای با آن امکانات در اینجا وجود داشته باشد. کتابخانه‌ای در دو طبقه، سالن‌های مطالعه مجزا، سالن آمفی‌تئاتر و... این کتابخانه را که دکتر اسفهلانی برای دهستان اسفهلان ساخته است خودش اهل این روستا بوده. وی که به عنوان یکی از خادمین کتابخانه‌ساز معرفی شده معتقد است: کتابخانه فرهنگ‌سازی می‌کند. این کتابخانه با صرف مبلغ ۱۲۰ میلیون تومان ساخته شده و جزء یکی از زیباترین کتابخانه‌های استان به شمار می‌رود.

کتابخانه نوساز اسفهلان دارای ۶ هزار جلد کتاب است. از آنجایی که دهستان اسفهلان تنها دبیرستان شبانه‌روزی استان را دارد، مورد توجه اعضا واقع شده است.

سردرود

کتابخانه سردرود یکی از قدیمی‌ترین کتابخانه‌های استان آذربایجان شرقی است. سابقه این کتابخانه به سال ۱۳۴۶ باز می‌گردد که ساختمان جدید آن در سال ۱۳۷۷ افتتاح شده است. این کتابخانه نیز چون کتابخانه اسفهلان دارای ۲ سالن مطالعه مجزا و نیز آمفی‌تئاتر است که اغلب برنامه‌های سردرود در آنجا برگزار می‌شود. کتابخانه سردرود بیش از ۸۰۰ عضو فعال دارد و بیش از ۱۰ هزار جلد کتاب در اختیار اعضا گذاشته است.

انجمن ادبی سردرود یکی از برنامه‌های جالب توجه جوانان این شهر است که در کتابخانه برگزار می‌شود. این انجمن که تا سال ۱۳۷۷ در منازل برگزار می‌شد بیش از ۷۰ نفر عضو دارد و هم اینک هر دوشنبه در آمفی‌تئاتر کتابخانه برگزار می‌شود.

کتابخانه میرداماد

فعالیت شهرداری‌های استان آذربایجان شرقی در زمینه احداث کتابخانه بسیار قابل توجه است. اما در کنار احداث کتابخانه تأمین نیروی کارآمد مشکلی است که اداره ارشاد می‌بایست آن را برطرف نماید چرا که شهرداری‌ها دهها کتابخانه احداث نموده‌اند و آمادگی آن را دارند تا در اختیار اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی قرار دهند. کتابخانه میرداماد یکی از آن دسته کتابخانه‌هایی است که توسط شهرداری تبریز ساخته شده و اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی تبریز کتاب‌های آن را تأمین نموده است و البته نیروهای کتابدار کتابخانه نیز از طرف همین اداره تأمین شده‌اند.

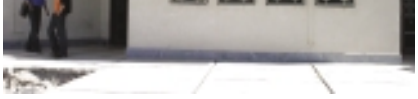

کتابخانه میرداماد که داخل پارکی احداث شده بسیار زیبا به نظر می‌رسد اما در عین حال از لحاظ ساختمانی مشکلاتی هم دارد که تا حدودی مناسب یک کتابخانه نیست. یکی از کارشناسان حوزه کتابداری معتقد است: اگر هماهنگی‌هایی بین مسؤولان امور کتابخانه‌ها و مؤسسان کتابخانه‌ها صورت گیرد و قبل از احداث ساختمان کتابخانه، مشاوره‌هایی صورت گیرد قطعاً نتیجه بهتری حاصل می‌شود. کتابخانه میرداماد که در سال ۱۳۸۰ افتتاح شده با داشتن بیش از ۷ هزار جلد کتاب بیش از ۱۵۰۰ نفر عضو فعال دارد.

رسانه‌ها

آینه پژوهش

هشتاد و هفتمین مجله «آینه پژوهش» منتشر شد.

آغاز این شماره از نشریه مزبور، با دو مقاله از علیرضا ذکاوتی قراگزلو با عنوان «عمر خیام نیشابوری، حکیم و شاعر» و سیدحسین حر با عنوان «نقش مسلمانان در پیدایش مدارس تا پایان قرن پنجم هجری» است.

در بخش نقد و معرفی کتاب مجله آینه پژوهش این مطالب به چشم می‌خورد: از آن سموم که برطرف پورسان بگذشت از جویا جهانبخش، گرایش‌های تفسیری در میان مسلمانان؛ بررسی یک ترجمه از سیدحسن اسلامی، صواب و خطا در تصحیح «محافل المؤمنین» رسول جعفریان؛ از حکمت عملی تا اخلاق حرفه‌ای نوشته محمد غفوری‌نژاد، با «تحفة‌الحرمین» در سفر حج از اسراء دوغان با ترجمه سجاد اصفهانی، نکته چینی‌ها از ادب عربی نوشته ولی قیطرانی، فروغوان از کلیله نکته‌ای چند از علی محمد هنر و گفت‌وگویی با دکتر سیدمحمد سجادی از نیم سده فرهنگ‌نگاری در بخش تازه‌های نگارش و نشر این شماره، به معرفی اجمالی آثاری مانند: الهندسة الوراثیة بین معطیات العلم و ضوابط الشرع؛ هدایة‌الکریم؛ گلشن راز؛ الف سؤال و اشکال؛ تأویلات القرآن و تسنیم المفسرین.

در بخش کتابشناسی، «رساله باب حادی عشر» از نظر شرح‌ها، ترجمه‌ها، نسخه‌های چاپی و خطی مورد تحقیق و پژوهش قرار گرفته است. بخش‌های دیگر این شماره آینه پژوهش به برخی معرفی‌های گزارشی، مجله‌های پژوهشی، استدراکات کتابشناسی و اخبار در گذشتگان و فرهنگی اختصاص دارد.

زنده‌رود

شماره ۳۰ و ۳۱ زنده‌رود با آثاری از احمد اخوت، حسام‌الدین نبوی‌نژاد، محمد حقوقی، کیوان قدرخواه، حمید فرازنده و... منتشر شد.

در این شماره زنده‌رود که با بخش ویژه «اسم مستعار» منتشر شده است، می‌خوانید: نام مستعار در شعر نو؛ سندرم هاکلبری‌فین؛ بیرون جهیدن از صف مردگان؛ اشاراتی به شعر نوشتوی سروده ولادیمیر نابائوف، شفاد؛ فقط از امروز بگو، اسم مستعار و بی‌نام نوشتن در مطبوعات چپ‌گرای ایران و...

کارنامه

چهل و پنجمین شماره کارنامه با آثاری از منوچهر آتشی، جواد مجابی، عمران صلاحی، حافظ موسوی، نگار اسکندرفر، بارعلی پورمقدم و... منتشر شد.

گوگول، نابغه‌ای نقش باز؛ ارواح واقعیت (واسازی در رمان صدسال تنهایی)، گزارش جلسه نقد و بررسی داستان کوتاه رساله مگل، ادبیات مهاجرت در یونه نقد، ارمغان شعر روس، بیست مرثیه از دیدگاه لاکان و... از جمله مطالب این شماره کارنامه است.

کتاب

سخنرانی‌های اسارت

منشور پاکی و خدمتگزاری، به کوشش عبدالمجید رحمانیان، انتشارات امید آزادگان، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲ جلد (مصور، رنگی)، ۳۲۰۰ نسخه، بهای دوره دوجلدی، ۷۵۰۰۰ ریال.

«راز عظیم خلقت، گنجینه بزرگ آفرینش، منظور خدا از آفرینش بشر و انبیا و آنچه را که عرفا و زهّاد و اهل علم دارند دنبال آن می‌گردند، آن سرّمگوست؛ چیزی نیست به جز خدمت به خلق، آن هم بدون داشتن چشمداشتی.»

«منشور پاکی و خدمتگزاری» عنوان مجموعه رهنمودها و سخنان اخلاقی حجت‌الاسلام والمسلمین سیدعلی اکبر ابوترابی (قدس سره) است که در دوران اسارت در اردوگاههای اسرای ایرانی در عراق ایراد شده است.

مطالب این کتاب دو جلدی که به کوشش عبدالمجید رحمانیان منتشر شده است، علیرغم ممنوعیت داشتن قلم و کاغذ توسط آزادگان ایرانی گردآوری شده است.

این مجموعه براساس مطالب اردوگاهها به چهارفصل تقسیم شده است. در آغاز هر فصل شرحی از وضعیت اردوگاهی که حجت‌الاسلام سیدعلی اکبر ابوترابی به آنجا قدم گذاشته و عملکرد او در آن اردوگاه آمده و سپس متن سخنرانی‌های ایشان به چاپ رسیده است. اردوگاه موصل ۴، اردوگاه موصل ۲، اردوگاه تکریت ۵، اردوگاه تکریت ۱۷ اسامی چهار اردوگاهی است که آن سیدبزرگوار در آنها به سخنرانی پرداخته است؛ سخنرانی‌هایی که با وجود کنترل شدید بعثیان حفظ شده و اکنون به ما رسیده است.

حجت‌الاسلام ابوترابی که ۳۵۶۱ روز در اسارت به سر برده، ۲۶ آذر ۵۹، به اسارت نیروهای بعثی عراق درآمد و پس از طی سختی‌های بسیار در روز بیست و پنجم شهریور ۱۳۶۹ همراه بسیاری از آزادگان به خاک ایران بازگشت.

وی پس از آزادی در دوره‌های چهارم و پنجم مجلس شورای اسلامی به مجلس راه یافت و سرانجام در خردادماه ۷۹ در راه حرم مطهر امام رضا(ع) بر اثر تصادف اتومبیل درگذشت. روحش شاد و یادش گرامی باد.

مجید فروغی

از انتشارات فرهنگستان هنر

۱۰۰ کتاب هنری در راه است

فرهنگستان هنر از حدود پنج سال پیش فعالیت خود را آغاز کرد و از همان ابتدا به انتشار آثاری در حوزه‌های مختلف هنر پرداخت. فعالیت انتشارات فرهنگستان هنر در طول یک سال گذشته توسعه یافته است و در حال حاضر فرهنگستان هنر حدود ۱۰۰ جلد کتاب را در حال آماده‌سازی و انتشار دارد. درباره فعالیت‌های انتشارات فرهنگستان هنر با علیرضا اسماعیلی، مدیر این انتشارات گفت‌وگو کرده‌ایم.

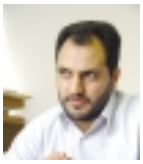

فرهنگستان هنر در بخش‌های مختلف هنر، از جمله فلسفه و زیبایی‌شناسی هنرهای تجسمی، معماری و شهرسازی نشانه‌شناسی، کتاب‌شناسی، تاریخ هنر، مطالعات اجتماعی و نقد هنر به تهیه و انتشار کتاب مشغول است

انتشارات فرهنگستان هنر در چه بخش‌هایی به انتشار آثار می‌پردازد؟

یک بخش از فعالیت انتشارات، ترجمه منابعی است که در زمینه هنر به زبان‌های مختلف نوشته شده و در این حوزه کتاب‌های اساسی در شاخه‌های مختلف هنر در حال ترجمه و آماده‌سازی برای چاپ و نشر است. بخش دیگر مجموعه مقالاتی است درباره مباحث نظری هنر که برای نشر در حال آماده‌سازی است. در مجموع حدود ۱۰۰ جلد کتاب در دست تهیه و تدوین برای انتشار است که این در حوزه هنر کار مهم و قابل توجهی است. فرهنگستان هنر در بخش‌های مختلف هنر، از جمله فلسفه و زیبایی‌شناسی، هنرهای تجسمی، معماری و شهرسازی، نشانه‌شناسی، کتاب‌شناسی، تاریخ هنر، مطالعات اجتماعی و نقد هنر به تهیه و انتشار کتاب مشغول است که اغلب این آثار ترجمه می‌باشد. یکی از این مجموعه‌ها در مورد هنر شرق است و به خاطر قرابت‌هایی که به لحاظ فرهنگی و هنری بین ایران و شرق آسیا وجود دارد و احساس کمبود منابع در این حوزه، این کار انجام شده است. ضمن اینکه از چاپ آثار تألیفی وزین مؤلفان داخلی نیز استقبال می‌شود. **در زمینه هنر مراکز مختلفی فعالیت‌های پژوهشی و انتشاراتی انجام می‌دهند، فرهنگستان هنر برای اینکه به صورت موازی با نهادها و مراکز هنری دیگر به انتشار آثار نپردازد، چه برنامه‌هایی را دنبال می‌کند؟**

سیاست فرهنگستان در حیطه انتشارات این است که در حوزه‌هایی که ناشران خصوصی تمایل کمتری به سرمایه‌گذاری دارند و در عین حال نیاز جامعه هنری کشور است، سرمایه‌گذاری کند. برنامه فرهنگستان این است که به حوزه‌هایی پرداخته شود که تاکنون چنان که باید به آنها پرداخته نشده است، ضمن اینکه کتاب‌های در دست تهیه، معمولاً به دست متخصصان هر رشته در کشور ترجمه یا تألیف می‌شود که طبیعتاً تا حدودی از ترجمه یا تألیف آثار موازی پرهیز می‌شود به عنوان مثال فرهنگستان علاوه بر چاپ آثار مربوط به هنر ایران در زمینه هنر جنوب شرق آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین نیز که تاکنون کمتر مورد توجه واقع شده پرداخته است.

در واقع فعالیت عمده انتشارات فرهنگستان هنر، بر نشر آثار ترجمه متمرکز است.

بله، عمده آثار ترجمه است. ضمن اینکه در فرهنگستان هنر در معاونت پژوهشی و گروههای تخصصی آن کارهای تألیفی وجود دارد که برای ارائه و نشر آماده شده است. قسمت دیگر فعالیت‌های انتشارات مجموعه مقالاتی در حوزه مباحث نظری هنر است که در نظر داریم کتاب‌هایی در این حوزه در قطع جیبی چاپ شود.

در این بخش حدود ۳۰ تا ۴۰ عنوان مقاله در حوزه‌های مطالعات اجتماعی، فلسفه هنر و زیبایی شناسی، نشانه شناسی هنر و درس گفتارهایی که گروه فلسفه و حکمت فرهنگستان در سطح دکتر با همکاری دانشگاه علامه طباطبایی برگزار کرده است، به شکل مجموعه‌ای در قطع جیبی برای چاپ آماده می‌شود.

این مقالات تاکنون در جایی چاپ نشده است و برای اولین بار منتشر می‌شود.

ما قبل از اینکه وارد این حیطه شویم، بررسی‌هایی انجام دادیم تا مقالاتی که ترجمه و منتشر نشده‌اند، برای انتشار آماده شوند. هدف اصلی انتشارات، اطلاع‌رسانی و ارائه منابع در حوزه‌هایی است که تاکنون در زمینه آنها کاری انجام نشده است. در واقع ما قصد نداریم کارهای موازی و تکراری انجام دهیم بلکه هدف ما این است که خلأهای موجود رفع شود. فرهنگستان هنر قبل از اینکه پروانه نشر بگیرد و به عنوان ناشر مستقل عمل کند، با ناشران مختلفی همکاری داشت و هنوز این همکاری با بعضی از ناشران ادامه دارد. از جمله مجموعه ۱۲ جلدی «سیری در هنر ایرانی» اثر آرتور پوپ با همکاری انتشارات علمی، فرهنگی در دست چاپ است. در سال گذشته دو کتاب «سرمشق» (منتخب آثار همایش بین‌المللی خوشنویسی جهان اسلام) و آیینه نگاه (منتخب آثار دوسالانه نقاشی جهان اسلام) هم با همکاری سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شد.

یکی دیگر از حوزه‌هایی که فرهنگستان هنر به آن پرداخته، نسخ خطی است. سعی ما بر این بوده که نسخ خطی در زمینه هنر شناسایی و برای ارائه به مخاطبان آماده شود. در این حوزه کارهای مقدماتی انجام شده و مراحل شناسایی و آماده‌سازی و تصحیح رسالات شرفیه صفی‌الدین ارموی و فتحیه اقفی درباره موسیقی، در حال انجام است.

آیا انتشارات فرهنگستان هنر فقط به انتشار آثار ترجمه و مقالاتی که اشاره کردید و آثار تألیفی گروههای تخصصی داخل فرهنگستان می‌پردازد یا از انتشار آثار مؤلفان و مترجمان بیرون از فرهنگستان هم حمایت می‌کند؟

فعالیت انتشارات فرهنگستان هنر در چند بخش است. بخشی مربوط به مطالعاتی است که توسط فرهنگستان انجام شده و در حوزه‌هایی که خلأ منابع وجود دارد، آثاری ترجمه و تهیه می‌شود. بخش دیگر آثاری است که توسط گروههای تخصصی فرهنگستان برای انتشار معرفی می‌شوند. کارهای پژوهشی، همایش‌ها و مجموعه مقالاتی که توسط معاونت پژوهشی فرهنگستان هنر برای انتشار آماده می‌شوند، قسمت دیگر کار انتشارات است. درباره آثار پژوهشگران و محققان و مترجمان آزاد که بیرون از فرهنگستان فعالیت دارند، در صورتی که در راستای کارهای فرهنگستان باشد، فرهنگستان از انتشار آنها حمایت می‌کند. فرهنگستان هنر حتی در تهیه و چاپ بعضی از پایان‌نامه‌های دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری همکاری می‌کند.

تاکنون چه تعداد کتاب توسط انتشارات فرهنگستان هنر منتشر شده است؟

فرهنگستان هنر در سال جاری پروانه نشر گرفته اما پیش از این حدود ۳۳ جلد کتاب با همکاری ناشران دیگر منتشر کرده است.

ژاپن روح گریزان، مقدمه‌ای بر هنر هند، هایدگر و هنر، نگاره‌های شاهنامه، روح انسان در هنر آسیایی، موسیقی آوازی ایران، سرمشق، آئینه نگاه، نقاشی و ادبیات ایرانی و نگارگری اسلامی از جمله آثاری است که تاکنون توسط فرهنگستان هنر منتشر شده است. همچنین در سال گذشته به مناسبت همایش بین‌المللی بهزاد هفت جلد کتاب از مجله نگارگران، بادنامه کمال‌الدین بهزاد، بهزاد در گلستان و بهزاد در خاطر و خیال من منتشر و عرضه شد.

حدود ۱۰۰ جلد کتاب نیز در دست آماده‌سازی و انتشار است که تا پایان سال حدود سه جلد آن منتشر شده بازیر چاپ خواهد رفت. هنر چین، هنر جنوب شرقی آسیا، هنر ژاپن، نگارگری و معماری بودایی، کتاب چهار جلدی زیبایی شناسی رونلیچ، تئوری و هنر ویتگنشتاین، نقش و نگاره‌های معماری تاجیکستان، نگاره‌های گنجینه ارمیتاژ، کتاب‌شناسی فلسفه هنر، رضا عباسی، اصلاحگر سرکش، نویسندگان برجسته در قلمرو هنر و هنر دانش از جمله کتاب‌هایی است که فرهنگستان هنر زیر چاپ دارد و بزودی منتشر خواهند شد.

وضعیت کتاب‌های هنری و انتشار این نوع آثار چگونه است؟

در حال حاضر حوزه نشر در کشور ما وضعیت مناسبی ندارد و این به حوزه‌های تخصصی هم سرایت کرده است. متأسفانه در حوزه هنر همچنان کار جدی صورت نگرفته و امیدواریم فعالیتی که فرهنگستان هنر شروع کرده از مرحله انتخاب موضوع تا نشر اثر، تحولی در حوزه نشر آثار هنری باشد. در مورد ترجمه هم با توجه به مباحث و حوزه‌های جدیدی که در دنیا در این زمینه مطرح است، مشکلی که وجود دارد این است که برای ترجمه آثار هنری، مترجمانی که در این موضوعات تخصص داشته باشند، اندکند و این یک معضل بزرگی است. فرهنگستان هنر از زمان شروع فعالیت انتشاراتی خود در صدد بود تا با همکاری گروهی از مترجمان و ویراستاران نخبه کشور در کنار افراد جوان و مستعد، گروهی ایجاد کند که بتوانند در حوزه‌های متفاوت هنری نیازها و مشکلات موجود را رفع کنند.

چرا برای انتشار مقالات هنری، قطع جیبی را انتخاب کردید؟

در مورد این مقالات باید ذکر کنم که آنها در بخش‌های مختلف هنری تقسیم‌بندی شده و مخاطبان هر بخش، مقالات مورد استفاده خود را انتخاب می‌کنند. درباره قطع کتاب‌ها هم قطع جیبی براحتی قابل حمل و نقل است و در هر مکانی می‌تواند استفاده قرار بگیرد. در ضمن توزیع اینگونه کتاب‌ها هم بهتر انجام می‌شود چون یکی از مشکلات نشر بحث توزیع است، البته فرهنگستان برای توزیع کتاب‌هایی که منتشر می‌کند، طرح‌هایی دارد که در حال بررسی است تا سیستم مناسبی برای توزیع آثار خود به وجود آورد.

منتشر شد

کتاب

ادبیات در خدمت نقاشی

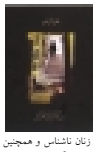

دو کتاب تصویری «به شاعر» و «هزارتو» شامل نقاشی‌های نمیلا امیر ابراهیمی هنرمندی پرکار و باسابقه است که تاکنون در نمایشگاههای متعدد انفرادی و گروهی در ایران و خارج از ایران شرکت داشته است.

آثاری که در این دو مجموعه جمع‌آوری شده است نمونه‌هایی از آثار این نقاش را که با تکنیک کلاژ (تکه چسبانی)، عکس، نقاشی و متن اجرا شده نشان می‌دهد. نمیلا امیرابراهیمی، در هر دو کتاب به نوعی از نوشتار و متن، شامل نامه‌های قدیمی و یادداشت‌های زنان ناشناس و همچنین شعرها و متون ادبی و نظری شعرا و نویسندگان ایرانی و خارجی برای القای مفاهیم مختلف استفاده کرده است. در کتاب «به شاعر»، اشعار ییژن جلالی، فروغ فرخزاد، احمد سزان، پل سلان، سیلویا پلاث، کاراتزاکیس و بعضی شاعران و نویسندگان دیگر با عکس‌های قدیمی زنان ایرانی حدود هفتاد تا صد سال پیش ترکیب شده است.

اما کتاب «هزارتو» شامل آثاری است که هنرمند از ترکیب کردن عکس‌هایی که از «شهر سوخته» زاهدان، ارگ بم و نقاط مختلف شهرهای یزد و کرمان و تهران گرفته است به وجود آورده و سپس این تصاویر را در کنار متن‌هایی از اکتاویو پاز، اینالو کالوینو، دینو بوتزاتی، داریوش شایگان، مارگریت دوراس، فردریش نیچه، کارل مارکس و پل آستر قرار داده است.

نقاش که در ضمن مؤلف و ناشر این دو کتاب است در مقدمه بر کتاب هزارتو می‌نویسد: «این نحوه استفاده از متن را شاید بتوان «متن بایی» برای تصویر نامید که نقطه مقابل تصویرسازی برای متن، یعنی حرکت معکوس سنتی است که در تاریخ هنر گذشته شرق و غرب سابقه داشته است. تاریخ هنر ایران در دوره‌های طولانی شاهد مجاورت ادبیات و نقاشی بوده است. در این دوران اگرچه نقاشی به اصطلاح در خدمت ادبیات و بویژه کتاب ادبی بوده است اما از این طریق، خود تصویر یعنی هنر نقاشی هم به نقاط باشکوه و فراموش نشدنی رسید... اینک در شرایطی که برای تکان دادن و متأثر کردن مخاطب از غریب‌ترین و گاه شنیع‌ترین تجربه‌ها در آفرینش هنری استفاده می‌شود (و باز هم راهی به قلب بیننده باز نمی‌شود)، چرا از آن یار آشنا، اما طرد شده نقاشی، یعنی ادبیات برای ارتباط گرفتن با مخاطب، برگزار کردن نمایشگاه نقاشی یا تألیف «کتاب هنری» سود نبریم؟ چرا یک بار هم به جای آنکه نقاشی را در خدمت ادبیات قرار دهیم، ادبیات را «در خدمت نقاشی» نگیریم؟

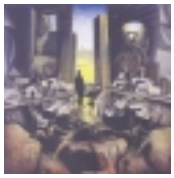

نصرالله حدادی

نیاز کاذب

نه، نداریم، چاپش تموم شده؛ به ناشرش مراجعه کن؛ ما نداریم، شاید دیگر همکاران داشته باشن؛ تا هفته پیش داشتیم، حالا نداریم؛ چن وقته که نداریم، برو سراغ این «سفروشا، شاید داشته باشن؛ ناشرش تهران نیست، تو قم توزیع می‌کنه، برو اونجا، شاید پیدا کردی.

آنچه خواندید محصول مشاهده چند دقیقه‌ای بنده در جوار یکی از همکاران کتابفروش جلوی دانشگاه تهران بود و چهره و قیافه بسیاری از مراجعه کنندگان، حاکی از خستگی و جست وجوی بسیار برای کتاب مورد نظرشان بود.

یکی از مراجعه کنندگان می‌گفت، آقا! تورو خدا اگه دارین بدین، اینقدر گشنم، خسته شدم؛ جواب فروشنده نیز روشن بود؛ به خدا نداریم، اگه داشتیم که می‌دادیم. مشتری مستأصل راه چاره می‌جست و پاسخش مراجعه به دستفروش و دلال بود.

دیگری می‌گفت: پسرم تو دانشگاه یزد قبول شده، کتابش پیدا نیست و از شمال کوبیدم اومدم تهران، شاید براش پیدا کنم، که وضع اینطوره و پیدا نمیشه!

پاسخ دلال و دستفروش نیز روشن است؛ داریم، پونزده تومنه؛ و مرد مستأصل و سرگردان نمی‌داند چه باید بکند. کتاب سه هزارتومانی را باید به صورت دست دوم پانزده هزار تومان بخرد و اگر نخرد، فرزندش سفیل و سرگردان باید ترم را طی کند.

سال گذشته یکی از دوستان سراغ کتاب حقوقی‌ای را از من گرفت. هر چه گشتم، کمتر پیدا کردم و سرانجام فهمیدم ناشرش مقیم شهر قم است. با هزار زحمت ناشرش را با تلفن پیدا کردم. نشانی محلی را در خیابان حافظ داد. در یکی از کوچه پس کوچه‌های نزدیک میدان حسن آباد، در بالاخانه‌ای پیدایش کردم.

در زدم. کسی در را باز نکرد. چند بار که در زدم، همسایه روبه‌روی مؤسسه مذکور سر درآورد» و گفت: عصر ساعت چهار به بعد میان، برید عصر بیاین؛ هنگام عصر مراجعه کردم. خوشبختانه حضور داشتند. کتاب را به قیمت پشت جلد خریدم و از فروشنده پرسیدم: چرا کتابتان را در سطح شهر توزیع نمی‌کنید که مردم راحت‌تر آن را تهیه کنند؟ گفت: کتاب ما مشتری خودشو داره، اون که بخواد، دنبالش میاد، دلیل نداره خودمونو گرفتار چک و سفته و نسیه بازی کنیم، هر کی بخواد، مثل شما، تا اینجا میاد.

استدلال بدی نیست و با منطق جنت مکان، خلد آشیان آقامحمدخان قاجار، مطابقت تام و تمام داشت و دارد. آن مرحوم در وصیتی به «باباخان» یا همان فتحعلی شاه بعدی، نصیحت می‌کند و می‌گوید: رعیت ایرانی را باید همیشه گرسنه نگه داشت؛ به گونه‌ای که هر هفت خانه به یک دیگ محتاج باشند و در هفت خانه یک دیگ «به سر بار نرود» و آشتی زیر آن برای پختن روشن نشود، تا یاغی نگردند!

سال به سال سطح آموزش عالی اعم از کیفی یا کمی بیشتر شده و بر تعداد دانشجویان افزوده می‌شود و کافی است مثل امسال، کاغذ چند ماهی دیر برسد، تا هزاران نفر «کاسه چه کنم به دست گیرند» و به هر گوشه و کناری سر بزنند، شاید موفق گردند و فرزندشان را باسواد کنند، حالا وقتی هم که دارای مدرک و سند شدند، آیا شغلی هم‌شأن و هماهنگ تخصص خود پیدا خواهند کرد، با «کرام الکاتبین» است و اگر «ظرف و مظروف» با هم نمی‌خوانند» به ما چه!

وضعیت مغشوش کتاب‌های درسی در سطح دانشگاههای کشور در حال حاضر، همان وضعیت «شرب الیهود» کتاب‌های درسی در مقطع ابتدایی و متوسطه قبل از دهه چهل را تداعی می‌کند و معلوم نیست تا چه وقتی این وضع ادامه پیدا خواهد کرد؟

ناشر بخش خصوصی، سعی می‌کند قبل از بازگشایی مدارس و دانشگاهها، کتاب‌های مورد نیاز این قشر را فراهم آورد و خیال خود و مشتری را راحت کند و انبار کتابش را انباشته از این کتاب‌ها سازد تا در زمان مناسب پاسخگوی مردم باشد و در کنار آن به گردش کار در مؤسسه‌اش به نحو احسن جواب گوید.

اما اگر وضعی همچون هفت هشت ماه گذشته پیش آمد، دودش به چشم چه کسی خواهد رفت؟ و اصلاً چرا باید وضع چنین باشد که کتاب‌های سطح آموزش عالی «یک کاسه کاچی باشد و صد تا سرناچی» و به خاطر یک یا دو کتاب درسی، یک مؤسسه نشر به وجود آید؟

نگاهی به تعداد ناشران دولتی یا شبه دولتی و خصوصی در حوزه کتاب‌های درسی دانشگاهی بیندازید تا بدانید چرا این همه مؤسسه انتشاراتی، آن هم برای چاپ چند جلد کتاب درسی فراهم آمده است و طبیعی است که باید این استدلال را پذیرفت: هر کی بخواهد، دنبالش می‌آید، ما چرا دنبال مشتری بگردیم، مشتری دنبال ما بگردد!

من نمی‌دانم چه وقتی می‌خواهد طرز تفکر «کوپنی» از ایران رخت بربندد و ما بیاموزیم با ایجاد نیاز کاذب نمی‌توان همواره جامعه را اداره کرد؟

اگر قرار است روند کار به همین گونه باشد که هر سال در هر ده و شهر و روستایی، دانشگاهی با رشته‌های مختلف ایجاد شود و مدرک سالاری همچنان «سکه رواج بازار باشد» چرا فکری به حال کتاب‌های مورد نیاز این دانشجویان نمی‌شود که در ابتدای هر ترم، «الاخون والاخون» نشوند و برای هر «یک ریال» هزاران ریال خرج نکنند و «دست آخر» مدرکی که می‌گیرند، فقط اسباب «دلخوشکنک» نباشد؟

اگر مرا بر کرسی اتهام طرفداری از غرب و آمریکا نمی‌نشانید، نوشته زیر را در مقایسه با فرمایشات آقامحمدخان بخوانید تا بدانید، چرا دیگران چنین هستند و ما چنین!

آبراهام لینکلن رئیس جمهور فقید آمریکا، در هنگام بازگو کردن یکی از آرزوهایش می‌گوید: امیدوارم هر آمریکایی، روزی فرا رسد که در خانه‌اش یک دیگ داشته باشد و در آن دیگ، یک مرغ پخته وجود داشته باشد. و به همین گونه آدولف هیتلر که آرزو می‌کرد، هر آلمانی روزی «یک فولکس» داشته باشد.

اگر قرار است «مار را بدزدیم» باید فکر چاه آن را نیز بکنیم و اگر قرار است تعداد دانشجویان هر سال بیش از سال گذشته شود، باید حداقل فکری برای کتاب درسی‌اش بکنیم، خوابگاه و فضای مناسب کلاس و آزمایشگاه و دیگر حواشی پیشکش.

تا آنجا که من می‌دانم، در خارج از کشور نیز چنین است و راه‌حل، عرضه مناسب کتاب، آن هم به موقع و در کنار آن یک کتابخانه مجهز است که تام و تمام پاسخگوست، می‌باشد.

استاد کتاب را معرفی می‌کند، اما کتاب در بازار وجود ندارد و دانشجو مجبور به تهیه به هر قیمت و به هر نحو است و چرا کسی سؤال نمی‌کند: چرا مسؤولان دانشگاه و استاد مبادرت به تهیه کتاب نمی‌کنند و دانشجو را مجبور می‌سازند؟

باور کنیم دوران «کوین خدابیامرز» سرآمده و اگر به هر دلیل درستی درگذشته به آن توسل جستیم، امروز با وضعیت به‌وجود آمده، تفکرش از «اُس و اساس» حداقل در زمینه کتاب‌های درسی دانشگاهی نادرست است و باید پایان یابد.

ابتدایی‌ترین نیاز آموزش عالی، تأمین کتاب‌های درسی، به دور از علایق، سلایق و روابط شخصی است و انتهایش تأمین شغل مناسب برای دانش‌آموختگان و صدالبته هماهنگ و متناسب با تخصص فرا گرفته شده، و اگر این نباشد راه را به اشتباه رفته‌ایم و این را آینده پاسخ خواهد داد.

بازتاب

پاسخی به پنج سؤال!

در پاسخ به توضیحات آقای محسن عمادی چاپ شده در «کتاب هفته» شماره ۱۹۶ مورخ شنبه ۱۳۸۳/۷/۴ نسبت به جوابیه ایجانب (چاپ شده در کتاب هفته شماره ۱۹۱ مورخ شنبه ۱۳۸۳/۵/۳۱) به استحضار خوانندگان محترم کتاب هفته و خردمندان و اندیشمندان کشورم می‌رسانم که: آقای عمادی و دوستان سایت شاملو به پنج مورد اشاره داشته و مسائلی را عنوان نموده‌اند که ایجانب نیز در پنج مورد به توضیح آنها می‌پردازم:

۱- ادب اجتماعی و شخصیت فرهنگی افراد، حکم می‌کند تا برای تشکیل انجمن و سازمان مربوط به یک فرد شاخص، از آن فرد یا خانواده‌اش کسب اجازه نمایند و هوش آدمی نیز وضعیت معاصر و موقعیت ویژه جامعه را می‌سنجد و به قرن قبل حوالت نمی‌دهد که روند تکاملی و رویه جلو ایجاب می‌کند که «به روز» فکر کنیم و حواسمان را صرفاً به رویدادهای قدیمی متمرکز نکنیم. آنگاه دیگر به ورنه گونه و بنهوون استناد نخواهیم جست. اجازه بدهید سی سال از فوت پدرم بگذرد تا آنگاه به استفاده از آثارش پرداخته شود.

۲- در مورد «سایت» حرف‌های زیادی دارم که در موقعیت مناسب خواهم گفت. به ویژه در مورد سایت‌های متعددی که در ارتباط با آثار پدرم می‌باشند.

برای راه‌اندازی سایت احمد شاملو، آقای عمادی و دوستانشان هیچ موافقتی و تأییدیه‌ای از پدرم نداشته و ندارند.

این «قراردادی» که آقای عمادی مدعی آن هستند، چرا در سال ۱۳۷۷ که پدرم زنده بود، امضای ایشان را ندارد؟ روزی این قرارداد مورد ادعای آقای عمادی را چاپ خواهم کرد تا صحت و سقم ادعاها ثابت شود.

باز هم توضیح می‌دهم که در مورد مجوز لازم از پدرم، من عاجزانه تقاضا می‌کنم تا آقایان این مجوز را ارائه نمایند.

دیرک صفحه که متن در آن نوشته شده که فاقد امضای پدرم بوده، چگونه این متن نوشته را مجوز پدرم قلمداد می‌کنید؟ صرف صورتجلسه خصوصی دوستان آقای عمادی و امضای آنان، برای سنی چه ربطی به مجوز یا تأییدیه احمد شاملو می‌تواند داشته باشد؟

پدرم اصلاً امضایی در این صورتجلسه ندارد، آیا به عنوان فرزند ارشد شاملو و عضوی از اعضای بازماندگان شاملو، من نمی‌توانم به ادعای آقای عمادی و دوستانش اعتراض نمایم؟

اگر جای طرح مسائل فرهنگی و ادبی، در نشریات فرهنگی از قبیل «کتاب هفته» نباشد، کجا می‌تواند باشد؟

جراطرح سؤالات از سوی اعضای خانواده شاملو، باعث وحشت و موضع گیری غیرطبیعی و غیرمنطقی بعضی از افراد می‌شود؟ آیا این قبیل واکنش‌ها عجب برانگیز نیست؟

۳- استناد به قرارداد واهی (که می‌توان آن را غیرواقعی هم خواند) هیچگونه وجاهت قانونی ندارد.

بنابراین (به برای آگاهی خود که برای روشن‌تر شدن ذهن آقای عمادی و دوستانش) عرض می‌کنم که ورثه شاملو اجازه نشر الکترونیکی کلیه آثار شاملو (چه آثار پدرم که در زمان حیاتش منتشر شده و چه آثاری که پس از مرگش چاپ شده‌اند) را به شما و دوستانتان نمی‌دهند.

شما که مدعی هستید در سال ۱۳۷۷ مجوز و موافقت پدرم را گرفته‌اید، چگونه گرفتن مجوز برای چاپ آثار پس از مرگ پدرم را هم پیش‌بینی کرده بودید؟!

آیا برای چاپ آثاری مانند دن آرام، ادامه کتاب کوچه، سفرنامه میمنت آثار، پژوهش درباره دیوان حافظ و... که تا آن زمان چاپ نشده بودند هم خود را محق می‌دانید؟!

من با قاطعیت اعلام می‌کنم که اعمال شما و دوستانتان خلاف قانون مملکتی است و پیگرد قضایی و حقوقی دارد.

۴- در مورد راه‌اندازی سایت شاملو، باز هم تأکید می‌کنم که طبق گفته آقای عمادی (چاپ شده در کتاب هفته - شماره ۱۸۰ - مورخ شنبه ۱۶ خرداد ۱۳۸۳ - صفحه ۳)

«فعالیت‌های اولیه سایت شاملو در دانشگاه صنعتی شریف شروع شد و پس از درگذشت شاملو راه‌اندازی شده، آقای عمادی شما با چه استنادی مدعی می‌شوید که «فعالیت سایت شروع شده و پس از درگذشت شاملو راه‌اندازی گردیده است»، در حالی که در همان منبع (کتاب هفته - شماره ۱۹۶ - مورخ شنبه ۴ مهرماه ۱۳۸۳، صفحه ۳) مدعی شده‌اید که «نخستین تشست اعضای سایت شاملو در ۱۱ آذرماه سال ۷۹... در دانشگاه صنعتی شریف برگزار شده».

آیا پدرم در ۱۱ آذرماه سال ۷۹ زنده بودند؟

به آقای عمادی و دوستانش یادآوری می‌نمایم که شاملو در دوم مردادماه ۱۳۷۹ درگذشته‌اند و در آذرماه همان سال در دنیا نبوده‌اند.

پس چگونه مدعی می‌شوید که اقدامات اولیه سایت شاملو شروع و پس از درگذشت شاملو راه‌اندازی شده است؟

آیا اینگونه برخوردهای شما و دوستانتان، نشانه صداقت شماست؟!

۵- برای ایجانب جای بسی تعجب است که چگونه من به عنوان فرزند ارشد شاملو و دارنده نیمی از مجوز ورثه، به آقای عمادی و... بدهکار هم شده‌ام و ایشان به من درس می‌دهند که «می‌توانم به مراجع ذیصلاح قانونی مراجعه کنم و صفحه روزنامه جای حل و فصل دعاوی نیست»، به طور اجمال بگویم که نه این سایت شاملو، سایت رسمی است و دیگر آنکه متولیانش (از نظر مراجع ذیصلاح) رسمیت ندارند.

و شکایت من و اعتراض خانواده‌ام، ابتدا بر پیشگاه مطبوعات شریف کشورم و بر محضر خردمندان گرامی میهن عرضه می‌شود تا همگان بر کاری که (از سوی بعضی) بر آثار شاملو و بر خانواده شاملو روا داشته می‌شود پی ببرند.

آنگاه دست کمک و یاری به سوی مراجع ذیصلاح قانونی بر می‌دارم تا حقاق حق واقعی صورت بگیرد و البته همان‌طور که گفتم مرجع اصلی من افکار خردمندان شریف و اذهان اندیشمندان مهین و نشریات وزین فرهنگی ادبی کشورم می‌باشد.

آیا ادامه ارمنخواهی پدرم و پیگیری مدعیات بعضی از افراد مدعی، نایستی به توسط اعضای خانواده شاملو، مورد بررسی و موشکافی و آنالیز قرار بگیرد؟

سیاوش شاملو

بین الملل

نمایشگاه کتاب بلگراد

گروه خبر کتاب هفته: چهل و نهمین دوره نمایشگاه کتاب بلگراد ۱۹ تا ۲۵ اکتبر (۲۸ مهر تا ۴ آبان) در این شهر برگزار شد.

در این نمایشگاه بیش از ۱۰۰ ناشر داخلی و دهها ناشر خارجی از ۱۵ کشور جهان حضور داشتند.

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران نیز به نمایندگی از سوی کشورمان صدها عنوان کتاب ادبی، تاریخی، آموزشی، دینی و هنری به زبان‌های انگلیسی و فارسی و نرم افزارهای موسیقی و نمایشی را در این نمایشگاه شرکت داد.

ادبیات فرانسه بخش ویژه این نمایشگاه بود و به همین مناسبت نویسندگان فرانسوی چون آلن روب گریه، آندره‌ای ماکین، ژان ماری گوستاو و کریستوفر ریفن در این نمایشگاه حضور داشتند. یوسنی و هرزگوین نیز برای اولین بار با ۶ ناشر از جمله مرکز پژوهشی و مطالعاتی ابن‌سینا در این نمایشگاه شرکت کرد.

در حاشیه نمایشگاه سمینار بین‌المللی «استانداردهای قانونی نشر» با حضور ناشران و مسؤولان فرهنگی ۲۱ اکتبر (۳ مهر) برپا شد.

مقاله هفته

محمود حکیمی

بخش اول

ادبیات دینی کودک و نوجوان

محمود حکیمی و مهدی کاموس سرانجام پس از چند سال پژوهش، سه جلد از مجموعه اثری را که تحت عنوان مبانی ادبیات کودک و نوجوان تألیف کرده‌اند تحت عنوان مبانی ادبیات دینی کودک و نوجوان توسط نشر آروین منتشر کردند. این اثر که در اولین جشنواره کتاب‌های پژوهشی ادبیات کودکان و نوجوانان (کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان) موفق به دریافت لوح تقدیر شد در واقع نخستین کتاب تدریسی در این زمینه بود که توجه بسیاری از پژوهشگران را جلب کرد فصل دوازدهم این اثر به «آسیب‌شناسی ادبیات دینی کودک و نوجوان» اختصاص یافته است.

از آنجایی که حکیمی یکی از پیشکسوتان و نویسندگان قدیمی کتاب‌های دینی ویژه کودکان و نوجوانان در قبل و بعد از انقلاب اسلامی است و آثار بسیاری در این زمینه منتشر کرده است از وی خواستیم تا درباره آسیب‌شناسی ادبیات دینی کودک و نوجوان مقاله‌ای بنویسد. آنچه در پی می‌آید دیدگاه او در این زمینه است.

عطش روزافزون به دین‌پژوهی

در ماههای آخر سال ۲۰۰۳ دانشمندی از غرب رسماً اعلام کرد که گرایش‌های مختلف دین‌پژوهی از دوره رنسانس تاکنون در جهان مانند امروز نبوده است. اگر تا دهه هشتم قرن بیستم آدمی در غرب از احیای دوباره اندیشه دینی سخن می‌گفت شاید با تمسخر و پوزخند روبه‌رو می‌شد اما خبر روزنامه واشنگتن تایمز در چند ماه پیش کسی را دچار حیرت نکرد. این روزنامه نوشته بود: «جریان بازگشت ملت‌ها به دین‌باوری، همانند یک سیل خروشان به راه افتاده است.»

امروزه همه اندیشمندان جهان بر این نکته اذعان دارند که هر قدر زمان به پیش می‌رود و هر چه انسان بیشتر می‌پوید و می‌کاود، گرایش به دین نه‌تنها کمتر نمی‌شود که دامنه‌دارتر و عمیقتر هم می‌شود. سردبیر فصلنامه هفت آسمان در این باره می‌نویسد:

«تمدن جدید دستاوردهای گرانقدری را به انسان‌ها پیشکش کرده و عقل و تجربه جمعی بشر نیز ارزش‌های والا مرتبتی را شناخته و پرداخته است، اما هیچ کدام از این دستاوردهای عینی و ذهنی نتوانسته است بر جای دین بنشیند و عطش روزافزون آدمی را به دین فرو بنشاند.»

(هفت آسمان، شماره ۱۸، تابستان ۱۳۸۲)

«... گریز و پرهیزی نیز که از دین در برخی دیده می‌شود، لزوماً به معنای بی‌اعتنایی به باورهای دینی نیست. برخی از دین‌ورزان و متولیان امور دینی آنچنان با گفته‌ها و کرده‌های خود، مردم را می‌ترانند و آنقدر خودشان را به دین می‌آویزند و دین را به خود پیوند می‌زند که در یک واکنش انفعالی وزودگذر، کسانی تأثیر از دین بیزاری می‌جویند. ملامت کردن ایشان هیچ سودی ندارد. باید آنانی را سرزنش کرد که ایشان را به این سمت و سوی سوق می‌دهند و شاهراههای دینداری را به تنگراههای تبدیل می‌کنند که جز اندکی از افراد، کسی را شوق یا یارای گذر از آن راهها نیست.»

(همان، ص ۷)

تجربه در چند سال اخیر نشان داده است که انتشار شرح و یا داستان زندگانی الگوهای راستین و بزرگان دین در گرایش نوجوانان و جوانان به دین بسیار موثر بوده است. پدیدآمدن چنین گرایشی وظیفه نویسندگانی را که در زمینه ادبیات دینی کار می‌کنند دوصد چندان کرده است. آنان می‌توانند با بیان زندگانی پیامبران و صحابه و امامان و بزرگان دین، شیوه‌های درست زندگانی را به مخاطبان خویش بیاموزند. زیرا تاریخ نشان داده است که تا زمانی که انسان‌ها شیوه زندگانی «مربان راستین» را سرمشق قرار دادند آزادگی و آزادی و تکلیو در جامعه گسترش یافته و هر زمان که نوجوانان بزرگان دین را به کاری نهادند، بی‌مایگان و عوامفریبان را الگو قرار دادند، بیسابقی، زوال شخصیت، خشونت، پستی، فساد، استثمار و تحمیق توده‌های مردم گسترش یافته است.

یکی از جلوه‌های زیبا و اعجازین قرآن کریم، قصص و حکایت‌ها و داستان‌های آن است. اثر شگرف داستان‌های پیامران بر روح و روان آدمی و نقشی که آن داستان‌ها در رشد و هدایت انسان ایفا می‌کند، سبب شده تا بخش قابل توجهی از آیات الهی به بیان داستان‌ها و تاریخ پیشینیان اختصاص یابد. قرآن کریم خود عبرت‌آموزی از این داستان‌ها را مهمترین دستاورد از این بازگویی می‌داند: لَقَدْ کانَ فی قَصَصِهِم عِبرَةٌ لاولِی الألباب (سوره یوسف آیه ۱۱۱).

پیام اصلی پیامبران ادیان توحیدی آموختن عشق و محبت و دوست داشتن است. خداوند در قرآن کریم هدف اصلی از نزول انجیل به حضرت عیسی را کاشتن دانه‌های رأفت و مهربانی در قلوب کسانی می‌داند که او را پیروی می‌کنند.- وآتیناه الانجیل و جعلنا فی قلوب الذین اتبعوه رأفة و رحمة (سوره حدید آیه ۲۷) و کسانی که به پیامبران می‌پیوندند نه‌تنها خود انسان‌هایی مهربانند، بلکه دیگران را نیز به مهربانی و محبت دعوت می‌کنند. (سوره بلد)

بنا بر این هدف از داستان‌های انبیاء و امامان معصوم و بزرگان دین نه یک امر تفنی و سرگرم‌کننده و نه گزارش‌های تاریخی محض، بلکه هدف اصلی درس‌های اخلاقی و تربیتی و عبرت‌آموزی است که در لابه‌لای این داستان‌ها تجلی کرده است و به قول مولانا:

چون تو در قرآن حق بگریختی
با روان انبیا آمیختی

هست قرآن حال‌های انبیا
ماهیان بحر پاک کبریا

... روح‌هایی کز قفس‌ها رسته‌اند
انبیا و رهبر شایسته‌اند

داستان‌های پیامبران و امامان اگر با شناخت صحیح، روانشناسی کودکان و نوجوانان و نیازسنجی درست و آگاهانه نوشته شود تأثیری شگفت در شیوه رفتار و سلوک اجتماعی آنان خواهد داشت. تجربه نشان داده است نوجوانانی که از تعالیم واقعی پیامبران ادیان توحیدی آگاه شده‌اند دچار بزهکاری، اعتیاد، خودآزاری و دیگر آزاری نشده‌اند اما باید توجه داشت که ادبیات دینی که بخشی از ادبیات تعلیمی است اگر به‌طور درست ارائه نشود گاه نه‌تنها نتایج مثبت نخواهد داشت بلکه مربی با نتایج عکس یعنی مذهب‌گریزی روبه‌رو خواهد شد و از همین جهت آگاهی از «آسیب‌شناسی ادبیات دینی» بسیار ضروری است.

آسیب‌شناسی ادبیات دینی به معنای «آسیب‌رسان بودن» چنین ادبیاتی نیست، بلکه شناخت آثار ادبی ضعیف و مخالف با اهداف متعالی ادبیات دینی است. برخی از افراد بررسی آثار ضعیف را چندان ضروری نمی‌دانند و به آن بی‌توجه هستند. در حالی که هر پژوهشگر آگاهی نیک می‌داند که ادبیات دینی از جمله ادبیات تعلیمی است و آثار مثبت و یا منفی آن در سراسر عمر یک انسان تأثیر می‌گذارد. در دوران معاصر شهید مطهری نخستین کسی بود که هوشمندانه به نقد محتوای برخی از آثار مذهبی که اثرات منفی بر اذهان مردم می‌گذارند پرداخت و در آثاری همچون «اسلام و مقتضیات زمان» و «حماسه حسینی» با شجاعت و درایت خاص خود نقاط ضعف آثار ضعیف و یا تحریف شده را آشکار ساخت.

عوامل متعددی سبب آسیب رساندن به یک اثر دینی می‌شود. در مورد آثاری که برای کودکان و نوجوانان نوشته می‌شود، در صورتی که نویسنده از زبان و نثر مناسب مخاطبان خویش، تفاوت انواع داستان (قصه، داستان، اساطیر و افسانه) شناخت درست وقایع تاریخی، شناخت نیازهای معنوی جامعه، شناخت اسرائیلیات، شناخت درست فرهنگ تشیع علوی و شناخت داستان‌های خرافی آگاه باشد کمتر به دام آسیب‌هایی می‌افتد که از ارزش کار و تأثیر آثار او می‌کاهند. در اینجا به شرح مختصری از هر یک از موارد ذکرشده می‌پردازیم.

۱- زبان و نثر مناسب

نثر و زبان غیر ادبی، کهنه، قدیمی، پیچیده و سرشار از واژگان نامأنوس از آسیب‌های جدی در حوزه ادبیات دینی کودکان و نوجوانان است. برخی از نویسندگان داستان‌های دینی به دلیل مطالعه مداوم متون قدیمی از احادیث و با تفسیرهای قدیمی جهت دستیابی به دستمایه‌های داستانی و یا سندهای معتبر دینی، به تدریج تحت تأثیر شیوه نگارش و سبک و سیاق این متون قرار می‌گیرند و این تأثیرپذیری در نثر و زبان آثار داستانی آنها هویدا می‌گردد. در بررسی دهها داستان دینی کودک و نوجوان مشاهده شد که تنها معدودی از نویسندگان توانسته‌اند نثر خود را از کلمات مغلق و پیچیده کتاب‌های دینی قدیمی دور نگاه دارند. این جملات ممکن است برای بزرگسالانی که سال‌ها در مجالس وعظ و خطابه دینی شرکت کرده‌اند غریب و کاربرد آنها دور از ذهن نباشد اما کاربرد آنها برای کودک و نوجوان از تأثیر آن آثار که نویسنده در پی آن است می‌کاهد.

۲- شناخت تفاوت‌های قصه، داستان، اساطیر و افسانه‌ها

نویسنده‌ای که قصد نگارش داستان دینی را دارد باید از تفاوت تعریف و تبیین قصه، داستان، افسانه و اسطوره آگاه باشد. عدم شناخت این تفاوت‌ها بدون آگاهی از ویژگی‌های ادیان زنده توحیدی و ادیان غیر توحیدی امکان‌پذیر نیست. در ادیان توحیدی، داستان و قصه به مفهوم اسطوره نیست. اسطوره‌ها قصه‌هایی تخیلی، ابداعی و غیر واقعی هستند در حالی که قصه‌ها و داستان‌های ادیان توحیدی و مخصوصاً قصه‌هایی که در قرآن کریم آمده نقل حوادث واقعی از اقوام و ملت‌های گذشته است. عدم شناخت تفاوت اسطوره‌ها و افسانه‌ها با قصه‌های واقعی پیامران و اقوام گذشته موجب شد که در صدر اسلام کافران قصه‌های قرآنی را با اسطوره‌های اقوام گذشته یکسان بدانند. یقول الذین کفروا ان هذا الاساطیر الاولین = کافران گویند که اینها چیزی جز افسانه‌های پیشینیان نیست.

آگاهی از تفاوت داستان و قصه با اسطوره‌های ادیان غیر توحیدی نظیر هندوئی، بودایی، شینتو و... موجب می‌شود که مترجم آگاه و یا داستان‌نویس کودکان و نوجوانان به اسطوره‌های یونان باستان، مصر باستان و افسانه‌های کتاب‌های مقدس هندوها، مانند مهابهاراتا نام داستان واقعی دینی نهد. متأسفانه برخی از مترجمان که افسانه‌هایی را در سال‌های اخیر به فارسی ترجمه کرده‌اند در مقدمه به همان اسطوره‌ها که اغلب خرافاتی بیش نیستند نام قصه‌های دینی نهاده‌اند که اشتباهی بزرگ است.

آگاهی نویسنده از تفاوت مهم داستان‌های حماسی- اساطیری شاهنامه فردوسی با اساطیر یونان، مصر و روم باستان او را از وارد شدن به اسطوره‌های شرک‌آمیز بازمی‌دارد. برخورد حکیم ابوالقاسم فردوسی با داستان‌های حماسی ایران باستان

عوامل متعددی سبب آسیب رساندن به یک اثر دینی می‌شود

برخورد یک انسان موحد است. داستان‌های اساطیری ایرانیان با اساطیر یونانیان، مصری‌ها و هندوها یک تفاوت اساسی دارد و آن این است که بیان‌کننده این اساطیر فردوسی، حماسه‌پردازی توحیدگر است و از شرک گریزان:

خداوند کیوان و گردان سپهر
خداوند ناهید و رخشنده مهر
سخن هیچ بهتر ز توحید نیست
به ناگفتن و گفتن ایزد یکی است

فردوسی از معدود شاعران شیعی مذهب ایران زمین است. ایمان و اعتقاد او به توحید علوی و نیایش و ستایش وی به قول دکتر فضل‌الله رضا صاحبان‌های سحرگاهی و خطبه‌های بلیغ و دعاهای هیجان‌انگیز اسلامی را به خاطر می‌آورد:

حکیم توس، هر آن چیز را که فاقد صمغه و رنگ و بوی خدای یکتاست اهریمنی می‌داند و همنشینی با کسی که وجود خدای یکتا را منکر می‌شود شایسته یک انسان موحد نمی‌داند.

نشاید خور و خواب با آن نشست
که خستو نباشد به یزدان که هست
دلش کور باشد سرش بی‌خرد
خردمندش از مردمان نشمرد
اگر دل نخواهی که باشد نژند
نخواهی که دائم بوی مستمند
به گفتار پیغمبرت راه جوی
دل از تیرگی‌ها بدین آب شوی

نویسنده یا مترجمی که به نگارش و یا بازنویسی داستان‌های حماسی و یا اساطیر ملت‌ها و اقوام مختلف برای کودکان و نوجوانان می‌پردازد باید به تاریخ ملت و یا قومی که داستان را از اساطیر آن قوم گرفته آشنا باشد زیرا سرگذشت اقوام مختلف نشان می‌دهد که متوالیان معاند بت‌پرستی و کاهنان و پادشاهان از اساطیر به عنوان ابزاری جهت برذگی گرفتن انسان‌ها استفاده می‌کردند. همانطور که گفتیم در آغاز بعثت رسول اکرم(ص)، بسیاری از محافلان، آیات الهی را از نوع همان اسطوره‌های پیشینیان می‌دانستند. قرآن کریم در آیات بسیار این نظریه‌های خرافی و تکفرآمیز را رد می‌کند. در ۹ آیه از قرآن کریم (سوره‌های انعام آیه ۲۵، انفال آیه ۳۱، نحل آیه ۲۴، مؤمنون آیه ۸۳، فرقان آیه ۵، نحل آیه ۶۸، احقاف آیه ۱۷، قلم آیه ۱۵ و مطففین آیه ۱۳)، از عمل زشت کافران که اسطوره‌ها را با داستان‌های واقعی قرآن کریم برابر دانسته‌اند یاد شده است.

نگاهی گذرا به اساطیر یونان و مصر باستان و افسانه‌های عرب جاهلی نشان می‌دهد که چگونه افسانه‌های خرافی برای فریب توده‌ها به کار می‌رفته است. اما داستان‌های قرآنی، شرح تلاش بی‌امان پیامبران توحیدی برای بیدار کردن توده‌های به خواب رفته است. پرستش ماه و خورشید و دیگر پدیده‌های طبیعت با گسترش اسطوره‌ها در مصر باستان قوت بیشتری می‌گرفت و پرستش خدایان ساختگی در اسطوره‌های یونانی بیشتر به چشم می‌خورد.

۳- شناخت وقایع تاریخی

نویسنده‌ای که در اندیشه یافتن دستمایه‌های داستانی برای نگارش داستان‌های دینی تاریخی است باید اطلاعات کافی درباره مقطع تاریخی که واقعه را از آن دوران نقل می‌کند داشته باشد. در غیر این صورت نویسنده در دامی می‌افتد که بیرون آمدن از آن چندان آسان نیست. مطالعه تاریخ ایران نشان می‌دهد که اغلب سلاطین برای جان آدمی هیچ ارزشی قائل نبودند و برای آنکه همچنان بر سریر قدرت باقی بمانند حاضر بودند که در یک روز هزاران انسان را به کشتن دهند. در حالی که از نظر قرآن کریم و تعالیم رسول اکرم(ص) و ائمه اطهار(ع) جان انسان و حیثیت او از ارزشی مافوق تصور برخوردار است. مطالعه تاریخ نشان می‌دهد که میزان اسفاده ابزاری شاهان از مذهب بستگی به بیرحمی و قساوت قلب آنها داشته است. تیمور لنگ و سلطان محمود غزنوی پادشاهانی بیرحم به معنای واقعی کلمه بودند اما مورخان عصر آنان از «دیانت و ایمان» آنها کتاب‌ها نوشته‌اند. نگاهی گذرا به جنایات تیمور در اصفهان و آدمکشی‌های سلطان محمود غزنوی در شهر ری نشان می‌دهد که تاریخنگاران، نویسندگان و شاعرانی که آنان را عادل و متدین نامیده‌اند تا صله‌ای دریافت کنند تا چه میزان پلید بوده‌اند (نگاه کنید به اشعار فرخی سیستانی در ستایش کشتار مردم در شهر ری) شاه اسماعیل و شاه عباس صفوی هم بیرحمانه آدم می‌کشتند و آنان نیز با ستایش اطرافیان دچار بیماری «خودمتدین بینی» شده بودند. البته شاه اسماعیل کمی جلوتر رفته و در اواخر عمر ادعای خدایی می‌کرد و اشعاری هم در عظمت خودمی سرود!!

(نگاه کنید به کتاب شاه اسماعیل اول تألیف دکتر منوچهر پارسا دوست، شرکت سهامی انتشار، تهران، ۱۳۷۵، صفحات ۷۰۰ تا ۷۵۰)

در مورد دیانت شاه عباس هم آنقدر تبلیغ شده بود که به قول تاورنیه سیاح فرانسوی «ایرانیان به سر مبارک شاه عباس سوگند می‌خوردند... و چون ضمن سفری به شهری وارد می‌شد مردم جای سم اسبش را می‌بوسیدند.»

(نگاه کنید به کتاب شاه عباس صفوی، تألیف نصرالله فلسفی، جلد دوم صفحه ۳۴۰ تا ۳۶۰)

مؤلفان کتاب‌های تاریخی عالم آرای عباسی و خلد برین درباره کرامات شاه عباس تا به آنجا پیش رفتند که نوشتند «آهوان وحشی هم برای فرار از بیرحمی شکارچیان به شهریار عادل پناه می‌بردند.

در نگارش داستان‌های دینی تاریخی، نویسنده باید قبل از هر چیز از شیوه کار و نگرش تاریخنگاری که دستمایه داستانی را از کتاب او نقل می‌کند آگاه شود تا خدای نخواسته حاتمی را خادم و خادمی را حاتمی به کودکان و نوجوانان معرفی نکند.

۴- شناخت نیازهای معنوی جامعه

شناخت نیازهای معنوی جامعه برای نویسندگانی که برای بزرگسالان و یا کودکان و نوجوانان داستان با مقاله دینی می‌نویسند بسیار ضروری است. نویسنده‌ای که نیازهای جامعه خود را نشناسد نمی‌تواند اثری دیرپا و موثر برای مخاطبان خویش پدید آورد. در جوامعی که دین به جای التیام بخشیدن به دردها و رنج‌های توده‌های مردم وسیله‌ای شود برای تثبیت قدرت حاکمان، ریا و دروغ و تظاهر و فریب در جامعه گسترش می‌یابد. انسان‌ها دوشخصیتی می‌شوند. هر کس در اندیشه به دست آوردن منافع بیشتر است و بی‌تفاوتی نسبت به سرنوشت دیگران مشخصه اصلی آن جامعه می‌شود. در چنین جوامعی نخستین وظیفه یک نویسنده، آگاه کردن مردم از مصیبتی است که گرفتار آن شده‌اند.

ایران عصر ناصرالدین شاه نمونه‌ای از چنین جوامعی است. پادشاهی ظالم و ستمگر بر مردم حکومت می‌راند، درباریان و شاهزادگان همه چیز را به غارت می‌برند. شاه حرمسرایی بزرگ برای خود ترتیب داده است. او مشروب‌خواری قهار است، و هر روز بطری شراب برود در کنار سفره اعلیحضرت است.»

(روزنامه خاطرات حاج امین خان اعتمادالسلطنه، ص ۵۲)

او آنچنان به مشروب‌خواری عادت کرده که در روز ۲۰ رمضان

سال ۱۳۰۶ ه.ق (شب شهادت علی بن ابیطالب(ع) در مهمانی شهردار مسکو شراب روسی می خورد و البته روز بعد برای جبران عقب‌ماندن از مراسم شب قدر در هتل قرآن سر می‌گیرد (خاطره میرزا حسن خان اعتمادالسلطنه وزیر انطباعات) اما همین مشروب‌خواری تهار برای غریب خود و غریب توده‌های مردم به زیارت عتبات می‌رود و گاه در مدح امامان شیعه و مصیبت روز عاشورا شعر می‌سراید! و نویسندگان روزنامه‌های شرف و ایران در پایتخت و روزنامه فرهنگ در اصفهان در هر شماره از دیانت اعلیحضرت و آسایش و رفاه رعیت مطلب می‌نویسند. اما واقعیت چیز دیگری است. توده‌های مردم در فقری وحشتناک بسر می‌برند. والاحضرت ظل السلطان راحتی آدم می‌کشد و در زندان‌های پایتخت ایران و شهرستان‌ها زندانیان بی‌رحمانه شکنجه می‌شوند. مادام کارلاسرنا بانوی جهانگرد ایتالیایی که در اواخر حکومت ناصرالدین شاه به ایران آمده و با زیرکی به زندان‌های پایتخت هم سری زده گزارش‌هایی بسیار هولناک از شیوه مجازات مجرمین و چگونگی اعتراف گرفتن از زندانیان سیاسی ارائه می‌دهد و پس از شرحی شرم‌آور از شکنجه‌ها قلم را رها می‌کند و می‌گوید: «دیگر نمی‌نویسم... شرم دارم همه چیز را بنویسم.» و آنچه که او را به حیرت می‌افکند عدم آگاهی توده‌های مردم بی‌دردی و بی‌تفاوتی عالمان و آگاهان نسبت به آن همه پلیدی و بی‌رحمی است.

(رجوع کنید به سفرنامه مادام کارلاسرنا، مردم و دیدنی‌های ایران، ترجمه غلامرضا سمیعی، نشر نو، صفحات ۱۳۲ تا ۱۳۶)

این عالمان و آگاهان که همه چیز را می‌دانند اما سکوت کرده‌اند همان علمائی هستند که بنا بر گفته رسول اکرم(ص) بوی گندشان نه‌تنها در این دنیا بلکه حتی در روز قیامت هم مردم را می‌آزارد:

ان العالم الکاتم علمه یعث انتن اهل القیامه ریحاً

یعنی: عالمی که علم و آگاهی خود را کتمان کند روز قیامت مبعوث می‌شود در حالی که متعفن‌ترین مردم روز قیامت است.

(وسائل الشیعه ج ۶ ص ۵۱۰ به نقل از کتاب حقوق جهانی بشر تألیف مرحوم علامه محمدتقی جعفری، ص ۴۲۷)

این بی‌اعتنایی و بی‌دردی آگاهان، به بی‌تفاوتی و بی‌دردی توده‌های مردم منجر می‌شود. هر کس تهاد اندیشه مانع خویش است و غارت اموال دیگران و در این وانفسای ظلم و ستم، مورخان تاریخ معاصر از تأثیر سفرنامه ابراهیم بیگ در بیداری مردم ایران سخن می‌گویند.

نویسنده داستان‌های تاریخی اگر هوشمندانه و با مطالعه کافی به بازنویسی حکایت‌های تاریخی مبادرت نکند چه بسا آدم تبهکاری چون ظل‌السلطان را به مخاطب خود به عنوان شخصیتی خدمتگزار معرفی کند و این بدترین آسیب به یک اثر ادبی است. در مورد تاریخ اسلام برخی از نویسندگان تحت تأثیر شهرت مورخانی چون طبری و ابن کثیر دچار این اشتباه شدند و روایاتی مجعول را بازنویسی کرده‌اند.

در این باره سخن بسیار است و من نویسنده پژوهشگری را که در اندیشه بازنویسی حکایت‌های تاریخی است به مطالعه مبانی ادبیات کودک و نوجوان- فصل داستان‌های تاریخی- دعوت می‌کنم.

و در این وانفسای ظلم و بیدادگری، در مقدمه قرآن سلطانی که با چاپ سنگی به فرمان ناصرالدین شاه به چاپ رسیده واژه‌های شکفت در شرح دین خواهی و عدالت سلطان صاحبقران آمده است و در مقدمه‌های مجلدات تاسع التواریخ در شرح زندگانی ائمه اطهار(ع) تألیف لسان‌الملک سپهر هم باز هم از عدالت و جهانگیری‌های اعلیحضرت [!!] بحث شده است و اینها همه بزرگترین آسیب به فرهنگ دینی است و علت اصلی ماندن یک حکومت جابرانه به مدت نیم قرن همین چاپلوسی‌های آن نویسندگان مطبوعات و آن مورخ درباری است. اما در این میان زین‌العابدین مراغه‌ای بازرگانی که سال‌ها در خارج از ایران بسر برده به دیدن مهن خویش می‌آید و به شهرهای بزرگ ایران سفر می‌کند و چون مردی بالهمان است و نان «حرامیان را نخورده است» در سفرنامه خود که مدتی بعد به نام سفرنامه ابراهیم‌بیگ منتشر می‌سازد از خرابی و نابودی شهرها و بی‌دردی و بی‌تفاوتی که بر روح و روان مردم سایه افکنده سخن می‌گوید تا بدانجا که درباره وضع اخلاقی مردم یکی از شهرهای می‌نویسد:

«مردم این شهر را چنان دیدم که بوی انسانیتی از آنها برنمی‌خاست. گویی خون مردمی در رگ‌شان منجمد گشته... اینها در خیال منافع عمومیه و حفظ عزت وطن و شئون دولت و آبادی مملکت نبودند.» (سیاحتنامه ابراهیم‌بیگ، نشر سپیده، ص ۶۵) جلد اول سفرنامه ابراهیم‌بیگ در سال آخر سلطنت ناصرالدین شاه و جلد دوم و سوم آن در اوایل سلطنت مظفرالدین شاه در ایران منتشر گردید و تاریخنگاران آن را از مهمترین آثار «دوران بیداری» می‌دانند.

درصورتی که نویسنده از زبان و نثر مناسب مخاطبان خویش، تفاوت انواع داستان (قصه، داستان، اساطیر و افسانه)، شناخت درست وقایع تاریخی، شناخت نیازهای معنوی جامعه، شناخت اسرائیلیات، شناخت درست فرهنگ تشیع علوی و شناخت داستان‌های عرفانی آگاه باشد کمتر به دام آسیب‌هایی می‌افتد که از ارزش کار و تأثیر آثار او می‌کاهند

۵-شناخت اسرائیلیات

نویسندگان ادبیات کودکان و نوجوانان می‌توانند داستان‌های عبرت‌آموز مربوط به پیامبران را از تفاسیر قرآنی بخوانند و آنها را به زبان ساده برای مخاطبان خویش بازگویند. کتاب‌های تفسیری چون کشف الاسرار و عدة‌الابرار از ابوالفضل میبدی، و قصص‌الانبیای نیشابوری و تفسیر سورآبادی و تفسیر الکشاف زمخشری و تفسیر الجامع قرطبی و تفسیر ابن کثیر و دهها تفسیر دیگر از اهل تسنن و تفسیر القمی قرطبی بن ابراهیم‌بن هاشمی القمی و تفسیرالتبیان شیخ طوسی و تفسیر ابوالفتوح رازی و تفسیر مجمع البیان طبرسی و تفسیر المیزان سید محمد حسین طباطبائی و دهها تفسیر دیگر از شیعیان، منابع ارزشمندی برای گزینش دستمایه‌های داستانی است. داستان‌های انبیاء از چنان اهمیتی در تربیت انسان‌ها مؤثرند که در مقدمه قصص الانبیاء اثر قطب‌الدین راوندی می‌خوانیم:

«داستان‌های پیامبران لطافت‌هایی دارد که خواننده را به محاسن اخلاقی فرا می‌خواند و سرشار از پندها و عبرت‌هایی است که تفاق و تردید را از جان‌ها می‌زداید، بی‌گمان یاد کرد گزارش‌های زندگانی آن بزرگواران، آدمی را به عبادت و طاعت نزدیک می‌کند و از زشتی‌ها و پلشتی‌ها دور می‌سازد.»

یکی از بدترین آسیب‌هایی که ممکن است در آثار دینی ویژه کودکان نوجوانان نفوذ کند و نویسنده ناآگاهانه و حتی از روی حسن نیت به ساده کردن آنها بپردازد «اسرائیلیات» است. اسرائیلیات به افسانه‌ها و اسطوره‌هایی گفته می‌شود که از فرهنگ یهودیان و مسیحیان و مانند آنها سرچشمه گرفته و احادیث و روایات و تفاسیر اسلامی را در طول تاریخ تحت تأثیر قرار داده است.

استاد محمدعلی مهدوی راد سردبیر اندیشمند مجله وزین آینه پژوهش سال‌ها قبل در مقاله‌ای درباره آغاز نشر اسرائیلیات در میان روایات اسلامی نوشت:

«آغاز نشر این آثار در میان روایات اسلامی به دوره صحابه می‌رسد و در دوره تابعین با تدوین آثار اسلامی گسترش می‌یابد. در عوامل گسترش نشر آن نیز به اشاره می‌توان گفت ناآگاهی و بی‌سوادی مردم جزیره العرب، تمایل و گرایش عرب آن روز به شناخت اسباب و علل و مبدأ آفرینش و حادثه‌های هستی، شهرت داستان‌های ملل و پیامبران در میان مردم و اجمال قصه‌ها در قرآن و اهمیت قصه‌سرایی و داستان‌پردازی در میان اعراب، توطئه‌های یهودیان نفوذی برای آلوده ساختن منابع اسلامی و... از عوامل شیوع و نشر اسرائیلیات و تصریات در میان تفاسیر اسلامی است.» (مجله حوزه، شماره ۱۶، ص ۷۴)

در میان کسانی که دراشاعه اسرائیلیات نقش اساسی داشتند می‌توان از کعب‌الاحبار، تمیم‌داری، عبدالله بن سلام، وهب‌بن منبه، ابوهریره و عبدالله بن عمر و بن عاص نام برد. پژوهشگر معاصر آقای حمید محمد قاسمی در کتاب ارزشمند «اسرائیلیات و تأثیر آن بر داستان‌های انبیاء در تفاسیر قرآن» (انتشارات سروش، ۱۳۸۰) فصلی را به معرفی مهمترین چهره‌های مروج اسرائیلیات در جامعه اسلامی، اختصاص داده و درباره زندگانی و شیوه کار کسانی که نام بردیم به تفصیل بحث کرده است.

متأسفانه بسیاری از اسرائیلیات توسط قصه‌خوانان در جامعه مسلمانان منتشر گردید. آقای رسول جعفریان در کتاب «قصه‌خوانان در تاریخ اسلام و ایران» (انتشارات دلیل، ۱۳۷۸، ص ۶۳) می‌نویسد:

«بخش‌های زیادی از این اسرائیلیات مطالبی بود که قصه‌خوانان در قصص‌گویی خود آنها را برای مردم نقل می‌کردند و محفل خود را به عنوان تفسیر آیات تاریخی قرآن درباره انبیا یا هر چیز دیگر گرم می‌کردند.»

ترویج دهندگان اسرائیلیات اندیشه‌های خرافی بسیار در میان مسلمانان منتشر ساختند که یکی از آنها اندیشه جبرگرایی و نفی اختیار انسان بود. اندیشه‌ای که نتایج بسیار مصیبت‌بار در سرنوشت مسلمانان داشت. به عنوان مثال حمادبن مسلمه از ابوسنان نقل می‌کند که از وهب‌بن منبه شنیدم که می‌گفت: «من مدت‌ها معتقد به تأثیر قدرت و مشیت انسان بودم تا اینکه هفتاد و اندی کتاب از کتاب‌های پیامبران را خواندم که در همگی آنها آمده بود و هر کس برای خود اختیار قائل شود، کافر شده است. به همین دلیل اعتقاد قلبی خود [درباره اختیار انسان] را ترک گفتم.» (اسرائیلیات و تأثیر آن بر داستان‌های انبیاء در تفاسیر قرآن، ص ۱۲۲) همه می‌دانیم که طرفداری از جبر و نفی و انکار هر نوع قدرت و اختیار برای انسان آشتی بود که در اواخر قرن اول هجری در میان مسلمانان برافروخته شد و آنان را به دودستگی واداشت و از آنجا که اعتقاد به جبر با مبانی حکومت بنی‌امیه سازگارتر بود کعب‌الاحبار و ابوهریره برای راضی کردن معاویه احادیث دیگری در اثبات جبر جعل می‌کردند. احادیث مبتنی بر اسرائیلیات آنها بیشتر بر ارزش و مقام حاکمانی چون معاویه تمرکز می‌یافت: از جمله اینکه از ابوهریره روایت شده که «از رسول خدا شنیدم که فرمود: خداوند سه کس را امین وحی خویش قرار داده است: من و جبرئیل و معاویه.» و در روایتی دیگر از او نقل شده که رسول خدا تیری در اختیار معاویه گذاشت و فرمود: این تیر را بگیر تا آنکه در بهشت مرا ملاقات کنی.» (همان ماخذ، ص ۱۳۰).

یکی دیگر از اقدامات جاعلان حدیث تبلیغ جبرگرایی و وادار ساختن مردم به اطاعت از هر حکومت و صاحب قدرتی بود و در این میان کعب‌الاحبار نقش اساسی داشت.

اندیشه جبرگرایی و حذف اختیار از انسان پس از معاویه آنچنان گسترش یافت که حتی بسیاری از کسانی که در جنایت هولناک روز عاشورا و به شهادت رساندن حسین‌بن علی(ع) و یارانش شرکت کرده بودند پس از آن با خونسردی آن را به تقدیر الهی [!!] نسبت می‌دادند.

استاد جعفر سبحانی در کتاب فرهنگ عقاید و مذاهب اسلامی (جلد سوم ص ۱۴۶) مطلبی را از کتاب الطبقات الکبری نقل می‌کند که نشان می‌دهد گسترش اندیشه جبرگرایی و برداشت نادرست از مقوله قضا و قدر، تا چه میزان می‌تواند برای سرنوشت یک جامعه مصیبت‌بار باشد:

«آنگاه که عبدالله بن مطیع عدوی به عمربن سعد اعتراض کرد و گفت: تو حکومت سرزمین همدان و ری را بر ریختن خون پسر عموجب حسین ترجیح دادی؟ عمربن سعد در پاسخ گفت: این کار (یعنی ریختن خون حسین) از جمله اموری است که از جانب خدا تقدیر شده بود.»

و براستی هر انسان بی‌طرفی که از دانش حدیث و تاریخ اسلام بهره کافی برده می‌داند که فرهنگ اهل بیت(ع) تا چه اندازه می‌تواند در هدایت انسان به سوی نیک‌بختی مؤثر باشد. مرحوم مرتضی مطهری در کتاب انسان و سرنوشت با صراحت هر گونه نگرش که اختیار را از انسان سلب کند طرد می‌نماید و می‌نویسد:

«عوامل سیاسی و غفلت‌ها و جهالت‌ها دست به دست هم داده چهره قضا و قدر را که حقیقت بسیار مهم و ارزنده‌ای می‌باشد به گونه‌ای دیگر جلوه داده و آن را به عنوان جبر و نفی اراده و اختیار انسان تلقی کرده‌اند و چنین نخعطه‌ای در این اصل مهم و حیاتی خود موجب انحطاط خواهد بود، زیرا انسان‌ها را بر خلاف نص صریح قرآن از حوزه آگاهی و مسؤولیت خارج نموده، هر کسی در انتظار حوادث جبری، از تلاش و سعی او کوشش‌ا دست برداشته و جامعه به سوی عقب‌افتادگی و رکود سوق داده می‌شود... بدیهی است روش کسی که معتقد است وجودی است دست بسته و اراده‌اش‌ا تأثیری در سرنوشت او ندارد با کسی که خود را حاکم بر سرنوشت خود می‌داند و معتقد است حر و آزاد آفریده شده است متفاوت می‌باشد.» (انسان و سرنوشت، ص ۲۹)

امامان مذهب شیعه همچنان بر اختیار انسان پای می‌فشردند. امام صادق(ع) در پاسخ محمد عجلان که پرسید: آیا خدا بندگان را بر کارهایشان مجبور ساخته است؟ فرمود: الله اعدل من ان یجبر عبداً علی فعل ثم یعذبه علیه = خداوند عادل‌تر از آن است که بنده‌ای را به کاری مجبور سازد و سپس بر آن کار وی را عذاب کند. (کتاب التوحید از شیخ صدوق به نقل از کتاب در مکتب اهل بیت(ع) ترجمه محمدتقی رهبر، قم، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۸، ص ۱۱۴)

به بحث کعب‌الاحبار باز گردیم وی گذشته از جعل احادیثی در حقانیت حکومت بنی‌امیه، گاهی مطالب علمی [!!] هم صادر می‌فرمود!! ابویعلی موصلی از او نقل می‌کند که گفت: در روز قیامت خورشید و ماه و راهمچون دو گاو دست و پا بریده به صحرای محشر می‌آورند و آن دو (یعنی ماه و خورشید) را به آتش می‌افکنند تا پرستش‌کنندگان آنها این صحنه را ببینند.» (همان، ص ۱۳۴) و معلوم نیست که خورشید و ماه که در مصر باستان گروهی آنها را می‌پرستیده‌اند خود چه گناهی کرده‌اند که روز قیامت آنها را در آتش می‌افکنند!!

آقای حمید محمد قاسمی در بخش دوم کتاب خود به تفصیل درباره ورود اسرائیلیات در تفاسیر اسلامی درباره حضرت آدم (صفحه ۲۳۶ تا ۲۷۰) و درباره داستان حضرت نوح (صفحه ۲۷۱ تا ۲۸۹) و در داستان حضرت ابراهیم (صفحه ۲۹۰ تا ۳۱۵) و داستان حضرت یوسف (صفحه ۳۱۶ تا ۳۳۲) و داستان حضرت ایوب (صفحه ۳۳۳ تا ۳۴۷) و داستان حضرت موسی (صفحه ۳۴۸ تا ۳۶۱) و داستان حضرت داوود (صفحه ۳۷۲ تا ۳۸۸) و داستان حضرت سلیمان (صفحه ۳۸۹ تا ۴۱۰) و داستان حضرت عیسی (صفحه ۴۱۱ تا ۴۱۶) و داستان حضرت محمد(ص) (صفحه ۴۱۷ تا ۴۷۸) بحث کرده است.

بروبچه‌ها

مهدی حجوانی

مهدی حجوانی که این روزها خود را برای ارائه ترد دکترای رشته پژوهش هنر با موضوع «ادبیّت در ادبیات کودک» آماده می‌کند، درباره کارهای آینده خود می‌گوید: قبلاً یک ترجمه سه جلدی به اسم قصه‌های خرسی برای بچه‌های دبستانی ترجمه کرده بودم و حالا شش جلد دیگر آن در انتشارات قدیانی آماده چاپ است.

او که این روزها ویرایش یک زندگینامه از امام حسین(ع) را برای انتشارات قدیانی انجام می‌دهد، درباره دیگر کارهای خود می‌گوید: در دانشنامه زبان و ادبیات فارسی که توسط فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی منتشر می‌شود، مدخل ادبیات کودک را می‌نویسم که در جلد اول این دانشنامه منتشر خواهد شد. حجوانی می‌افزاید: در زمینه تألیف کتاب ادبیات کودکان برای دوره کاردانی آموزش و پرورش هم با جعفر ابراهیمی، سیدعلی کاشفی، مصطفی رحماندوست و... همکاری کرده‌ام و مباحث نقد، نوشته‌های تخیلی مثور و نوشته‌های غیرتخیلی منثور را نوشته‌ام، اما هیچ اطلاعی از سرنوشت آن ندارم و نمی‌دانم چه زمانی منتشر خواهد شد.

ناصر کشاورز

ناصر کشاورز شاعر فعال کودک و نوجوان این روزها در به‌نشر، کانون وافق کتاب‌هایی دارد که بزودی منتشر می‌شوند.

او می‌گوید: سه مجموعه شعر نوجوان برای به‌نشر (آستان قدس رضوی) آماده کرده‌ام اولی «رنگ‌های گمشده» است، دومی هنوز نامگذاری نشده و اسم سومی هم «از این طرف لطفاً، فقط هیس» است.

کشاورز که در انتشارات کانون پرورش فکری هم دو مجموعه شعر کودک با نام‌های «پر زرد قناری» و «گنجشک و پروانه» را در دست انتشار دارد، درباره مجموعه‌ای که برای نشر افق آماده می‌کند، می‌گوید: کلیله و دمنه را در ۶ جلد به شعر برگردانده‌ام که سه جلد آن همین روزها به بازار نشر خواهد آمد و سه جلد دیگر آن در مراحل کار است که هنوز تحویل ناشر نداده‌ام.

مبرناز مصباح

دنیای داستانی مری فلانری اوکانر

انزوای انسان ورابطه اش با خدا

مری فلانری اوکانر، رمان‌نویس و داستان کوتاه‌نویس آمریکایی است که آثارش اغلب در نواحی روستایی جنوب آمریکا می‌گذرد. انزوای انسان و رابطه‌اش با خدا نیز از مضامین مکرر داستان‌های اویند.

اوکانر در ۲۵ مارس ۱۹۲۵ در ساوانا متولد شد و در سوم اوت ۱۹۶۴ در زادگاهش درگذشت. در آثار اوکانر مذهب و خشونت دو عنصر اصلی‌اند. دست در دست هم محک ایمان و عامل رستگاری‌اند. استفاده وی از خشونت کاملاً نمادین بوده و نقطه محوری داستان‌هایش به شمار می‌رود. اوکانر با مهارتی بی‌نظیر خشونت را به‌وسیله‌ای برای دسترسی به پاکی ذهن و رستگاری شخصی یا مذهبی شخصیت بدل می‌کند. لحظه خشونت لحظه حقیقت است.

در این روزگار نویسندگان خشونت را اغلب برای کارکردهای بازرخی همچون جذب خواننده به کار می‌گیرند و کمتر کسی یافت می‌شود که از آن به‌عنوان وسیله‌ای در داستان استفاده کند. برخی منتقدان، اثار اوکانر را در به‌کارگیری این مضمون به فیلم‌های تارانتینو شبیه دانسته‌اند که به بیرانویست چرا که هر روز اجازه می‌دهند خشونت در آثارشان حضور داشته باشد بدون اینکه به عنصری بازدارنده یا استشارگر تبدیل شود. خشونت در آثار هر دو بخشی از داستان است.

بر اساس فلسفه ادبی اوکانر، انسان در شرایط خشونت آن دسته از ویژگی‌هایش را آشکار می‌کند که با خود به ابدیت خواهد برد. بنابراین خواننده باید طی داستان چنین لحظاتی را به چشم موقعیتی برای نفوذ به شخصیت‌های آن بنگرد اوکانر این رویکرد را از مارتین هایدگر، فیلسوف آلمانی (۱۹۷۶-۱۸۹۹) وام گرفته است. از نظر هایدگر مرگ نماینده لحظاتی است که وجود انسان چه در

جهت بهتر یا بدتر به کمال می‌رسد. سورن کی یرکه گارد، فیلسوف دانمارکی نیز با «مفهوم هراس» خود که به بررسی مجموعه گناه و رستگاری می‌پردازد اوکانر را تحت تأثیر قرار داده است. کی یرکه گارد عقیده دارد تلاش انسان برای جانشینی خداوند وی را کمبیک و رقت‌انگیز می‌سازد نه تراژیک (واژه تراژیک برای فقدان بعد مذهبی به کار گرفته می‌شود). دیگر فیلسوفانی که اوکانر از افکار و نوشته‌های آنها الهام گرفته عبارتند از سارتر، پاسکال، مرلوپ و عالمان علوم الهی همچون اگوستین قدیس و توماس آکینی قدیس.

یکی از ویژگی‌های بارز آثار اوکانر کارکرد نام شخصیت‌هاست. اکثر این نام‌ها نه سمبلیک که کنایه‌آمیزند. مثلاً شخصی به نام شپرد که در تلاش معنای هدایت نهفته است اما مردی است ساده‌لوح که به علت اشتباه و بی‌لیاقتی در قضاوت منجر به خودکشی پسرش می‌شود یا فردی به نام جوی هویوِل که در سر جزء، تاملش معنای خوشی، امید و خوبی حضور دارند اما شخصاً هیچ بهره‌ای از هیچ‌کدام نبرده است.

مواجهه با مرگ از جمله عناصر محتوایی است که در آثاری بسیار به چشم می‌خورد. خود اوکانر در مقاله‌ای که راجع به داستان «انسان خوب چه دریاب است» می‌نویسد: «قهرمان داستان، مادربزرگ، در مهمترین موقعیتی قرار دارد که زندگی به یک مسیحی عطا می‌کند. وی در حال مواجهه با مرگ است قطعاً به‌عنوان یک مؤمن رویه‌رویی با مرگ موتوری بوده که نوشته‌های وی را به جریان می‌انداخته و حاصل آن داستان‌هایی است که در آن مردم با مرگ مواجه می‌شوند اما نه در مقام مؤمنان.»

فلانری اوکانر در نامه‌ای به ویتیفرد مک کارتی چنین گفته است: «در هر داستان بزرگ لحظه‌ای هست که می‌توان حضور رحمت منتظر برای پذیرفته یا رد شدن را احساس کرد که اگرچه خوانندگان سمکن است متوجه چنین لحظه‌ای نشوند کارِ دایلیو مارتین، منتقد می‌گوید: «اکثر داستان‌های کوتاه وی ساختاری دارند که گناه و نیاز به رحمت را به تصویر می‌کشند. مارتین دو نوع متفاوت رحمت که توسط شخصیت‌های قصه‌ها دریافت می‌شود را شناسایی می‌کند. یکی رحمتی است که اراده را سرشار می‌کند و آن را به‌سوی پروردگارش متمایل می‌کند و دیگری رحمتی است روشنگر که از طریق آن خداوند انسان‌ها را روشن می‌سازد تا آنها را به زندگی ابدی نزدیک‌تر کند. اوکانر خود در جایی می‌گوید: من دریافته‌ام که خشونت به طرز عجیبی قادر است شخصیت هایم را به واقعیت بازگرداند و آنها را برای درک لحظه رحمتشان آماده کند. نکته در اینجاست: برای بازگشت به واقعیت بهای گزافی باید پرداخت که اغلب هر خواننده‌ای متوجه این نکته که از عناصر آشکار جهان‌بینی مسیحیت به‌شمار می‌رود، نمی‌شود. خلاصه بگویم آنچه از خواندن آثار خودم به آن رسیده‌ام این است که موضوع من در داستان نقش رحمت در قلمروی است که عمدتاً شیطان بر آن حکمفرماست.»

اوکانر نویسنده‌ای است که مخاطبش را فراتر از واژگان می‌برد. نقشه‌های خشونت و ایمان او را از دیگر نویسندگان خوب متمایز می‌سازد. داستان‌های اوکانر تلفیقی است از میراث فرهنگی جنوب و مردمانش که در پس پرده خشونت و نیز تصویرسازی مذهبی نویسنده پنهان گشته‌اند. چنین به نظر می‌رسد که نویسنده هیچ راه میانه‌ای را نمی‌پسندد. وی همه چیز را سیاه یا سفید می‌بیند. راهی هست که باید برگزید و راهی که باید از آن اجتناب کرد. این دو دنیای سیاه و سفید هیچ‌گاه با هم ممزوج نخواهند شد.

بر همین اساس ساده‌انگارانه است که افراد به‌راستی بر اساس عقایدشان زندگی کنند یا راه مخالف را پیش گیرند. آنها قطعاً دو زندگی دارند: یکی در خلوت و دیگری در جلوت و اینگونه به وی در آثارش قریب و ریاکاری عرف‌های مذهبی را از طریق شخصیت‌هایش به نمایش می‌گذارد اما هیزل موتس قهرمان داستان مشهور نمی‌تواند ریاکارانه در هر دو جهان زندگی کند چون می‌خواهد اصال و عقایدش در یک راستا باشند. وی همچون شخصیت‌های دیگر اوکانر شخصیتی افراطی است چرا که اوکانر از آنها به عنوان سیلی برای روشن ساختن این نکته استفاده می‌کند. شخصیت‌های دیگر وی ریاکارانی هستند که در جهانی سرشار از نفرت و پوچی می‌زیند و چیزی متفاوت از آنچه هستند به نمایش می‌گذارند اما نتایج وحشیانه و سختی در انتظار کسانی است که سعی دارند در هر دو جهان زندگی کنند.

فهرست مجموعه انتشارات طرح های ملی

پیمایش ملی ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان

۱) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - گزارش ملی - موج اول ۱۳۷۹
۲) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - گزارش ملی - موج دوم ۱۳۸۲
۳) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - اراک
۴) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - اردبیل
۵) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - ارومیه
۶) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - اصفهان
۷) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - اهواز
۸) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - ایلام
۹) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - بندرعباس
۱۰) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - بوشهر
۱۱) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - تبریز
۱۲) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - تهران
۱۳) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - خرم‌آباد
۱۴) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - رشت
۱۵) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - زاهدان
۱۶) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - زنجان
۱۷) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - ساری
۱۸) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - سمنان
۱۹) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - سنندج
۲۰) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - شهرکرد
۲۱) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - شیراز
۲۲) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - قزوین
۲۳) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - قم
۲۴) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - کرمان
۲۵) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - کرمانشاه
۲۶) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - گرگان
۲۷) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - مشهد
۲۸) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - همدان
۲۹) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - یاسوج
۳۰) ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان - یزد

پیمایش رفتارهای فرهنگی ایرانیان

۳۱) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - گزارش ملی
۳۲) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - اراک
۳۳) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - اردبیل
۳۴) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - ارومیه
۳۵) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - اصفهان
۳۶) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - اهواز
۳۷) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - ایلام
۳۸) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - بندرعباس
۳۹) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - بوشهر
۴۰) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - تبریز
۴۱) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - تهران
۴۲) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - خرم‌آباد
۴۳) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - رشت
۴۴) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - زاهدان
۴۵) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - زنجان
۴۶) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - ساری
۴۷) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - سمنان
۴۸) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - سنندج
۴۹) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - شهرکرد
۵۰) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - شیراز
۵۱) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - قزوین
۵۲) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - قم
۵۳) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - کرمان
۵۴) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - کرمانشاه
۵۵) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - گرگان
۵۶) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - مشهد
۵۷) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - همدان
۵۸) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - یاسوج
۵۹) رفتارهای فرهنگی ایرانیان - یزد

فضاهای فرهنگی ایران

۶۰) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه چاپ و نشر
۶۱) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه مطبوعات و خبرگزاری
۶۲) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه نگارخانه‌ها و مؤسسات تولید و توزیع فرآورده‌های موسیقایی
۶۳) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه مؤسسات و گروههای هنری
۶۴) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه محصولات فرهنگی و صنایع دستی
۶۵) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه مراکز آموزش و پژوهش فرهنگی
۶۶) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه مجتمع‌های فرهنگی و تشکل‌های صنفی
۶۷) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه آثار تاریخی و مجتمع‌های تفریحی
۶۸) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه هتل‌ها، مسافرخانه‌ها و دفاتر خدمات گردشگری
۶۹) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه مراکز ورزشی
۷۰) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه کتابخانه‌ها
۷۱) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه اماکن مذهبی
۷۲) فضاهای فرهنگی ایران - آمارنامه کانون‌های مذهبی
۷۳) فهرستگان مؤسسات نشر
۷۴) فهرستگان کارگاههای لیتوگرافی، چاپخانه و صحافی
۷۵) فهرستگان کتابفروشی‌ها
۷۶) فهرستگان مطبوعات و خبرگزاری‌ها
۷۷) فهرستگان روزنامه‌فروشی‌ها
۷۸) فهرستگان نگارخانه‌ها و مؤسسات تولید و توزیع فرآورده‌های موسیقایی
۷۹) فهرستگان مؤسسات و گروههای هنری
۸۰) فهرستگان فروشگاههای عرضه محصولات فرهنگی
۸۱) فهرستگان کارگاهها و فروشگاههای صنایع دستی
۸۲) فهرستگان مراکز آموزش و پژوهش فرهنگی
۸۳) فهرستگان اردوگاهها و کانون‌های فرهنگی و پرورش
۸۴) فهرستگان تشکل‌های صنفی - حرفه‌ای و مجتمع‌های فرهنگی - ورزشی
۸۵) فهرستگان تالارهای اجتماعات و کانون‌های تبلیغاتی
۸۶) فهرستگان مراکز بازی‌های رایانه‌ای
۸۷) فهرستگان حسینیه‌ها و اماکن عزاداری (۱)
۸۸) فهرستگان حسینیه‌ها و اماکن عزاداری (۲)
۸۹) فهرستگان حسینیه‌ها و اماکن عزاداری (۳)
۹۰) فهرستگان حسینیه‌ها و اماکن عزاداری (۴)
۹۱) فهرستگان کانون‌های مذهبی
۹۲) فهرستگان زیارتگاهها (۱)
۹۳) فهرستگان زیارتگاهها (۲)
۹۴) فهرستگان زیارتگاهها و مکان‌های مذهبی سایر ادیان (۳)
۹۵) فهرستگان موزه‌ها و آثار تاریخی (۱)
۹۶) فهرستگان آثار تاریخی (۲)
۹۷) فهرستگان آثار تاریخی (۳)
۹۸) فهرستگان دفترهای خدمات گردشگری و واحدهای اقامتی
۹۹) فهرستگان واحدهای تفریحی
۱۰۰) فهرستگان ورزشی (۱)
۱۰۱) فهرستگان ورزشی (۲)
۱۰۲) فهرستگان ورزشی (۳)
۱۰۳) فهرستگان کتابخانه‌ها (۱)
۱۰۴) فهرستگان کتابخانه‌ها (۲)
۱۰۵) فهرستگان کتابخانه‌ها (۳)
۱۰۶) فهرستگان مساجد (۱)
۱۰۷) فهرستگان مساجد (۲)
۱۰۸) فهرستگان مساجد (۳)
۱۰۹) فهرستگان مساجد (۴)
۱۱۰) فهرستگان مساجد (۵)
۱۱۱) فهرستگان مساجد (۶)
۱۱۲) فهرستگان مساجد (۷)
۱۱۳) فهرستگان مساجد (۸)
۱۱۴) فهرستگان مساجد (۹)
۱۱۵) فهرستگان مساجد (۱۰)
۱۱۶) فهرستگان مساجد (۱۱)
۱۱۷) فهرستگان مساجد (۱۲)
۱۱۸) فهرستگان مساجد (۱۳)
۱۱۹) فهرستگان مساجد (۱۴)
۱۲۰) فهرستگان مساجد (۱۵)

ترجمه

۱۲۱) نوسمه انسانی؛ نظریه‌ای درباره تغییر اجتماعی - ترجمه هادی جلیلی
۱۲۲) مقیاس‌های نگرش اجتماعی - ترجمه دکتر هوشنگ نایبی

گزارش‌ها و تحلیل یافته‌ها ۱۲۳) ثبات اجتماعی و بحران توزیع

۱۲۴) جنسیت و نگرش اجتماعی
۱۲۵) گسست و تداوم نسلی
۱۲۶) رضایت از زندگی و ارزیابی اجتماعی
۱۲۷) هویت قومی و باورهای اجتماعی
۱۲۸) باورهای دینی و نگرش اجتماعی
۱۲۹) نحوه برخورد با معتادان
۱۳۰) طرح فنی نمونه‌گیری
۱۳۱) سنجش مفاهیم اساسی علوم اجتماعی ۱
۱۳۲) سنجش مفاهیم اساسی علوم اجتماعی ۲
۱۳۳) موقعیت اجتماعی و فرهنگی مشهد
۱۳۵) شیوه‌نامه پیمایش اجتماعی بررسی تجربه GSS
۱۳۶) اعتماد به نیروی انتظامی

جویندگان جان فورد

سال‌هاست که در اولین انتخاب‌های منتقدان جهان نام فیلمی جا خوش کرده است که در خاطره سینمایی علاقه‌مندان ایرانی نیز جایگاه ممتازی دارد: جویندگان نشر نی در پی انتشار مجموعه ۱۰۰ سال سینما ـ ۱۰۰فیلمنامه، یزودی فیلمنامه جویندگان نوشته فرانک نیوجنت را با ترجمه حسین نعیمی در ۲۲۴ صفحه و به قیمت ۲۰۰۰ تومان منتشر خواهد کرد. آنچه می‌خوانید ـ با تشکر از جناب نعمت‌پور متصدی محترم روابط عمومی نشر نی ـ سکانس ابتدایی این فیلمنامه است، فصل خاطره‌انگیزی از بازگشت اپتن، آن قلندر بیابانی.

فید این.

در پس عنوان فیلم و فهرست عوامل:

خارجی. دشت. برهوت. نمای نزدیک. حرکت دوربین به موازات سطح زمین. نقشی از ردپای اسب. غروب

رد سم‌ها عمیقاً در دل خاک نشسته‌اند. دقیق و از میان برهوت خارپوش. هر از گاه نسیمی ملایم توده‌ای گون را در عرض ردپاها با خود می‌برد و اندک شن و خاکی که بر می‌خیزد، دست به کار پوشاندن رد سم‌ها می‌شود. دوربین در تعقیب این مسیر، آرام سر بر می‌کشد تا:

خارجی. دشت. نمای دور. غروب

اپتک سوار را می‌بینیم، پشت به دوربین، به کندی پیش می‌رود. در سرازیری دره‌ای طویل به سوی عمارتی روستایی، با اصطبل رویاز و کاهدانی پرت و کماکان در دوردست.

خارجی. دشت. نمای متوسط. متحرک. غروب

دوربین، سوار تنها را در قاب می‌گیرد و با وی حرکت می‌کند. اپتن ادواردز، مردی به صلابت دیواری که از آن می‌گذرد. می‌بینیم که بالای چهل سال دارد، با ته‌ریش سه‌روزه. گرد و غبار بر جامه‌اش نشسته و بر لابه‌لای چین و چروک چهره‌اش. ردای بلند ارتش جنوب را به تن دارد، وصله خورده با جیبی پاره و کوکی ناشیانه در ناحیه آرنج‌ها. شلوار آبی‌اش، رنگ و رو رفته است با نواری رنگ باخته تا پایین پاها، که روزگاری نوار زرد سواره نظام شمالی‌ها بوده است. زینش مکزیکی است و کنارش، عوض پانچوی نگراسی، پتوی مکزیکی تاخورده‌ای به چشم می‌خورد... سوار و اسب، راه درازی پیموده‌اند. دوربین سوار را در قاب می‌گیرد و با عبورش پن می‌کند تا متوجه تکه تازه‌ای شویم، شمشیر و نیام، پیچیده در شال ابریشمی خاکستری، محکم به زین بسته شده است... اسب و سوار می‌گذرند و به مزرعه نزدیک‌تر می‌شوند. در همان حال که از کنج خانه دخترک و سگ کوچکی شتابان بیرون می‌زنند.

خارجی. حیاط مزرعه خانواده ادواردز. نمای متوسط. دبی. عصر

که با چشمان گشاده به سوار دوردست زل زده است. سگ کوچکش نیز مرد را دیده و دارد با هیجان پارس می‌کند. دبی سریع روی سگ خم می‌شود و دست می‌برد تا پشت گردن سگ را بگیرد. یازده ساله است، با چهره‌ای دلنشین و به یادماندنی.

خارجی. حیاط. نمای نزدیک. دبی

اینجاست که باید با جلوه‌ای نمایشی معین کنیم چه چیزی در چهره دبی به یادماندنی است، به گونه‌ای که اگر قرار باشد او را بعد از پنج یا شش سال ببینیم، وی را بازشناسیم ـ شاید رنگ چشم یا انحنای خط ابرو، یا عادتی خاص در خارانده بینی یا انگشت خمیده.

خارجی. خانه خانواده ادواردز. نمای متوسط. آرون. عصر

خانه‌ای با پنجره‌های تو رفته و سقف چوبی، با تیرهای درهم کلاف شده. ایوانی با رواق کوچکی به نمای خانه اضافه شده است. آرون ادواردز، که پارس سگ توجهش را جلب کرده، از در بیرون می‌آید و

اپتک او نیز سوار تو رسیده را می‌بیند و بیشتر می‌آید ـ کنجکاو است اما بدآیینه‌ای نیست. آرون لاغراندام، خسته و آفتاب سوخته است، با سبیلی پریشت و آویخته. نرم خوتر از اپتن به نظر می‌رسد و احتمالاً چندسالی مسن‌تر.

در همان حال که آرون با چشمان باریک شده در سوار دقیق شده است، دختر بزرگش لوسی بیرون می‌آید و پشت سرش می‌ایستد. لوسی بین شانزده تا هجده سال دارد، با نوعی زنانگی دلپذیر. ظرف همزن به دست دارد پر از خمیر کیک، اما توجهش به بیگانه تازه وارد کاملاً هم زدن را از یادش برده است. به دنبال دختر، لحظه‌ای بعد مارتا ادواردز به ایوان می‌آید. مارتا هنوز زن دلربایی است، هر چند گذر ایام چین و چروک قشنگی دور چشمان و دهانش نشانده و کار سخت دستانش را زبر و زمخت کرده است. دستانی که تا وقتی مارتا حضور دارد، هیچگاه بیکار نخواهند ماند... و اینک که مارتا در توجه خانواده به سوار از راه رسیده شریک می‌شود، ناخودآگاه در می‌یابد که لوسی از وظیفه‌اش غافل مانده است ـ این است که ظرف را از وی می‌گیرد و خمیر را هم می‌زند.

خارجی. حیاط. خانه اردوادرز. نمای جمعی. عصر

از گوشه‌ای، بن ادواردز پیش می‌آید، چهارده ساله، با یک بغل هیزم. او نیز جذب بیگانه شده و تمام حواسش به اوست، طوری که سکندری می‌خورد، اما تعادلش را حفظ می‌کند. می‌ایستد تا چوب‌ها را در جعبه کنار در خالی کند. در حالی که نگاهش کماکان به تازه‌وارد دوخته شده است. سپس به بقیه ملحق می‌شود و در همان حال با دندان تراشه‌ای را از انگشت در می‌آورد. آن سوی بن از سمت کاهدان، سر و کله مارتین پاولی پیدا می‌شود که محوطه رویاز را به سوی دوربین پشت سر می‌گذارد. مارتین چیزی حدود بیست سال دارد، نره‌ای چابک و به شدت متناسب، با موی صاف سرخیوستی و چشمان یک سفیدپوست. افسار اسب، یا یک وسیله سواری دیگر به دست دارد. نگاهی به خانواده که بر ایوان ایستاده‌اند می‌اندازد ـ تا ببیند آنها بیگانه را شناخته‌اند یا خیر ـ و باز به خارج قاب چشم می‌دوزد. و همچنان راهش به طرف دبی که کنار سگش چندک زده، ادامه می‌دهد و بن هم دنبالش.

خارجی. دشت. نمای دور. اپتن. عصر

که سراشیبی را به سوی خانه پشت سر می‌گذارد. عنوان‌بندی خاتمه می‌یابد.

خارجی. مزرعه ادواردز. نمای نیمه تاریک. مارتا، لوسی و آرون. عصر

مارتا به مجرد اینکه سوار را به جا می‌آورد ـ حتی پیش از آرون ـ ناگهان چشمانش به تعجب گشوده می‌شوند. دست به دهان می‌برد تا مانع نامی شود که بر لبانش می‌لرزید... لحظه‌ای بعد آرون نیز سوار نو رسیده را به جا می‌آورد.

آرون: [تابلورانه] اپتن؟

با اخم به زن می‌نگرد، سپس آهسته بر خاک سخت گام می‌نهد. مارتا طرف را به لوسی بر می‌گرداند و دنبال آرون راه می‌افتد.

خارجی. حیاط. خانه اردوادرز. نمای جمعی. گروه

اپتن سواره به جمع می‌پیوندد و می‌ایستد. در حالی که نگاهش به آنهاست. آشکارا نوعی تکلف در میانشان احساس می‌شود. عاقبت:

اپتن: سلام آرون...

نگاهش به طرف مارتا می‌چرخد و ثابت می‌ماند. اپتن همیشه عاشق مارتا بوده، عشق قدیمی. و مارتا نیز عاشق او.

اپتن مارتا...

مارتا: [صدایش اندکی می‌لرزد] سلام اپتن.

اپتن خشک و آهسته روی زین می‌چرخد و پیاده می‌شود. آرون و مارتا، پریشان و حیران، نگاهی رد و بدل می‌کنند. همچنان که اپتن از پیش اسبش به طرفشان می‌آید، آرون زورکی لبخند می‌زند.

آرون: از کالیفرنیا چه خبر؟

اپتن: از کجا بدونم؟

آرون اما ماس هاریر گفت که...

اپتن: مگه این بز هاف‌هافو هنوز نفس می‌کشه؟... چرا یکی چالش نمی‌کنه؟

به طرف زینش می‌رود و شروع به باز کردن تسمه‌هایش می‌کند. بن و دبی قدری نزدیک‌تر شده‌اند، هم خجالتی هم کنجکاو. سگ دبی پاشنه‌های اپتن را بو می‌کشد.

اپتن به بچه‌ها می‌نگرد ـ نه با خصومت، بلکه مثل آدمی که به بچه‌ها عادت ندارد.

اپتن: بن، خودتی؟

بن با سر تصدیق می‌کند.

اپتن: [با لحن خطاب به دبی] لوسی، از آخرین باری که دیدمت زیادم بزرگ‌تر نشدی.

دبی: من دیورا هستم! [اشاره می‌کند] لوسی اونه.

اپتن در جهت انگشت اشاره می‌نگرد.

خارجی. حیاط. زاویه دیگر

لوسی از ایوان قدم برزمین می‌گذارد و پیش می‌آید.

مارتا: لوسی داره می‌ره تو هفده سال...

بن: خاطرخواه هم داره! ماجش هم می‌کنه!

مارتا: دیگه کافیه... برو بالا به لوسی کمک کن میز رو بچینه... تو هم برو دیورا!!

خارجی. حیاط. نمای جمعی. زاویه دیگر

در حالی که مارتین ـ با نگاهی برگرفته از اپتن ـ می‌آید تا افسار اسب اپتن را بگیرد و ببرد.

اپتن: [به طرفش می‌چرخد] Momento

مارتین از رفتن باز می‌ماند و ماتش می‌برد.

مارتا: [با تأسف] مارتین!... ما همین جور اینجا وایستادیم... اپتن، مارتین که بادت هست؟

اپتن: عجیب... خیال کردم به دورگه هستی.

مارتین: [آرام] نه کاملاً... به چهارم خونم چروکیه، بقیه ولری... این طور بهم گفتن.

اپتن: حسابی بزرگ شدی.

آرون: اپتن بود که توی جیغ جیغو رو وسط یه گپه مریم گلی پیدا کرد، بعد از اینکه خونواده تو قتل عام کردند...

اپتن: [رُک] دیگه شاخ و بالش نده، من اتفاقی اونجا بودم.

مارتین: من از اسب‌تون مراقبت می‌کنم، عمو اپتن.

بار دیگر شروع به بردن اسب می‌کند.

اپتن: دست نگه دار!

مارتین باز می‌ایستد.

اپتن: این یکی رو بر می‌دارم...

کار بازکردن کوله‌اش را تمام می‌کند و آن را بر می‌دارد ـ طوری به دستش می‌گیرد که گویی چیزی گرانبها در آن است. مارتین با کمی دلخوری نظاره‌گر ماجراست: اپتن به او اعتماد ندارد. اپتن برمی‌گردد و معنای نگاهش را در می‌یابد. نه عقیده مارتین برایش مهم است، نه توضیحی می‌دهد. مارتین اسب را با خود می‌برد.

مارتا: تا به آبی به دست و صورتت بزنی، شام حاضر می‌شه... بذار پالتوت رو بگیرم اپتن.

مرد دودل است، سپس واقف به حال اسف‌بار پالتویش، با بی‌میلی رضایت می‌دهد.

مارتا: [با تبسمی کم‌رنگ] و... به خونه خوش آمدی.

مرد فقط سری تکان می‌دهد، سپس برمی‌گردد و دنبال آرون راه می‌افتد به طرفی که روشویی آنجاست.

خارجی. خانه ادواردز. نمای نزدیک. مارتا

تنها ایستاده و نگاهش اپتن را بدرقه می‌کند ـ پالتوی مرد در آغوش اوست. لحظه‌ای آن را به سینه می‌فشارد و نگاهش سرشار از مهر می‌شود.

پی‌نوشت:

- **به مکزیکی: دست نگه دار!**

کتاب

سه مجموعه شعر از نصیری پور

میان اهالی شعر، نام «غلامحسین نصیری پور» نامی آشناست و دوستداران شعر، او را بیشتر با شعرهای بلندش می‌شناسند. این بار نصیری پور به همت انتشارات «شاعر امروز» سه مجموعه شعر شامل اشعار کوتاه به چاپ رسانده است: «برگ رابیار» با ۲۱۸ شعر کوتاه، «صبح بنفش» با ۳۰۱ شعر کوتاه، «سنگفرش» با ۳۰۳ شعر کوتاه.

غلامحسین نصیری پور میان هایکو و شعر کوتاه تفاوت‌های اساسی قائل است. او شعر کوتاه را «واتابگر یک امپرسیون گذرا یا اکسپرسیون خاص و ناگهانی» می‌داند. واتاب یک تأثر زودگذر بیرونی یا واتاب یک حالت نابهنگام درونی است که به خاطر همین گذرایی و زودپر و آنی بودنش هرگز مجالی برای عبور از صافی تعقل و تفکر و هندسه نمی‌یابد. برخلاف هایکو که خاستگاهش اندیشه‌ای خاص از نوعی نگره است.

این سه مجموعه شعر کوتاه در کل اشعار بین سال‌های ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۹ را شامل می‌شود که هر سه در سال ۱۳۸۲ برای اولین بار به چاپ رسیده‌اند.

گفت و گو

فرزاد خلقی نورآبادی

با پروفسور یوکوفو جیموتو

ژاپنی فارسی‌زبان در کتاب هفته

نخستین کتاب ایرانی که به دست گرفت فارسی سال اول دبستان قبل از انقلاب بود و اولین کلمه‌ای که از زبان فارسی آموخت: بابا.

یوکوفوجیموتو استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه «اوساکا»ی ژاپن شش ساله بود که با کارتون تلویزیونی «سفرهای سندباد بحری» برگرفته از داستان‌های «هزار و یکشب» به خاورمیانه و ایران علاقه‌مند شد. ذوق و شوق یادگیری زبان و ادبیات فارسی و آشنایی با فرهنگ و ادب ایران‌زمین از همان دوران طفولیت در ساختمان ذهنش پایه‌ریزی شد.

خانم یوکوفو جیموتو استاد بخش ایرانشناسی دانشگاه «اوساکا»ی ژاپن و خانم یوکو ناکاهاشی دانشجوی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی به اتفاق دکتر هاشم رجب‌زاده استاد ایرانی دانشگاه ژاپن برای یک مأموریت دانشگاهی رهسپار ایران شدند. در طول این سفر طی بازدیدی که از دفتر کتاب هفته داشتند، فرصت گفت‌وگویی با پروفسور یوکوفو جیموتو فراهم شد و او با روحیه‌ای شاد به زبان فارسی به سؤالات ما پاسخ داد.

کودکی و هزار و یکشب

یوکوفو جیموتو انگیزه آموختن زبان فارسی و مطالعه در حوزه ادبیات ایران را بابل زدن به سال‌های کودکی روایت می‌کند و می‌گوید: از بچگی که کارتون سفرهای سندباد بحری برگرفته از داستان هزار و یک‌شب ایرانی را می‌دیدم به خاورمیانه و ایران علاقه‌مند شدم. دیدن فرش‌های ایرانی در موزه برایم جالب بود.

دوست داشتم درباره فرهنگ، تاریخ و تمدن ایران مطالعه کنم. در گنجینه امپراطوری شهر «نارا»ی ژاپن آثار باستانی زیادی از دوره ساسانی یافت می‌شد همه اینها علاقه مرا شدیدتر کرد. اما معلم تاریخ دوره دبیرستان به من گفت: «اگر آدم بخواهد راجع به یک کشور تحقیق و مطالعه کند باید زبان آن کشور را یاد بگیرد. من هم ۱۸ ساله بودم که فراگیری زبان فارسی را آغاز کردم.»

ژاپن و نیم‌قرن ایرانشناسی

خانم یوکوفو جیموتو که زبان و ادبیات فارسی را در دانشگاه «اوساکا»ی ژاپن فرا گرفته است به سابقه کرسی ایرانشناسی و تدریس ادبیات فارسی در ژاپن اشاره می‌کند و قدمت کرسی ایرانشناسی را در ژاپن نیم‌قرن می‌داند و می‌گوید: «در سال ۱۹۵۳ اولین کرسی ایرانشناسی و تدریس زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه مطالعات خارجی اوساکا بنیان نهاده شد و دانشگاه مطالعات خارجی توکیو بعد از اوساکا به فاصله زمانی ۲۵ سال فعالیت خود را در بخش ایرانشناسی آغاز کرد.»

پروفسور جیموتو که پایان نامه‌اش را درباره زندگی و آثار جلال آل احمد نوشته است می‌گوید: «وقتی دانشجو بودم با اندیشه جلال آل احمد آشنا شدم و درباره کتاب «غرب زدگی» وی مقاله‌ای نوشتم همچنین آثار صمد بهرنگی را نیز مطالعه کردم و درباره وی مقاله‌ای نیز نگاشتم.»

انقلاب، یوکوفو جیموتو و کتاب‌های سیاسی

خانم یوکوفو جیموتو در سال چهارم دانشکده از دانشگاه «اوساکا»ی ژاپن بورس تحصیلی ده‌ماهه‌ای برای دانشگاه پهلوی سابق و دانشگاه شیراز فعلی می‌گیرد و راهی شیراز می‌شود. حضور وی در شیراز همزمان با انقلاب اسلامی و اوج فعالیت‌های دانشجویی بوده است. در طول سال ۵۷ و ۵۸ یوکوفو جیموتو که بخوبی قادر به تلفظ زبان فارسی نبود با دکتر منصور رستگار فسایی استاد ادبیات دانشگاه شیراز آشنا می‌شود. وی می‌گوید: «بین سال‌های ۵۷ و ۵۸ با دکتر رستگار فسایی آشنا شدم و نزد ایشان فارسی را آموختم. دکتر رستگار یک جلد از کتابی که راجع به شاهنامه فردوسی تألیف کرده بود به من هدیه دادند و مطالعه این کتاب مرا با فضای شاهنامه فردوسی آشنا کرد.»

پروفسور جیموتو که حال و هوای انقلاب اسلامی ایران برایش خیلی قابل درک نبود از مطالعه کتاب «مدیر مدرسه» نوشته جلال آل احمد در آن روزها یاد می‌کند و اعتقاد دارد که آل احمد در این کتاب نسبت به جامعه خیلی بدبین است.

وی می‌گوید: «بعدها فهمیدم که این کتاب سیاسی است.»

به یوکوفو جیموتو می‌گویم شما در ماههای نزدیک به پیروزی انقلاب در ایران بودید و با قطع کتاب‌های سیاسی مدرسه روز بودند و فضای دانشگاه از این قبیل کتاب‌ها پر بود، او نیز با تأیید کامل این نکته به کتاب «ماهی سیاه کوچولو» نوشته صمد بهرنگی اشاره می‌کند و می‌گوید: «کتاب ماهی سیاه کوچولو را خیلی دوست دارم و آن را به زبان ژاپنی ترجمه کرده‌ام.» وی می‌گوید: «برای یادگیری بهتر زبان فارسی به خواندن داستان‌های ایرانی رو آوردم.»

در سال ۱۹۵۳ اولین کرسی ایرانشناسی و تدریس زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه مطالعات خارجی اوساکا بنیان نهاده شد

شرط ازدواج

عشق و علاقه یوکوفو جیموتو به ادبیات ایرانی و زبان فارسی تا حدی است که به گفته خود وی برای ازدواج با مردی که پزشک است شرط یادگیری زبان فارسی را تعیین می‌کند و شوهرش با پذیرش این شرط رو به یادگیری زبان فارسی می‌آورد اما این یادگیری چندان تداوم نیافت. خانم یوکوفو جیموتو با خنده می‌گوید: «همینکه خرش از پل گذشت یادگیری زبان فارسی را رها کرد و به وعده‌اش عمل نکرد» در همین اثنا دکتر رجب‌زاده می‌گوید: «خود من وقتی به جشن عروسی خانم جیموتو رفتم داماد با زبان فارسی از ما استقبال و احوالپرسی کردند.» جیموتو درباره تأثیر یادگیری این زبان بر خانواده و دوستانش می‌گوید: «من سه دختر دارم که کم و بیش کتاب‌های داستانی ایرانی را برایشان خوانده‌ام اما آنها باید علاقه نشان دهند. آنها زندگی خودشان را دارند. معنی ندارد که من آنها را اجبار به یادگیری زبان فارسی کنم.» دکتر ضرب‌المثل ایرانی و تناسب به جای آن از زبان یک استاد ژاپنی بسیار جالب بود. وی یادگیری این مثل‌ها را از طریق خواندن داستان‌های ایرانی عنوان می‌کند.

خیام ژاپنی، لی‌هاکو جینی

یوکوفو جیموتو در بخشی از گفت‌وگوی خود پیرامون جایگاه ادبیات کلاسیک ایران در ژاپن می‌گوید: «اساتید بخش مطالعات خارجی دانشگاه اوساکا به ادبیات کهن و شاعران ایران توجه دارند. خلاصه شاهنامه فردوسی به زبان ژاپنی ترجمه شده است. دیوان کامل حافظ و گلستان سعدی به‌وسیله پروفسور «اکوریاناگی» به ژاپنی برگردانده شده است. یا خانم «اوکاداء» کارهای تغزلی از شاعران ایران را نیز ترجمه کرده است.»

نزدیکی روحی

پروفسور جیموتو در پاسخ به این سؤال که مشترکات فرهنگی ایران و ژاپن را در چه می‌دانید با خنده‌ای که بر لب دارد شکوه می‌کند که سؤالات بسیار سخت است و می‌گوید: «به عنوان یک شخص ژاپنی وقتی به ایران آمدم خیلی زود با دوستان صمیمی شدم. سه سال و نیم در آمریکا بودم آنجا هم دوستانی پیدا کردم ولی ارتباط و دوستی طوری نبود که با ایرانی‌ها برقرار کردم. شاید همان طرز فکر، نزدیکی روحی، ارزش‌های مشترک که داریم نزدیکی‌ها را زیاد می‌کند. وقتی یک ایرانی با من دوست می‌شود، در دوستی حساب نمی‌کند. هر چیزی که دارد، دوست دارد به من بدهد. اما دوستان آمریکایی اینگونه نبودند.»

نویسندگان زن ایرانی و جیموتو

یوکوفو جیموتو در بخش دیگری از این گفت و گو به فعالیت‌های پژوهشی و ترجمه‌های خویش می‌پردازد و می‌گوید: «حوزه تخصصی من مطالعه پیرامون ادبیات معاصر ایران است. راجع به ایران باستان مطالعه خاصی ندارم اما با چهره‌های ادبی معاصر ایران آشنایی دارم. بیشتر روی آثار نویسندگان زن ایران کار می‌کنم. مثل آثار منیرو روانی‌پور و گلی ترقی که کتاب «برگ باتوی روح من» خانم ترقی را به زبان ژاپنی ترجمه کردم. همین طور اهلی سیاه کوچولوی بهرنگی که تقاضی این کتاب جلوه اندرسن اروپا را از آن خود کرد.»

وی به دیگر آثار ژاپنی که به فارسی ترجمه کرده است نگاهی دارد و می‌گوید: «به‌طور مشترک به اتفاق آقای دکتر رجب‌زاده دو کتاب ترجمه کرده‌ایم. یکی «گل صد برگ» که برگزیده شعرهای قدیم ژاپنی است و دیگری «راهنمای نامه‌نگاری به فارسی» برای ژاپنی‌هاست.» جیموتو به کتاب «فارسی‌آموزی سریع» تألیف خود نیز توجه دارد. این کتاب را که «اکسیرس پرشن» نام دارد در دانشگاه اوساکا برای دانشجویان خود تدریس می‌کند. وی تعداد دانشجویان ایرانشناسی و زبان فارسی دانشگاه اوساکا را در سال ۱۵ نفر اعلام می‌کند و ۶ دانشجوی دیگر نیز در بخش‌های مطالعات خارجی نیز به تحصیل و یادگیری زبان و ادبیات فارسی می‌پردازند.

زنان ژاپنی، بزرگترین نویسندگان داستانی

بحث و گفت‌وگو را روی حوزه تخصصی خانم جیموتو متمرکز می‌کنیم. وی در پاسخ به این نکته که با مطالعه آثار نویسندگان زن ایرانی چه نکته بارزی یافته‌اید به کتاب «طوبی و معنای شب» نوشته شهرنوش پارسی‌پور اشاره می‌کند و می‌گوید: او ازدواج می‌کند و چون بچه‌دار نمی‌شود از وی جدا می‌شود. با یکی از شاهزادگان قاجار ازدواج می‌کند اما شوهرش دوباره به او فکر نمی‌کند. کارهای روزمره به او فشار می‌آورد. دختر طوبی نیز همین طور... طوبی یک نمونه از نسل قدیم ایرانی است و سخت دنبال معنی وجودی خود است. کوشش می‌کند که به حقیقت برسد. ولی وقت نمی‌کند و نمی‌تواند حقیقت را پیدا کند. دخترش هم همینطور. وقتی این داستان‌ها را می‌خوانم متوجه می‌شوم که زن با شوهر خودش در ایران ارتباط روحی ندارد مثل اینکه شوهرها همین طور دنبال کارهای سیاسی خودشان هستند و درد زن‌ها را نمی‌فهمند و زن‌ها مجبور هستند خودشان زندگی خود را درست کنند.»

به پروفسور یوکوفو جیموتو می‌گویم مردها نسبت به زن‌ها در ژاپن چطور هستند شوهر شما قول داده اما عمل نکرد با خنده می‌گوید: «خوب مردها همه همین طور هستند. فرقی نمی‌کند.»

وی در مقایسه‌ای بین نویسندگان زن در ایران و ژاپن و فعالیت‌های آنها می‌گوید: «در ژاپن شاعران زن از قدیم فراوان بوده است و زنان درباری به ادبیات می‌پرداختند. با این حال بزرگترین داستان‌های ادبی ژاپنی را زنان نوشته‌اند. مثل خانم «موراساکی شی کی بو» داستان بلندی دارد به نام «کنجی مونوگاتاری» که این نویسنده زن در دوره فردوسی زندگی می‌کرد. اما در ایران اولین نویسنده زن همین خانم سیمین بهبهانی است.» وی شخصیت ادبی ایرانی تأثیرگذار بر خود را سهراب سپهری می‌داند و می‌گوید: «شعرهای سپهری را خیلی دوست دارم و برایم جالب است مثلاً در فلق بود که پرسید سواری خانه دوست کجاست.»

پژوهش در آداب و رسوم اسلامی ایران

پروفسور یوکوفو جیموتو در بخش پایانی این دیدار پیرامون سفرهایی که به ایران داشته‌اند می‌گوید: «برای چهارمین بار به ایران سفر می‌کنم. بین ماههای انقلاب که برای یک سال تحصیلی به شیراز آمدم و پس از بازگشت به ژاپن به دلیل داشتن بچه و گرفتاری خانواده چندین سال فرصت نشد. سفر دوم من سال ۱۹۸۶ بود و سومین سفر سال ۲۰۰۲.» وی هدف از سفر کنونی به ایران را تحقیق راجع به آداب و رسوم اسلامی ایرانی و تهیه عکس، فیلم، اسلاید و منابع نوشتاری ذکر می‌کند اما در خصوص انتشار این مجموعه در ژاپن می‌گوید: «فعلاً ما در فکر تدوین این پروژه هستیم و فکر انتشار آن مرحله دیگری است.»

خانم یوکوفو جیموتو به همراه یوکو ناکاهاشی و هاشم رجب‌زاده با چهره‌ای خندان اتاق تحریریه کتاب هفته را ترک می‌کنند. گویی قرار است عازم شیراز شوند. خانم یوکوفو جیموتو قصد دارد استاد روزهای دانشجویی‌اش را ملاقات کند. دیدار با دکتر رستگار فسایی؛ که خود در کرسی زبان و ادبیات فارسی دانشگاههای هند، آمریکا و برزیل مایه فخر و مباهات و سفیر فرهنگ و ادب ایران بوده است.

کتاب

از خرم‌آباد تا عشق‌آباد

از خرم‌آباد تا عشق‌آباد، مجید جمالی، انتشارات افلاک، شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه، ۴۰۰ تومان.

«... خرم‌آباد به یادهای من بُعد می‌دهد، می‌توانم شب، از یک بلندی، مثلاً از بالای قلعه فلک‌الافلاک، شهر را نظاره کنم و از خلال خطوط ممتد چراغ‌ها وجود دوستان و خویشاوندان را احساس کنم و من موقعی که می‌خواهم خرم‌آباد را ترک کنم حالتی پیدا می‌کنم که به انسان، فقط موقع تنظیم وصیت‌نامه دست می‌دهد. یادهای من خرم‌آباد است و وصیت‌نامه من خرم‌آباد و من وصیت‌نامه خود را نمی‌توانم ترک کنم.»

مجید جمالی جزء کسانی بود که نگاهبانی از آثار و مفاخر لرستان را در سال‌های دهه ۱۳۵۰ تا سال‌های نخست دهه ۱۳۶۰ بر عهده داشت. وی سرپرستی قلعه فلک‌الافلاک را عهده‌دار بوده است و علاوه بر خدمات شایانش، دو کتاب نیز درباره گیاه‌پزشکی و حماسه لرستان به چاپ رسانده. او در کتاب سوم خود که «از خرم‌آباد تا عشق‌آباد» نام دارد عشق بی‌پایانش به آن شهر و دیار را گنجانیده است.

او در این کتاب همچنین به توصیف دقیقی از شهر عشق‌آباد پایتخت ترکمنستان می‌پردازد. به توصیف زنانشان که پرتلاش و زحمت کشند و به بررسی تأثیراتی که دولت کمونیست بر این شهر گذارده حتی در مورد آداب و رسومشان نیز بسیار با تیزبینی و وسواس سخن می‌گوید.

مه عاشق کش

مه عاشق کش: حضرت مهدی (عج) در آیینه پرسش و پاسخ، به اهتمام علی دژاکام، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، پژوهشکده فرهنگ و معارف، ۱۳۸۳، ۲۵۴ صفحه، ۱۴۰۰۰ ریال.

«می‌آیی، می‌دانم که می‌آیی وگرنه به انتظارت نمی‌نشستم.
تو آنقدر نزدیکی که صدای قدم‌هایت را می‌شنوم، بوی خوش عطرت مشامم را می‌نوازد، طنین کلامت وجودم را مملو می‌کند و پیام آمدنت را هر روز از نسیم صبحگاهی می‌شنوم و امیدوار به انتظار می‌نشینم و...»

پژوهشکده فرهنگ و معارف با همکاری پژوهشگر و محقق ارزشمند علی دژاکام این مجموعه را که دربردارنده پرسش‌ها و پاسخ‌هایی پیرامون امام مهدی (عج) است، به تازگی منتشر کرده است. این مجموعه که با الهام از تعبیر نغز و زیبای حافظ، «مه عاشق کش» نامگذاری شده، سعی دارد ضمن پاسخ گفتن به بعضی سؤالات، مشتاقان را به مطالعه آثار ادبی اهل ذوق و عرفان همچون حافظ شیرین زبان فرا بخواند تا روح لطیف خود را با ترنم این نغمه‌های ملکوتی که نغمه‌ای از روح القدس در آن دمیده شده است، شادابی و طراوت بخشند و عشق محبوب را در عمق جان خود نشانند و تا لحظه دیدار، مهر از دلبر و دلدار برندارند. این مجموعه به مضامینی چون پیش از تولد آن حضرت، سیرت و صورت، غیبت دوگانه و همچنین مدعیان دروغین مهدویت و دوران پیش از ظهور و پس از ظهور پرداخته است.

یادداشت

سید کاظم حافظیان رضوی

فرصت حضور، حضوری دوباره

فرصت حضور، مجموعه مقاله‌های کتابداری (جلد اول) نوشته پوری سلطانی، تهران: انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران با همکاری سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۳

خانم پوری سلطانی رابها‌لدین خرمشاهی،مهرپانوی کتابداری ایران نامیده است. این باور زمانی در تو تقویت می‌شود که بدانی بیش از سی و اندی سال است که آثار ماندگار و کاربردی ایشان در حوزه کتابداری مورد استفاده چند نسل کتابداری و اطلاع‌رسانی قرار می گیرد و فعالیت‌های مؤثر وی بویژه در انجام و استاندارد شدن خدمات کتابداری ایران نقش غیر قابل انکاری ایفا نموده است.

حضور پرمهر پوری سلطانی زمانی بیشتر احساس می‌شود که وی را در نشست‌های انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران بویژه در مجمع عمومی، همیشه گرم و پویا،امیدوارکننده می‌بینی و در تو این یقین حاصل می‌شود که او همچنان توسعه و تحول را در پرتو کار جمعی در جماعت و انجمن می‌بیند و نه در فرد و خلوت کتابخانه.

تقریباًنیمی از آثار پوری سلطانی به‌صورت گروه کاری تهیه و تدوین شده است و این واقعاً در جامعه‌ای که هنوز حتی در تألیف و ترجمه کارهای بزرگ گرایش فردی را ملاحظه می‌کنیم جای تأمل دارد.

در پیشگفتار کتاب «فرصت حضور» می‌نویسد: «... با این همه پیشنهاد انجمن کتابداری... را نمی‌شود رد کرد. کتابخانه ملی و انجمن کتابداری دو نهادی هستند که هیچ اهل حرفه‌ای نباید به آنها جواب رد بدهد یا رویشان را زمین بیندازد».

فرصت حضور کتابی است که اخیراً توسط انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران و با همکاری سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران انتشار یافته و شامل مجموعه‌ای از گزارش‌ها و مقاله‌های خانم پوری سلطانی از سال ۱۳۵۰ تا ۱۳۸۲ خورشیدی می‌شود.

مطالعه این مجموعه- که طبعاً به عنوان یک کتابدار باید یکی از کارهایش مطالعه آثار و مطالب حوزه حرفه‌ای و تحصیلی‌اش باشد- را با اینکه تقریباً می‌توانم ادعا کنم تعداد زیادی از آنها را قبلاً خوانده بودم ولی فرصت مناسبی دیدم برای مرور نظرات و اندیشه‌های استادی مؤثر و نظریه‌پردازی مدبر که عمری را در حوزه حرفه‌ای خود صرف پرداختن به بنیادها و اصول نموده تا به حواشی و فروع.

پس از مطالعه مجدد حیفم آمد که به معرفی این اثر و توصیه مطالعه آن به نسل کتابدارانی که به دلیل فقدان اشراف بر اهمیت و رسالت رشته و حرفه خود همیشه در پی یافتن راههای کاذبی مانند تغییر نام برای اثبات خود در جامعه هستند، نپردازم.

گزارش‌های ایفلا که حاصل حضور در کنفرانس‌ها و یا پیش کنفرانس‌های فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی «ایفلا» است، بخش آغازین کتاب را در بر می‌گیرد. بجز یک ترجمه که مربوط به مقاله اریک دوگروسیه در کنفرانس ایفلای دهلی نو می‌شود و انتخاب آن برای ترجمه بسیار مناسب بوده زیرا که اطلاعات بسیار جامعی درباره شیالی رانگاناتان کتابدار و ریاضیدان بزرگ هندی و جایگاه و نقش او در کتابداری و اطلاع‌رسانی جهان ارائه می‌نماید، بقیه آنها شامل تألیفات ارائه شده یا گزارشات پس از شرکت در کنفرانس‌های ایفلا می‌شود.

با توجه به این گزارش‌ها آنچه اشاره به آن ضرورت دارد این است که نخست، حضور پویا و نقش فعال داشتن در یک همایش بین‌المللی و سپس ارائه یافته‌ها و دستاوردها به کسانی که چنین فرصت حضوری را نداشته‌اند هر دو در سنت کاری و تخصصی پوری سلطانی ملاحظه می‌شود.

می‌توان آموخت که اگر قرار است در یک جمع تخصصی جهانی حضور داشته باشیم این حضورتنها حضور فیزیکی نباید باشد، حداقل خود را موظف به رعایت دو اصل بدانیم یکی داشتن حرفی برای گفتن و ارائه مطالبی برای پرباز نمودن همایش و دوم داشتن نگاهی نقاد و چشمی تیزبین برای آوردن و ارائه مطالب و مواردی برای این سوی آب‌ها (حرفه‌ای‌های سرزمین خود). در گزارش‌ها و مقاله‌های پوری سلطانی از ایفلاها به روشنی رعایت هر دوی این اصول قابل اشاره است. روزآمد بودن و درگیر مسائل مبتلابه حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی و اشارت‌های قابل طرح در سطح جهانی نیز از دیگر ویژگی‌های مطالبی است که در بخش اول کتاب آمده است.

در بخش دوم تعدادی از مقاله‌های خانم پوری سلطانی به ترتیب تاریخ نشر در مجلات فارسی آمده است که بزعم خودشان شامل مقاله‌های نسبتاً عام کتابداری ایشان می‌شود.

در این مقاله‌ها با نگاه و حساسیت و جسارت کتابدارانه و عالمانه روبه‌رو هستیم که باید سرلوحه کار و کردار همه کتابداران باشد. یعنی توجه داشتن و بی‌تفاوت نبودن نسبت به آنچه در حوزه حرفه‌ای و علمی اتفاق می‌افتد (نگاه کنید به دو مطلب جهانا همه کار بازگونه؛ در صفحات ۴۵۸ تا ۴۶۶ کتاب و تا کی باید تنها به قاضی رفت؟ در ادامه آن) که در دو دهه اخیر نگاشته است و از طرفی سی سال پیش در ۱۳۵۳ در مقاله‌ای به «نقش کتابخانه در نظام آموزش از راه دور» پرداخته است و در همان دوران که شاهد تولد مرکز خدمات کتابداری است به «نقش پژوهشی مرکز خدمات کتابداری» تأکید می‌نماید.

باور کنید انتخاب اینکه کدام مطالب این مجموعه را کتابداران باید بخوانند بسیار مشکل است توصیه مطالعه همه آنها مرا بیشتر راضی می‌کند.

در هفته کتاب سال ۱۳۵۶ در مراسمی که به همین مناسبت برگزار شده است و قاعدتاًباید در ستایش خواندن، بیشتر قلمفرسایی کرد و افاضه، عالمانه و شجاعانه در ستایش کم خواندن ارائه طریق می‌نماید که صد البته بر خوب و گزیده خواندن تأکیددارد. این یعنی توجه به رسالت نقش کتابدار در جامعه و تذکر بر گام زدن در مسیر درست.

در پایان این نگاه می‌خواهم خواندن یک مقاله این کتاب را به عنوان فریضه برای نسل جوان کتابداری تأکید کنم؛ «آن سرشت زلال».

مقاله‌ای در معرفی وجودنازنینی که خیلی زود جامعه کتابداری که نه، جامعه فرهنگی ایران از حضور محضر پرفیضش محروم شد. زنده‌یاد دکتر احمد طاهری عراقی. دانشمندی که کتابداری ایران باید از اینکه روزگاری چنین، فرهنگی‌مردی را در جمع خود داشته به خود بیالد و از اینکه درباره او کم می‌داند بر خود بنالد. الحق که اسناد پوری سلطانی با این معرفی ادای دینی بجا نموده بر همه آنچه آن سفر کرده در عمر کوتاه خود برای جامعه کتابداری ایران و جهان به جا گذاشت: گسترش رده‌بندی اسلام. سفر کرده‌ای که ژرفای دانش و بینش وی یادآور رهوردان کهکشان گوتنبرگی بود و حضور در کلاس درس او، لذت تلمذ و یادگیری.

به‌عنوان یک کتابدار بی‌صبرانه در انتظار حضور جلد دوم فرصت حضور در میان انتشارات جامعه کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران خواهم ماند.

یادداشت

علی‌الله سلیمی

سفرنامه بانوی شرق‌شناس

یادداشتی بر کتاب «زندگی غربی شرقی من»

به تازگی کتاب «شرق و غرب» (زندگی غربی- شرقی من) به قلم بانوی شرق‌شناس معاصر «آنه ماری شیمل» با ترجمه دکتر سید سعید فیروزآبادی روانه بازار کتاب ایران گردیده است.

این کتاب را نشر افکار در تهران با شمارگان ۲۰۰۰ نسخه برای بار اول چاپ و منتشر کرده است.

مترجم در ابتدای کتاب در معرفی شخصیت آنه ماری شیمل آورده است: بانو آنه ماری شیمل (۱۹۲۲- ۲۰۰۳) به حق به آخرین نسل این شیفتگان و دوستداران شرق تعلق دارد. بانو شیمل که در کتاب حاضر به قلم خود به شرح زندگی خویش می‌پردازد، از اوان جوانی رابطه‌ای عاشقانه با شعر و عرفان اسلامی دارد و همانگونه که خود توضیح می‌دهد، نسل جدید شرق‌شناسان و دین پژوهان غربی (متأسفانه) صرفاً به شیوه نگرش خشک و بی‌احساس علمی به بررسی تاریخ و ادبیات کهن شرق می‌پردازند. البته ریشه‌های شرق‌شناسی در غرب به دوره‌ای بازمی‌گردد که در نتیجه شکست مسیحیان در جنگ‌های صلیبی، کشیشان کوشیدند تا قرآن مجید و برخی از دیگر کتاب‌های مهم مسلمانان را به زبان لاتین ترجمه کنند. نخستین ترجمه قرآن مجید که با حمایت پطرس واجب التکریم در سال ۱۱۴۳ میلادی و با کمک مستعربه‌های اسپانیا به انجام رسید و در آن تحریفات فراوانی وجود دارد، خود بهترین نشانه این مطلب است.

اما این رابطه که با بغض و کینه آغاز شده بود، اندک اندک با آغاز عصر نوزایی و بعدها دوره‌های خردورزی و روشنگری و با توجه بیشتر اروپاییان به شرق جلوه دیگری یافت و به محبت و احترامی عمیق بدل گشت. با ترجمه آدام اولئاریوس از گلستان سعدی (۱۶۵۴ میلادی) و برگردان غزل‌های حافظ به قلم شیوای هامر- پورگشتال اتریشی، نویسندگان بزرگ آلمان چنان تحت تأثیر قرار گرفتند که از آن میان گوته به نگارش دیوان غربی- شرقی پرداخت و در حافظ نامه، مغنی‌نامه و... شیفتگی و عشق خود به شرق و ادبیات فارسی را نشان داد. این دوره با ترجمه روکرت، شاعر و شرق‌شناس بزرگ آلمان از شاهنامه، غزل‌های حافظ و خمسه نظامی و آثار بسیار دیگر به اوج خود رسید و حتی قالب غزل فارسی نیز به ادبیات آلمان راه یافت. آنه ماری شیمل درباره علت نگارش زندگینامه خود در قالب کتاب حاضر گفته است: «راستش این است، نمی‌خواستم سرگذشت خودم را روی کاغذ بیاورم. اما چندی پیش که دانشجویی ماجرای تحصیل خود را در زمان جنگ شرح دادم و برای او از هجده ساعت درس و سمینار در هفته، کار در کارخانه حتی موقع تعطیلات، بدون کمک هزینه تحصیلی، ناامید از سفر به خارج از آلمان و فراگیری زبان در کشوری دیگر، حملات شبانه هواپیماهای جنگی و بسیاری دیگر از مشکلات تعریف کردم، این مرد جوان با حیرت از من پرسید: «پس یعنی فرصت تفریح و مثلاً رقص هم نداشته‌اید؟» همین موضوع باعث شد فکر کنم، شاید بی‌مناسبت نباشد، به توصیف گوشه‌ای از زندگی خودم بپردازم.»

بانو شیمل در بخشی دیگر گفته: «پیوسته پرسش‌های یکسانی از من می‌شود که تصمیم دارم یک بار برای همیشه به آنها در این کتاب پاسخ دهم. چگونه دخترکی از خانواده‌ای غیر دانشگاهی تصمیم می‌گیرد که شرق‌شناس شود؟ چگونه می‌شود با نوزده سال سن دوره دکتری را به پایان رساند و در بیست و سه سالگی رساله استادی نگاشت؟ چرا زنی جوان و غیر مسلمان به کرسی استادی در دانشکده الهیات و علوم اسلامی دانشگاه آنکارا دست می‌یابد؟ چرا پس از آنکه همکار آلمانی او می‌گوید: «آری، خانم شیمل، اگر مرد بودید، حتماً به شما کرسی استادی می‌دادند او را به استادی در دانشگاه هاروارد دعوت می‌کنند؟»

آنه ماری شیمل خاطرات زندگی خود را در هفت فصل مکتوب کرده است؛ فصل اول «کودکی و نوجوانی من» نام دارد که مربوط به سال‌های ۱۹۲۲-۱۹۴۵ است و در آن به هفت مرحله از دوران کودکی و نوجوانی وی پرداخته شده است. عناوینی که برای این بخش‌های هفت‌گانه انتخاب شده است به ترتیب: «انسان‌ها در خوابند و آن هنگام که می‌میرند، بیدار می‌شوند»، «جوانی در انفورت»، «تعطیلات با خانواده در استفریزلند و توریتگن»، «راهی به سوی موسیقی»، «خانه‌ای لبریز از ادبیات و شعر»، «خدمت سربازی در موردورف» و «برلین- تحصیل در زمان جنگ» نام‌گذاری شده‌اند.

فصل دوم «نخستین سال‌های پس از جنگ» نامیده شده که بین سال‌های (۱۹۴۵-۱۹۵۲) را شامل می‌شود. با چهار بخش با عناوین: «ماربورگ، دروازه‌ای نو به جهان»، «سوئد، نخستین سفر به خارج از آلمان»، «هلند، سرزمین پژوهندگان تاریخ ادیان» و «سوئیس، تجربیات معنوی» حضور بانو شیمل در سرزمین ترکیه فصل سوم کتاب حاضر را شکل داده است که مربوط به سال‌های (۱۹۵۲-۱۹۵۹) است.

برای بخش‌های شش‌گانه آن عناوین: «استانبول- شهری بی‌همتا»، «استاد دانشگاه آنکارا»، «قونیه، شهر مولانای رومی»، «برادرم اسماعیل»، «سفری نامعمول در دریای مدیترانه» و «سفرهایی به آناطولی» انتخاب شده است. فصل چهارم به حضور در اروپا اختصاص یافته که مربوط به سال‌های (۱۹۵۹-۱۹۶۷) است و در سه بخش با عناوین «از ماربورگ تا بُن»، «فکر و فن» و «دیدارهایی از پراگ» خلاصه شده است.

«آن سوی اقیانوس اطلس، (۱۹۶۷-۱۹۹۲) فصل پنجم کتاب است که به بخش‌های شش‌گانه: «کنگره‌ای با عواقب وخیم»، «سه برف سنگین»، «هاروارد، تبعیدگاهی در غرب»، «اما تحصیل در هاروارد چگونه است؟»، «موزه متروپولیتن بستن» و «بین دریاچه تالاها و واتکوور» تقسیم‌بندی شده است.

آنه ماری شیمل در فصل ششم کتاب خاطرات خود با عنوان «گشت وگذار در شرق» به شرح سفرهای خود در مشرق‌زمین پرداخته است. در این فصل شرح سفرهای بانو شیمل به کشورهای کویت، بحرین، سوریه، اردن، مصر، سودان، تونس، مراکش، یمن، عربستان سعودی، ایران، افغانستان، اندونزی، پاکستان، هند و آسیای مرکزی به تفصیل آمده است فصل پایانی (هفتم) «بازگشت به اروپا» نام گرفته و شامل مابین سال‌های (۱۹۹۲-۲۰۰۲) «رم، پاریس، لندن»، «دوره به اصطلاح بازنشستگی» و «سپاسگزاری» عناوین سه بخش این فصل پایانی است.

فهرست (گزیده) آثار آنه‌ماری شیمل پایان بخش کتاب حاضر است. کتابشناسی حاضر بر اساس تاریخ نخستین نوبت چاپ آثار و ترجمه‌های خانم شیمل تنظیم شده است و در آن بیشتر آثاری مد نظر قرار گرفته که به‌صورت مستقل انتشار یافته یا به‌صورت مقاله در کتاب‌های مرجع چاپ شده است. آثار ترجمه شده به زبان آلمانی، پس از ذکر عنوان اصلی اثر آمده و از ترجمه‌های انجام شده به سایر زبان‌ها ذکری به میان نیامده است. همچنین در فهرست یادشده مقالات نقد و معرفی، پیشگفتارها و آثار کوتاه قید نشده است.

کتاب حاضر با ۴۹۰ صفحه و با قیمت ۴۰۰۰ تومان عرضه شده است.

شریف امیری

گفت و گو با حجت الاسلام شیخ احمد زمانی : نویسنده

حقایق پنهان درباره امام حسن(ع)

«حقایق پنهان» عنوان پژوهشی است مستند درباره زندگی دومین پیشوای شیعیان، پیشوایی که زندگی او دارای ابعاد گوناگون است؛ بعدی در قرآن، بعدی در لسان و سخن رسول خدا و بعدی در تاریخ. در بعد قرآنی او کافی است که کتاب آسمانی ما، او را فرزند پیامبر می‌داند و می‌گوید: پیامبر او را به میدان مباهله آورد تا دعای رسول را با گفتن «آمین» بدرقه کند.

در بعد حدیثی؛ یعنی زبان رسول خدا، او و پدارش، پیشوایان امت و گل‌های خوشبوی پیامبر و گوشواره‌های عرش خدا، معرفی شده‌اند.

در بعد تاریخی همین بس که پس از درگذشت پدر بزرگوارش، امت اسلامی با او به عنوان خلیفه اسلام بیعت کرد و چند ماهی زمام خلافت را به دست گرفت، سپس به علتی تن به صلح داد.

از میان تحلیل‌های علمی و اجتماعی که در این کتاب ترسیم شده است، کارنامه اقامت ده ساله امام در مدینه پس از صلح است، در حالی که بسیاری از نویسندگان و تحلیلگران از این بخش غفلت ورزیده‌اند.

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام شیخ احمد زمانی، مؤلف کتاب «حقایق پنهان» که در ششمین دوره کتاب سال ولایت ـ شهریور ۸۳ـ نیز برتر شناخته شد، برای آشنایی بیشتر با سیره و منش اجتماعی و سیاسی امام حسن مجتبی(ع) صورت گرفت.

از نظر تاریخی در مورد زندگانی و صلح امام حسن(ع) چه کارهایی صورت گرفته است؟

مورخان درباره زندگانی و سیره امام مجتبی(ع) بویژه صلح آن حضرت، کتاب‌های مختلفی نوشته‌اند. و نگارش درباره سبط اکبر پیامبر(ص) از قرن اول آغاز شد تا اینکه در قرن دوم، ابوعبدالرحمان هیثم بن عدی بن زیدبن جابرطلی کوفی دست به قلم برد و کتاب «اخبار الحسن بن علی و وفاته» را تألیف نمود. نعمت‌اله دانست و تا قرن چهارم نزدیک به ده تألیف ارزشمند در تاریخ و سیره نسبت به آن حضرت نوشته شد.

برخی از مورخان کتاب خاصی را در موضوع اتهام کثرت ازدواج و طلاق آن حضرت نوشته‌اند و از آن قضایا و اتهامات تحلیل صحیحی ارائه کرده‌اند و بنده در حد توان به مجموعه این تألیفات نکاتی گذارده‌ام.

خلاءهای تحقیقاتی و پژوهشی پیرامون سیره و حیات سیاسی و اجتماعی امام حسن مجتبی(ع) چه می‌باشد؟

نتیجه بررسی‌های بنده مشخص کرد که در چند زمینه زیر خلاءهای بیشتری احساس می‌شود: یکی در زمینه

ترسیم وضع موجود و توجه به انگیزه‌ها و گستردگی تلاش دشمنان سبب می‌شود تا جایگاه تألیف و تحقیق نسبت به آن حضرت از ظرافت و حساسیت زیادتری برخوردار باشد

مسؤولیت‌های امام مجتبی(ع) در دوران حکومت علوی، است. با توجه به اینکه ایشان بازوی پرتوان حکومت امیر مؤمنان(ع) در دوره چهار سال و نیم بود، مسلماً کارهای اساسی و بنیادی فراوانی انجام دادند که از نگاه و دید نویسندگان و سیره‌نگاران غافل مانده است.

فصل پژوهشی دیگر به «دوران هفت ماه و ۲۴ روز امامت و رهبری» امام بازمی گردد که با توطئه‌های گوناگون روبه‌رو بوده است و به نظر می‌رسد از جهات زیادی حائز اهمیت و دارای حوزه وسیع‌تر و گسترده‌تر پژوهشی است.

بحث‌ها و مناظره‌های کلامی امام حسن(ع) که نمایانگر اسلام ناب و سیره صحیح رسول خدا و پدر گرامی ایشان است، از موضوعات قابل تأمل و توجه برای تحقیق بیشتر است.

بخش دیگر که نیازمند پژوهش است، حیات سیاسی آن حضرت است که همراه با چالش‌های فراوانی از سوی دشمن بوده است، و بالاخره کارنامه ده ساله امام(ع) در مدینه که برکات فراوانی را برای امت اسلامی داشت، محور دیگری است که پژوهش و تحقیق بیشتری را طلب می‌کند.

در دوران معاصر و در برخی منابع، نسبت‌ها و شبهاتی در مورد حیات اجتماعی ـ سیاسی امام حسن مجتبی(ع) وارد نموده‌اند به نظر شما طرح این موضوعات به چه دلیل است و چه وظیفه‌ای را بر دوش اندیشمندان و مؤلفان شیعه قرار می‌دهد؟

طرح شبهات از دوستان ناآگاه و دشمنان مزدور صورت می‌گیرد در حالی که شناخت صحیح زندگی پرفراز و نشیب امام مجتبی(ع) که هم رسول خدا را درک کرده و هم پدر بزرگوارش را در اوج قدرت و شاهد بزرگترین انحراف تاریخی در عصر خود بوده، بهترین راه تبیین حقایق اسلامی است و می‌تواند راهگشا باشد.

از دیگر سو، شبهات، شخص و شخصیت آن بزرگوار را زیر سؤال می‌برد و همه نهضت‌های آزادی‌بخش را بویژه آنهایی که با رهبری فرزندان و نوادگان آن حضرت در برابر حاکمان بنی‌امیه و بنی عباس صورت گرفته مردود می‌شمارد.

از این رو، هر چند صباحی به نحوی به آن حضرت هجوم می‌آورند. نویسنده مصری «احمد عباس صالح» کتابی به نام «الیمین و الیسار فی الاسلام» می‌نویسد و در آن از روی ناآگاهی، امام حسن را جناح راست معرفی می‌کند و در برابر سیره پدر بزرگوارش قرار می‌دهد، به گمان آنکه علی بن ابی‌طالب(ع) و رسول خدا جناح چپ را رهبری کرده‌اند.

بنابراین، لازم است اندیشمندان اسلامی توجه کامل به نوع هجوم فرهنگی دشمنان اسلام داشته باشند و پس از آشنایی با سیره شفاف آن حضرت درصدد پاسخ درخور به طرح برخی شبهات، مانند آنچه توسط لامین مسیحی و یا افراد دیگر طرح می‌شود، باشند.

وضعیت تألیفات پیرامون امام حسن(ع) در مقایسه با سایر ائمه را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بحمدالله درباره دیگر ائمه، تألیفات زیادی وجود دارد، بزرگان اهل قلم کارهای تحقیقاتی و پژوهشی گسترده‌ای انجام داده‌اند به گونه‌ای که درباره برخی از آنها دهها جلد کتاب نوشته شده و منابع هم فراوان وجود دارد. اما نسبت به امام مجتبی(ع) اگرچه برخی کارهای عمیق انجام گرفته و لکن از آنجا که حساسیت زیادی بوده و دشمنان خواسته‌اند مشروعیت خود را اثبات کنند، شبهات زیادی نسبت به آن حضرت مطرح کرده‌اند.

ترسیم وضع موجود و توجه به انگیزه‌ها و گستردگی تلاش دشمنان، سبب می‌شود تا جایگاه تألیف و تحقیق نسبت به آن حضرت از ظرافت و حساسیت زیادتری برخوردار باشد. به وضوح روشن است، مسلمانان و دانش‌پژوهانی که مقطع زمانی و دوران امام حسن مجتبی(ع) را خوب درک کرده‌اند، در تبیین تاریخ اسلام و حوادث آن کمتر دچار غفلت‌های بعدی شده‌اند.

در مورد کتاب «حقایق پنهان» و عواملی که باعث شد دست به تحقیق و تألیف آن بزنید توضیح دهید.

در سال ۱۳۷۴ همایشی در یکی از شهرهای ایران در مورد شخصیت و سیره امام حسن(ع) برپا شد و از من هم درخواست شد تا مقاله‌ای درباره صلح امام حسن مجتبی(ع) بنویسم. نگارش آن مقاله پیرکت، پرسش‌های زیادی در ذهن من ایجاد کرد و باعث شد نگرش دیگری نسبت به آن حضرت برای من به‌وجود آید. از این رو به فکر افتادم و مطالعات گسترده‌ای را آغاز کردم و با نگاهی جدید از ابعاد مختلف، دست به تألیف این کتاب زدم و سعی کردم پژوهشی را انجام دهم که اولاً به بسیاری از شبهاتی که برای خودم وجود داشت پاسخ گویم و هم دریچه جدیدی برای کارهای عمیق و ژرف باز کنم. این کتاب، نتیجه چهار سال بحث و بررسی و کنکاش مداوم است. امید آنکه مورد پذیرش امام مجتبی(ع) واقع شود.

یکی از نکاتی که در کتاب «حقایق پنهان» مورد توجه واقع شده ـ در صورتی که بسیاری از تحلیلگران از آن غفلت دارند ـ ارائه تحلیل علمی و اجتماعی و ارائه کارنامه اقامت ده‌ساله امام حسن(ع) در مدینه پس از صلح تحمیلی است. ضمن ارائه اطلاعات بیشتر، در مورد موانع و مشکلات این بخش از کار توضیح دهید.

باید توجه کرد، بسیاری از نویسندگان، بویژه غیر مسلمانان فکر کرده‌اند با غلبه معاویه و از بین بردن حکومت ظاهری امام مجتبی(ع) کار به پایان رسید و همه چیز تمام شد. حال آنکه مبارزه مستمر و پیگیر امامان معصوم ریشه‌ای ژرف و عمیق دارد و با بقای وحی و قرآن، این مبارزه دنبال می‌شود. و چه‌بسا تلاش دیگر معصومان به دنبال زحمات ده‌ساله و برنامه‌ریزی‌های سبط اکبر پیامبر بوده است، به نظر می‌رسد، مبارزه با بدعت‌ها، منزوی کردن حاکمان غاصب، توسعه علم و حکمت و فقه، برنامه‌ریزی صحیح برای عدم تغییر حکومت اسلامی به استبدادی و موروثی، از برنامه‌های ده‌ساله آن حضرت پس از صلح بوده است.

آیا تحقیقات و پژوهش‌های شما در زمینه امام حسن(ع) با چاپ کتاب پایان یافت یا ادامه دارد؟

بعد از کتاب، مقالات متعددی نیز درباره آن حضرت نوشتم اما کار جدی در حد کتاب انجام نداده‌ام.

آیا این کتاب به زبان‌های دیگر بخصوص عربی و انگلیسی ترجمه شده؟ و آیا برای وارد کنندگان شبهات به آن حضرت، در خارج از کشور ارسال شده است؟

با کمال تأسف ترجمه نشده و چند مورد هم که خودم و افراد دیگر درصدد انجام آن بودیم، بابت هزینه سنگینی که داشت از آن صرفنظر کردیم.

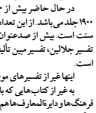

گزارش

کتابخانه تخصصی تفسیر و علوم قرآن

کتابخانه تخصصی تفسیر و علوم قرآن سومین کتابخانه از مجموعه کتابخانه‌های هفت گانه‌ای است که زیر نظر حجت‌الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی تأسیس شد. کتابخانه‌های دیگر این زنجیره عبارتند از: کتابخانه تخصصی تاریخ اسلام و ایران، کتابخانه تخصصی علوم حدیث، کتابخانه تخصصی فلسفه و کلام و عرفان و کتابخانه تخصصی منابع مرجع و نشریات.

کتابخانه تخصصی تفسیر و علوم قرآن در مهرماه ۱۳۷۵ با هدف تأمین منابع مرتبط با تفسیر و علوم مختلف قرآنی ایجاد شد. در این کتابخانه علاوه بر موضوعاتی مانند تفسیر و علوم و فرهنگ قرآنی هرآنچه که به گونه‌ای با مباحث قرآنی مرتبط باشد، گردآوری شده است. آثار مرتبط با عهدین، تفسیرها، شرح‌ها، فهرست‌ها، تحلیل‌های مرتبط با تورات و انجیل و آنچه را محققان مسیحی و یهودی نوشته‌اند و آنچه را که محققان مسلمان درباره آنها نوشته‌اند، بخشی از آثار و منابع جمع‌آوری شده در این کتابخانه است. توجه صرف به موضوع ـ مرتبط با قرآن بودن ـ باعث گردآوری هرگونه کتابی شده است که به نحوی با قرآن مرتبط است، بدون توجه به محتوا و عمق آن، به این دلیل و رویکرد شاهد کتاب‌های کم‌عمق، متوسط، اصیل و استوار در کتابخانه هستیم. از ابتدا هم سیاست این کتابخانه، جمع‌آوری کتاب‌های مرتبط با بحث‌های قرآنی بوده و اینچنین نبوده که فقط به دنبال کتاب‌های پر محتوا و عمیق و کاملاً مفید باشند، بلکه هدفشان فراهم کردن امکان مراجعه به تمامی کتاب‌های منتشر بوده است، گرچه در مواردی هم کتاب‌هایی کم‌عمق باشد.

به لحاظ زبانی، کتاب‌های منتشر شده به تمامی زبان‌ها، جمع‌آوری می‌شود. در حال حاضر بیشترین حجم را کتاب‌های عربی تشکیل می‌دهد و پس از آن زبان فارسی است. کتاب‌هایی به زبان آلمانی، فرانسه، انگلیسی و اردو نیز موجود است.

در حال حاضر بیش از ۳۲۰ عنوان تفسیر کامل در کتابخانه وجود دارد که حدود ۱۹۰۰ جلد می‌باشد. از این تعداد ۷۵ عنوان از آنها تفاسیر شیعی و ۱۳۰ عنوان از تفاسیر اهل سنت است. بیش از صد عنوان نیز تفاسیر کل قرآن در یک جلد است مانند تفسیر شبر، تفسیر جلالین، تفسیر مبین تألیف شیخ محمدجواد مغنیه که تفسیر کل قرآن در یک جلد است.

اینها غیر از تفسیرهای موضوعی و آیات الاحکام است

به غیر از کتاب‌هایی که با مباحث قرآنی به صورت مستقیم ارتباط دارند، مجموعه‌ها، فرهنگ‌ها و دایره‌المعارف‌ها هم جمع‌آوری شده است. همچنین کتاب‌هایی که با دانش‌های دیگر مرتبط هستند اما از مسائل قرآنی هم یادی در آنها شده، که برای برطرف نمودن نیاز اولیه محققین، تهیه شده است به عنوان نمونه یک یا دو منبع کلیدی دست اول رجالی یا شرح حال برای مراجعه ضروری به آنها تهیه شده است. چنانکه فرهنگ‌های اصولی یا فقهی نیز فراهم آمده تا هنگام برخورد با یک نکته اصولی و نیاز به بحث کوتاه از آن نیاز به استفاده از کتابخانه‌های دیگر نباشد و درخواست‌های اولیه برطرف شود.

برای مطالعات تطبیقی، کتاب‌های مرتبط با تفسیر، شرح، فهرست، اعلام و کتب مقدس و کتاب‌های مرتبط با آنها وجود دارد تا پژوهشگر در مطالعات خود با مشکل و کمبود منبع مواجه نشود.

نحوه تأمین منابع ایرانی کتابخانه، یکی مراجعه مستقیم به بازار کتاب و دیگری استفاده از فهرست‌های منتشر شده در کتاب هفته و کتاب‌های ماه است.

برای تهیه کتاب‌هایی که در خارج از ایران منتشر می‌شوند نیز علاوه بر شرکت در نمایشگاه کتاب تهران و خرید از آن، از نمایشگاه‌های کتاب منطقه به خصوص سوریه، مصر، عربستان، بیروت و امارات از بازارها و بنگاه‌هایی دیگر کتاب در جهان نیز خرید کتاب انجام می‌شود.

تهیه کتاب در مباحث علوم قرآن از طریق روابط دوستانه و یا سفرهای علمی و کاری به کشورهای دیگر، تأمین کننده و بخش دیگری از نیازهای این کتابخانه تخصصی است. به این ترتیب و در یک کلام و به هر طریقی که امکان تهیه و جمع‌آوری کتاب ـ وجود داشته اقدام شده و ماحصل آن گردآمدن بیش از ۱۵ هزار جلد کتاب در موضوع قرآن و علوم و معارف قرآنی از سراسر جهان در این کتابخانه است.

کتاب‌ها فاقد رده‌بندی خاصی است و چینش آنها فقط براساس موضوع و سلیقه مدیریت کتابخانه است. در این کتابخانه، محققان بدون هیچگونه محدودیتی، کتاب را داخل قفسه ملاحظه می‌کنند و مجازند کتاب‌ها را برداشته و مورد مطالعه قرار دهند. کتابخانه فاقد برنامه کامپیوتری و جست‌وجو در مشخصات کتابشناختی کتاب‌هاست، اما در آینده نزدیک از این امکانات برخوردار می‌شود.

یکی از اقدامات قابل ذکر در این کتابخانه شناسایی و گردآوری مقالات قرآنی و نشریات ایرانی و خارجی است. به گونه‌ای که تاکنون چندین هزار مقاله به زبان‌های فارسی، عربی، انگلیسی، آلمانی و فرانسوی گردآوری شده که پس از تنظیم به صورت موضوعی در اختیار مراجعین قرار گرفته است.

کتابخانه تخصصی تفسیر و علوم قرآنی در طول هفته در دو شیفت صبح و بعد از ظهر در اختیار مراجعین است و به طور متوسط روزانه بین ۱۵۰ تا ۱۷۰ نفر محقق و پژوهشگر به آن مراجعه می‌کنند. کتابخانه تا چندی پیش فقط در اختیار آقایان بود اما مدتی است که نوبت صبح (۱۲تا۷) مورد استفاده خانم‌ها قرار می‌گیرد که با استقبال پرشور آنها نیز مواجه گشته است این کتابخانه در قم فقط با کتابخانه مرکز فرهنگ و معارف قرآن که وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی است ارتباط دارد و آنها در مبادله اطلاعات کتاب‌ها و تهیه کتاب‌های جدید با یکدیگر همکاری می‌کنند.

شاید مهمترین مشکل این کتابخانه بعد از نداشتن فهرست قابل جست‌وجوی رایانه‌ای، غیر استاندارد بودن و کمبود فضای کتابخانه هم از جهت مخزن و هم فضای مطالعه است. متأسفانه کتابخانه فاقد فضای استاندارد برای نگهداری کتاب و هرگونه امکانات ایمنی و تأسیساتی است. اگرچه گفته می‌شود برنامه‌هایی برای انتقال همه کتابخانه‌های تخصصی وابسته به دفتر آیت‌الله سیستانی به ساختمانی مجهز و دارای امکانات لازم انجام گرفته است. تحقق این کار علاوه بر فراهم شدن فضای مناسب و استاندارد و ایمن برای کتاب‌ها با توجه به ارتباط علوم اسلامی با یکدیگر امکان ارتباط محتوایی همه کتابخانه‌ها با یکدیگر را نیز برقرار می‌سازد.

این مهم به ویژه با ایجاد شبکه رایانه‌ای متشکل از کتابخانه‌ها، به محقق و پژوهشگر این امکان را خواهد داد که از طریق رایانه نیازهای خود را برطرف کند. به عنوان نمونه اگر یک محقق تاریخ در بخش کتاب‌های تاریخی مشغول مطالعه باشد و در اثنای تحقیق خود نیازمند بخش قرآنی شود، از طریق رایانه با کتابخانه تفسیر و علوم قرآنی ارتباط برقرار می‌کند و نیاز خود را برطرف می‌کند.

کتابخانه تخصصی تفسیر و علوم قرآنی در قم، خیابان فاطمی قرار دارد و توسط ۵ نفر کتابدار، شیفت آقایان و خانم‌ها و یک نفر مدیر (حجت‌الاسلام مهدوی راد) اداره می‌شود.

گفت‌وگو

سایر محمدی

شعر، ترجمه و زبانشناسی

گفت‌وگو با دکتر مهوش قویمی: مترجم

«آوا و القا» یا رهیافتی به شعر اخوان ثالث عنوان کتابی است در نقد شعر از منظر زبانشناسی و تئوری رومن یاکوبسن، به قلم دکتر مهوش قویمی که بتازگی به بازار آمده است. «پیدایش رمان فارسی» و «ادبیات فرانسه در قرن بیستم» از دیگر آثاری است که با ترجمه مهوش قویمی چاپ و منتشر شده است. وی که متولد ۱۳۲۶ تهران است، دکترای ادبیات فرانسه را از دانشگاه سوربن گرفته است، لیسانس زبانشناسی و فونولیسانس جغرافیای شهری نیز دارد و عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی است. قویمی ترجمه «زنی در دیار غربت» از پول باک و رمان‌های «ابله محله»، «زن آینده»، «دیوانه‌وار» و «ایزابل برژ» از کریستیان بوبن را هم در کارنامه‌اش دارد و در تدارک چاپ آثاری مثل «شعر نو در بوته نقد»، «فرهنگ جامع تئاتر» و «تئاتر سمبولیست» است.

خانم قویمی، شما که معمولاً در زمینه ترجمه کار می‌کنید چرا ناگهان کتاب «آوا و القا» را تألیف کرده‌اید که نقد شعر اخوان از منظر زبانشناسی است؟

دلیل این که در این کتاب روی شعر اخوان درنگ کرده‌ام، مفصلاً در مقدمه کتاب توضیح داده شده. در حقیقت دو تئوری زبانشناسی را سعی کرده‌ام روی اشعار اخوان پیاده کنم که یکی از تئوری‌ها متعلق به گرامون است که درباره الفاگر بودن واژه‌ها بحث می‌کند و بحث دیگر هم راجع به تئوری رومن یاکوبسن است که این نظرگاه نوعی تحلیل جدید را برای بررسی اشعار پیشنهاد می‌کند.

آیا این به ویژگی و کیفیت اشعار اخوان برمی‌گردد که این دو تئوری را در تحلیل اشعار اخوان به کار گرفته‌اید یا این تئوری‌ها روی اشعار شاعران دیگری چون شاملو و فروغ هم می‌توانست پیاده شود؟

احتمالاً این تئوری‌ها می‌توانست روی اشعار تمام شاعران پیاده شود. اما من با اخوان و شعرهایش یک جور احساس همدلی داشتم و علاقه خاصی به شعرهایش دارم. شعر اخوان با روحیه من خیلی نزدیک‌تر است. البته دلایل دیگری چون ویژگی‌های زبانی، تکرار واج‌ها که هر خواننده‌ای زیبایی‌اش را احساس می‌کند، تکرار موسیقی در شعر اخوان و... نیز سبب شد که در قدم اول اشعار اخوان را انتخاب کنم. تئوری گرامون را الان فقط روی شعر اخوان پیاده کرده‌ام. ولی تئوری یاکوبسن را روی اشعار شاملو، نیما، فروغ و سپهری هم پیاده کرده‌ام. این بررسی بزودی بصورت کتابی چاپ و منتشر می‌شود که دانشگاه هرمزگان آن را چاپ می‌کند.

آیا با استفاده از تئوری یاکوبسن اشعار این شاعران را در یک کتاب نقد و بررسی می‌کنید؟

چهار شعر مربوط به این چهار شاعر انتخاب شدند و با استفاده از تئوری رومن یاکوبسن مورد مطالعه قرار گرفتند.

من شخصاً از این بابت خوشحالم، چون شعر معاصر فارسی از منظر زبانشناسی ناکنون نقد نشده است. حالا انتشار کتاب «آوا و القا» یا رهیافتی به شعر اخوان ثالث، خبر از تولد منتقدی زبانشناس می‌دهد.

من هم علاقه دارم که این کتاب را بخوانید و نظرات خودتان را به من، به جامعه و علاقه‌مندان شعر منتقل کنید.

نقد شعر امروز عموماً به نقد مفهومی و شرح ابیات خلاصه می‌شود یا شامل کلی‌گویی‌هایی است که منتقد قدرت انطباق شعر را با تئوری‌هایی که آموخته ندارد.

برخورد با شعر معاصر فارسی با چنین رویکردی تازه است. الان برای دانشجویان دوره دکترا در دانشگاه شهید بهشتی، ساختارگرایی را تدریس می‌کنم و چون اینگونه نقدها را در کلاس درس روی اشعار شاعران خارجی پیاده کرده بودم، فکر کردم که چرا این تئوری‌ها را در مورد شعر معاصر فارسی به کار نگیرم و بر همین اساس روی شعر اخوان متمرکز شدم و الان هم دوست دارم کارم را در این زمینه ادامه بدهم. اما می‌ترسم این شیوه هم برای خوانندگان تکراری بشود. شاید روشم را عوض کنم.

هدف ما این است که انواع نقد جدید را بشناسانیم و این نقدها را روی ادبیات فارسی پیاده کنیم

به اعتقاد من، آثاری از این دست در میان علاقه‌مندان جا باز می‌کند و مخاطبان زیادی پیدا می‌کند.

امیدوارم اینطور باشد که می‌گویید.

در حوزه زبانشناسی و ادبیات، چند عنوان کتاب از دکتر کوروش صفوی و دیگران منتشر شده بود. آیا این آثار را دیده‌اید؟

کتاب دکتر کوروش صفوی را که به اسم «از زبانشناسی به ادبیات» منتشر شده خوانده‌ام و دو بار در همین کتاب «آوا و القا» به آن ارجاع داده‌ام و به عنوان مأخذ کارم معرفی کرده‌ام. کتاب دکتر صفوی، کتاب خوبی است. اما کتاب‌هایی مثل «از زبانشناسی به ادبیات» همانطور که شما هم گفته‌اید، بیشتر کتاب‌های تئوریک است یا به‌طور خاص به یک نویسنده یا به یک اثر خاص نمی‌پردازد. ولی ساختار شعر فقط زمانی به دست می‌آید و ملموس می‌شود که به یک شعر بپردازیم و نشان بدهیم ساختارگرایی در این شعر چگونه قابل تبیین است.

غالب مباحث تئوریکی که در حوزه شعر و داستان از منتقدان غربی به فارسی ترجمه و منتشر می‌شود، هرگز روی شعر و داستان فارسی پیاده نمی‌شود.

اگر علاقه‌مندان این مباحث واقعاً به اجرای این تئوری‌ها علاقه نشان بدهند ما کارمان را دادمه می‌دهیم. در کلاس درس به دانشجویان مقطع دکترا هم خیلی پیشنهاد می‌دهم، حتی شعر فارسی انتخاب کردم و در اختیارشان گذاشتم و پیشنهاد دادم روی این شعرها کار کنید. بگذارید شعر شاعران خودمان مطرح بشوند. بخصوص شعر معاصر که در دانشگاه‌ها متأسفانه مورد بی‌مهری بسیار است. هدف ما این است که انواع نقد جدید را بشناسانیم و این نقدها را روی ادبیات فارسی پیاده کنیم.

خانم قویمی، تئوری گرامون را می‌توانید برای علاقه‌مندان به‌صورت مختصر توضیح بدهید؟

این یک نظریه‌ای است که از دوران افلاطون و ارسطو هم وجود داشته، بطور کلی مسأله این است که آیا بین دال و مدلول، یعنی بین شیء و آن کلمه‌ای که شیء را می‌نامیم، پیوندی وجود دارد یا ندارد؟ این نظریه از دوران گذشته مورد بحث بوده و من در این کتاب هم اشاره کردم که ژرار ژنت کتابی را به این نظریه اختصاص داده و نشان داده که افراد مختلف پیرامون این نظریه چه دیدگاهی داشته‌اند؟ تفاوت گرامون با بقیه در این است که زبانشناس است یعنی ادیبانی نیست. گرامون بین زبان‌های مختلف و بین کلمات مختلف یک زبان مقایسه‌هایی انجام داده و درباره الفاگر بودنشان تحقیق و پژوهش کرده است، مثلاً نشان داده است که حرف «آ» زمانی تکرار می‌شود که از یک شخصیت مهم و پرشکوه و جلال صحبت می‌شود. این که در چنین مواردی بسیار به کار برده می‌شود. من این را در شعر نیما که تأویل کرده‌ام، نشان دادم. در واقع تئوری گرامون این است که هر واکه‌ای الفاگر یک سری احساسات است.

یاکوبسن چندین نظریه در مورد زبان و ادبیات مطرح می‌کند، شما بر اساس کدام تئوری و نظریه یاکوبسن شعر اخوان را بررسی کرده‌اید؟

همانطور که می‌گوید یاکوبسن قبل از هر چیز یک زبانشناس بوده و در واقع واج‌شناسی نوین را پی ریخته و در عین حال خودش شاعر بوده و به شعر علاقه زیادی داشته. اما نظریه‌ای که در مورد شعر دارد و روی یک شعر پیاده می‌کند، همیشه یکسان است. یعنی همان نظریه‌ای که در مورد شعر گربه بودلر پیاده می‌کند، همان نظریه را هم روی شعر فرناندو پسوآ پیاده می‌کند یا روی شعر شکسپیر هم پیاده می‌کند.

منظورتان نظریه ساختارگرایی است؟

بله، می‌توانیم بگوییم این ابتدای پیدایش نظریه ساختارگرایی است. در واقع ابتدای نظریه مفهوم‌شناختی یا دلالت‌شناختی است.

می‌دانید در شعر امروز مخاطبان شعر اخوان رو به کاهش است و دیگر آن خیل عظیم خوانندگان را که در دهه‌های چهل و پنجاه داشت، ندارد. در حالی که مثلاً هر روز بر مخاطبان شعر شاملو افزوده می‌شود. آیا این ناشی از قصوی بودن و رویایی بودن شعر اخوان است یا دلایل دیگری برایش قائلید؟

من فکر می‌کنم دلیل بی‌مهری‌ها نسبت به شعر اخوان می‌تواند متفاوت باشد. البته شعر شاملو دارای ویژگی‌های بسیار زیبا و زیادی است. اتفاقاً الان هم روی شعری از شاملو داریم کار می‌کنیم. گاهی بعضی از شعرهای شاملو از آن چارچوبه‌های مألوف فراتر می‌رود. شعر اخوان البته کمتر این وضعیت را دارد. به علاوه، به نظر من اگر کمتر به اخوان و شعرش می‌پردازند، به این خاطر است که زبان شعر اخوان، بین زبان کهنه و نو در نوسان است و شعرش به لحاظ سبک و ساختار هم بین شعر کلاسیک و شعر مدرن قرار می‌گیرد؛ هرچند اخوان اشعار کلاسیک مثل غزل و قطعه هم خیلی سروده است. مثلاً کتاب «ز ای کهن بوم و بر دوست دارم» سراسر شعر کلاسیک است.

حتی کتاب ارغنون جلد یک و دو هم سراسر در قالب کلاسیک سروده شده است.

دقیقاً بنابراین شاید یک دلیل هم همین اشعار کلاسیک باشد که اخوان به اندازه شاملو خواننده ندارد. ولی فکر می‌کنم هنوز اخوان و شعرهایش جای کار دارند. خیلی از اشعار اخوان را می‌شود به نوع دیگری کار کرد. من شعری از اخوان را به اسم «آب و آتش» سر کلاس بردم. شعر فوق‌العاده عالی است، اگر از دیدگاه باشلار به این شعر نگاه کنیم، یعنی از دیدگاه فنومنولوژیک.

از گاستون باشلار قبلاً کتاب «روانکاوی آتش» در ایران ترجمه و منتشر شده است.

درست است. در مورد آب هم باشلار دو کتاب دارد. اگر آدم در عین بررسی ساختارگرایی، از دیدگاه گاستون باشلار این شعر را تحلیل کند، آن شعر «آب و آتش» اخوان خیلی عالی است.

الان روی چه کتابی کار می‌کنید؟

ترجمه کتابی از یوین را تمام کرده‌ام که به اسم «لوئیز امور» منتشر می‌شود. امور در زبان فرانسوی به معنای عشق است. یک کتاب به اسم «تئاتر سمبولیست» را قرار است نشر قطره از من چاپ کند که احتمالاً تا شهریورماه منتشر می‌شود. نویسنده این کتاب خانم ژیزل ماری است. بعد هم کتاب «فرهنگ جامع تئاتر» است که توسط انتشارات دانشگاه تهران چاپ خواهد شد.

«تئاتر سمبولیست» و «فرهنگ جامع تئاتر» را با چه سفارش ناشر ترجمه کرده‌اید یا به حوزه تئاتر هم علاقه دارید؟

من همیشه تئاتر را دوست داشتم. کتاب «تئاتر در فرانسه» را قبلاً برای دانشجویان منتشر کرده‌ام. تئاتر یکی از حوزه‌های مورد علاقه من است. بخصوص آثار بکت، یونسکو و... برای من از موضوعات بسیار جذاب است.

در حوزه تئاتر کتاب «فرهنگ جامع تئاتر» را هم در دست چاپ دارید. آیا در این زمینه کتابی منتشر نشده بود؟

با توضیح نه، حداقل کارهایی که تا حالا منتشر شده است. این کتاب یک طرح پژوهشی است و قراردادش را با دانشگاه تهران بستیم و حداقل سه سال کار کردیم. در فرهنگ‌هایی که در ایران موجود است، هر اصطلاحی معادل یک لغت است. در واقع اکثر فرهنگ‌های تئاتر واژه‌نامه است.

کار ما تدوین یک فرهنگ توصیفی تئاتر است. بخشی در مورد اصطلاحات تئاتر است، یک بخش هم مربوط به نویسندگان می‌شود. از نویسندگان خیلی بزرگ تا نویسندگان معاصر. از نویسندگان ایرانی تا دیگر کشورها، هرچند تعداد نویسندگان ایرانی خیلی کم است.

بین الملل

بوخنر
معتبرترین جایزه ادبی آلمان

جایزه ادبی «گئورگ بوخنر» که معتبرترین جایزه ادبی آلمان است در روز ۲۳ اکتبر به «ویلهلم گنازینو» اهدا شد.

این جایزه که به نام شاعر و نویسنده شهیر آلمانی «گئورگ بوخنر» نامگذاری شده است، از سال ۱۹۲۳ هر ساله به برجسته‌ترین نویسنده و شاعر آلمان اهدا می‌شود.

امسال نیز این جایزه به نویسنده ۶۱ساله آلمانی-ویلهلم گنازینو- به خاطر مجموعه آثارش تعلق گرفت. از آثار برجسته این نویسنده می‌توان کتاب‌های «یک آپارتمان، یک همسر، یک رمان» و «چتری برای این روز» را نام برد.

قابل ذکر است جایزه ادبی مذکور مبلغ چهل هزار یورو است.

کودک هفت ساله
برنده بهترین داستان کودکانه سال ۲۰۰۴

«سارا الیزابت پیرس» نویسنده هفت ساله، موفق به دریافت جایزه بهترین داستان سال ۲۰۰۴ در چهارمین مسابقه سالانه نویسندگی کودکان شد. امسال از بین ۲۳۵ اثر ارسال شده برای شرکت در این مسابقه، ۲۷ اثر انتخاب شدند.

«سارا الیزابت پیرس» حدود دو هفته وقت صرف طراحی شکل‌های کتابش کرده است. کتاب مذکور «آلیسا بهترین است» نام دارد و در روز ۲۱ اکتبر سال ۲۰۰۴ به عنوان برنده مسابقه اعلام شده است.

همچنین روز هفتم نوامبر امسال طی مراسمی جایزه این مسابقه به سارا اهدا خواهد شد و سارا در این روز با کودکانی که کتاب او را می‌خوانند، صحبت خواهد کرد.

یادداشت

مجید آل ابراهیم

تا به کی؟

چندی پیش با یکی از دوستان درباره یکی از مسائل فرهنگی-اجتماعی بحث می‌کردم. این دوست گرامی در مواجهه با این مسأله اجتماعی همان ایده‌آل‌های شعارگونه را مطرح می‌کرد که معمولاً در رسانه‌های جمعی عنوان می‌شوند که ناشی از برخورد شخصی و احساسی با مسائل گوناگون است. جالب اینجاست که او نه راه‌حل‌های اسلامی را می‌پذیرفت، نه غربی و نه سنتی ایرانی؛ چون پذیرش هر کدام با چیزی که جزو سلایق و احساساتش بود جور درنمی‌آمد.

چنین چیزی مختص به این فرد یا محدود به ناحیه‌ای کوچک نمی‌شود و متأسفانه در تمام سطوح دیده می‌شود که با توجه به پیچیده شدن روابط اجتماعی و رشد شاخه‌های ارتباطی با جهان بیرون، باعث به‌وجود آمدن مشکلات زیادی در کشور شده است و خواهد شد. چیزی که الان در فضای فرهنگی جامعه شاهد آنیم ملغمه‌ای است که نه می‌توان نام آن را فرهنگ اسلامی گذاشت، نه غربی و نه ایرانی. علت پدیدآمدن چنین وضعیتی را از چند منظر می‌توان بررسی کرد که یکی از مهمترین آنها به چگونگی مدیریت و کیفیت کار مدیران فرهنگی کشور است. برای توضیح این مسأله موارد زیر را می‌توان نام برد:

۱- سلیقه‌ای فکر کردن و شخصی عمل کردن:

قوانین، آئین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها و عملکرد سازمان‌های مختلف در کشور، باتغییر در مدیریت‌ها به سرعت تغییر می‌کند و این تغییرات به‌قدری شدید است که در بسیاری از موارد باعث به هدر رفتن سرمایه‌گذاری‌های قبلی می‌شود و به همین دلیل است که بسیاری از کارهای بنیادی به سرانجام نرسیده در بین راه رها شده‌اند. اگر نمونه می‌خواهید سری به بایگانی یکی از ادارات دولتی بزنید و اگر به آن دسترسی ندارید به روزنامه‌های چند سال پیش و امروز مراجعه کنید.

وجود چنین مشکلی در عرصه فرهنگ که به برنامه‌ریزی‌های درازمدت و تداوم در اجرا نیاز دارد، کمترین اثرش سردرگمی نسل آینده است.

۲- عملکردهای بدون تفکر و بدون پشتوانه علمی:

یاد گرفته‌ایم که می‌توان یک مجموعه را به روش سعی و خطا مدیریت کرد و هیچ نیازی به تفکر و بررسی و برنامه‌ریزی علمی در تصمیم‌گیری‌ها نداریم. بارها شنیده‌ایم که گفته می‌شود فلان طرح بررسی کارشناسانه شده است و چنین مزایای مهمی را به همراه دارد؛ پس از مدتی می‌بینیم که این طرح با شکست روبه‌رو شد و آنگاه مشخص می‌شود که نه کارشناسی در میان بوده و نه اصولاً مطالعه‌ای انجام شده است. آنجاست که متوجه می‌شویم مدیرانمان با جامعه به عنوان یک آزمایشگاه برای آزمایش نظریاتشان برخورد کرده‌اند. نمونه چنین کارهایی آنقدر زیاد است که فقط برای مثال به وضعیت انتشار کتاب یا نشریات اشاره می‌کنم که خواننده کتاب هفته خود شاهد عینی آن است. مسائل مربوط به حمایت‌ها و تشویق‌هایی که سازمان‌های مختلف برای حوزه نشر در نظر گرفته‌اند امروز به بلایی تبدیل شده است که نمی‌توان آن را بسادگی از میان برداشت و از سوی دیگر امکان تداوم آن هم دیگر وجود ندارد.

بعضی از این سیاست‌ها در مقطعی از زمان لازم بوده‌اند ولی بعد از رفع آن ضرورت‌ها (مانند جنگ) تداومی غیر منطقی داشته‌اند که باعث به‌وجود آمدن مشکلات و مسائل دیگری شده‌اند. و امروز رفع آن دیگر به‌سادگی سال‌های گذشته نیست و هر روز که می‌گذرد فقط به پیچیدگی آن افزوده می‌شود.

۳- ناکارآمدی سیستم‌های ارزیابی و نظارتی و عدم امکان بازخواست از مسؤولان در مورد عملکرد حوزه مسؤولیتشان:

چندی پیش مصاحبه‌ای را منتشر کردیم در مورد وضعیت کتاب‌های پزشکی در کشور که به‌خوبی نمایانگر این ضعف بزرگ جامعه ما بود. سخن گفتن از این موضوع با توجه به جوّ سیاست‌زده کشور که هر چیزی و هر گفتاری باری سیاسی به همراه دارد، بدون اینکه متهم به موضع‌گیری شویم کاری سخت است و بهتر است به همان مثال وضعیت آشفته بازار کتاب بسنده کنیم.

۴- علاقه بیش از حد به حفظ مقام و پست سازمانی و تداوم بیش از حد یک مدیریت:

چنین دیدگاهی بخصوص در مراکز فرهنگی باعث بروز مشکلاتی شده است و خواهد شد که بیان آنها تکرار مکررات است و هر گونه تلاشی در رفع آن نیز به حمله برای تسخیر یک دژ تفسیر می‌شود. به‌عنوان نمونه می‌توان به تغییر مدیریت یک مجموعه بزرگ و مهم فرهنگی کشور پس از ۲۰ سال اشاره کرد که همین چندی پیش اتفاق افتاد و فقط به تلاش در حذف یک نفر از سیستم تفسیر شد و نه به وضعیت خوب یا بد مدیریتی ایشان و جالب قسمتی از سخنان ایشان در رسانه‌ها و اماکن مختلف است که می‌گوید، نمونه مدیران مانده من زیادند، چرا فقط من باید بروم؟ (نقل به مضمون).

موارد ذکرشده همانطور که اشاره شد فقط بخشی از دلایل به‌وجود آمدن این مشکل بزرگ فرهنگی کشور است که به مدیریت‌ها و مدیران-به‌طور مستقیم- مربوط می‌شود و مسائل مهم دیگری نیز وجود دارد که جای مطرح کردن آنها در این مکتوب نیست.

پس از بحث با این دوست سؤالی مهم برای خود من به‌وجود آمد که امیدوارم کسی بتواند پاسخی برای آن بیابد.

«تا کی اینچنین می‌توانیم دوام بیاوریم؟»

مهستی خیری

دایرةالمعارف آمریکانا

آمریکانا از دیگر دایرة‌المعارف های انگلیسی زبان قرن حاضر است. اولین ویرایش آن در ۱۶ جلد و در فاصله سال‌های ۱۸۲۹ تا ۱۸۵۰ منتشر شد و آخرین نسخه تجدیدنظر شده آن را ۶۵۰۰ نویسنده در ۳۰ جلد که حاوی ۴۵۰۰۰ مدخل، ۲۵ میلیون کلمه، ۱۲۰۰ نقشه و ۴۵۰۰ تصویر است تهیه و تدوین کردند.

از سال ۱۹۳۳ نیز هر ساله یک کتاب ضمیمه (حاوی گزارش ها و وقایع مهم سیاسی، اقتصادی، علمی و فرهنگی آن سال) برای تکمیل اطلاعات به این مجموعه افزوده می‌شود. این دایرة‌المعارف در مقایسه با بریتانیکا ساده‌تر نوشته شده و استفاده از آن برای عامه مردم بسیار آسان‌تر است. در حالیکه بریتانیکا بیشتر برای استفاده محققان مفید است. آمریکانا بر تاریخ و جغرافیای آمریکا و کانادا تأکید بیشتری دارد ولی بریتانیکا تاریخ و جغرافیای کشورهای مختلف را بررسی می‌کند. جلد اول این دایرة‌المعارف پس از مقدمه شامل فهرستی از اسامی مشاوران، نویسندگان و افرادی است که برای تهیه این مجموعه تلاش کرده‌اند. به دنبال آن یک راهنمای تلفظ صحیح لغات و توضیح علائم اختصاری است که در این مجموعه به کار رفته است. جلد آخر نیز شامل نمایه (index) و نحوه استفاده از آن است. در متن اصلی دایرة‌المعارف مدخل‌ها به ترتیب حروف الفبا مرتب شده‌اند و در مورد موضوع‌های مشابه به ترتیب، اولویت با اشخاص، مکان‌ها و سپس اشیاء است. مثلاً در مورد کلمه Bell در ابتدا توضیحاتی در مورد الکساندر گراهام بل می‌خوانید سپس اطلاعاتی در مورد شهر بل به دست می‌آورید و در پایان وسیله‌ای به نام بل شرح داده شده است.

اسم اشخاص نیز معمولاً با همان املا و فرمی که در کشور یا محل زندگیشان مرسوم بوده به کار رفته است. اما در مورد اسم کشورها، شهرهای بزرگ و مناطق جغرافیایی از صورت انگلیسی آنها استفاده شده است.

در تجدیدنظری که همه ساله صورت می‌گیرد گاهی اوقات نیاز است که چند صفحه به مجموعه اضافه یا حذف شوند که در نتیجه تعدادی از صفحات بدون شماره می‌شوند. برای حل این مسأله وقتی یک موضوع جدید صفحات بیشتری نسبت به موضوع جانشین شده را اشغال می‌کند از حروف الفبا به علاوه شماره صفحه برای شماره‌گذاری صفحات کمک گرفته می‌شود. (۲۳۷b-۲۳۷a) و اگر موضوع جایگزین شده تعداد صفحات کمتری را نسبت به گذشته شامل شود یک صفحه ممکن است چنین شماره‌ای داشته باشد. (۳۹۰-۳۸۰)

آمریکانا به جز سهولت در استفاده و ساده کردن مسائل پیچیده ویژگی‌های دیگری نیز دارد؛ نمایه اختصاصی برای سرفصل‌های مربوط به قرون مختلف، واژه‌نامه تخصصی برای شرح لغات مشکل و تخصصی در رشته‌های مختلف مثل علوم طبیعی، ادبیات، فلسفه، اقتصاد و ورزش، بخش ویژه اسناد و مدارک تاریخی که در بسیاری از آنها متن کامل اسناد نیز ذکر شده است. در ضمن هرجا که کلمات به تنهایی از عهده توضیح موضوعی بر نیامده‌اند، تصاویر، نقشه‌ها و نمودارها به کمک آنها آمده‌اند تا خواننده را برای درک سریع‌تر و راحت‌تر یاری دهند.

اگر چه شاید داشتن این مجموعه ۳۰ جلدی در منزل شخصی به‌راحتی میسر نباشد ولی با اتصال به وب‌سایت گرولیر www.bcr.org/refrence/Grolier ناشر این دایرة‌المعارف امکان دسترسی شما به نسخه الکترونیکی آن وجود دارد.

کتاب

اپیدمیولوژی

مطالعه چگونگی توزیع بیماری در جوامع و عوامل تعیین‌کننده و یاموثر بر این توزیع، موضع اصلی اپیدمیولوژی است. بایک تعریف وسیعتر می‌توان اپیدمیولوژی را علم مطالعه توزیع و عوامل تعیین‌کننده حالات و پایشامدهای مرتبط با تندرستی در جمعیت‌های معین و به کارگیری این مطالعه برای مبارزه با مشکلات بهداشتی دانست.

کتاب اپیدمیولوژی نوشته لئون گردیس و ترجمه آقایان دکتر حسین صافیان و کوروش هلاکوئی نائینی جهت استفاده پزشکان محقق و دانشجویان مقاطع تحصیلی دکترا و کارشناسی ارشد به چاپ رسیده است. این کتاب به طور کامل به رشته اپیدمیولوژی می‌پردازد و درک آسان ایده‌ها و اصول این رشته را همراه با نشان دادن کاربرد آنها برای پیشگیری بیماری‌ها و ارتقای سلامت در ابعاد جامعه و شرایط بالینی فراهم می‌آورد. مطالب کتاب را می‌توان به سه بخش عمده تقسیم کرد.

بخش ۱: رویکرد اپیدمیولوژی را به بیماری و مطالعات مداخله‌ای نشان می‌دهد؛ در این بخش سیر طبیعی بیماری، ارزشیابی آزمون‌های تشخیصی و غربالگری طراحی و به کارگیری کارآزمایی‌های اتفاقی شده برای پیشگیری و درمان آورده شده است. بخش ۲: استفاده از اپیدمیولوژی را در شناسایی علم بیماری، طراحی مطالعات کوهورت، مورد شاهدی و سایر مطالعات مورد بحث قرار داده و سپس کاربرد این مطالعات را در برآورد خطرات بیماری به منظور استنتاج علیتی و ارزیابی نقش عوامل محیطی و ژنتیکی نشان می‌دهد.

بخش ۳: کاربرد اپیدمیولوژی را در ارزشیابی اپیدمیولوژیک نظام عرضه خدمات و برنامه‌های غربالگری بیان نموده است و با مروری بر تأثیر اپیدمیولوژی بر سیاست‌های عمومی و بحث پیرامون ملاحظات اخلاقی به پایان می‌رسد.

این کتاب شامل نوزده فصل می‌باشد و مورد تأیید و توصیه انجمن علمی اپیدمیولوژیست‌های ایران قرار گرفته است.

کتاب حاضر در ۶۲۰ صفحه و در سال ۸۲ به قیمت ۵۵۰۰۰ ریال توسط انتشارات گپ به چاپ رسیده است. ضمناً اصلاحیه‌ای بر اشتباهات چاپی کتاب، ضمیمه می‌باشد که قبل از مطالعه باید به آن توجه نمود.

اقتصاد سلامت

رابطه بین سطح اقتصادی هر جامعه و میزان سلامتی افراد آن جامعه از دیرباز شناخته شده بود. به طوری که در کشورهای مرفه میزان سلامتی به تعداد قابل توجهی از کشورهای فقیر بالاتر است و به همان نسبت ابتلا به بیماری‌های واگیردار و مرگ و میر کمتر. اما این تنها یکی از جنبه‌های مبحث اقتصاد و سلامت می‌باشد.

دکتر ایرج کریمی این موضوع را به تفصیل در کتاب اقتصاد سلامت مورد بررسی قرار داده است. جلد اول کتاب اقتصاد سلامت که به برنامه‌ریزی تخصیص منابع و بهره‌وری پرداخته است در ۸ فصل به نگارش درآمده و این مقوله را از دیدگاه کلان بررسی کرده است.

دکتر کریمی را می‌توان به عنوان اولین مدیرکل اقتصاد بهداشت در وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، اولین مدرس اقتصاد بهداشت در ایران، اولین مدیرگروه اقتصاد بهداشت در دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی دانشگاه علوم پزشکی ایران و اولین رئیس هیأت مدیره انجمن علمی اقتصاد بهداشت ایران نام برد.

این کتاب که با یک دید تخصصی به رشته تحریر در آمده دو کاربرد عمده دارد:

۱- می‌تواند به عنوان یک کتاب مرجع در تدریس اقتصاد سلامت در کلاس‌های آموزشی مورد استفاده قرار گیرد.

۲- زمینه لازم برای اتخاذ تصمیم در اقتصاد سلامت با تأکید بر تخصیص و بهره‌وری حداکثر از منابع با استفاده از برنامه‌ریزی اقتصادی که دارای اهمیت زیادی است فراهم می‌سازد.

کتاب حاضر که شامل تشریح مقدماتی اقتصاد سلامت است و هر فردی که با این موضوع در ارتباط باشد می‌تواند از آن بهره گیرد، برای کسانی که در تعیین اولویت‌ها و برنامه‌ریزی در اجرای برنامه‌های سلامت عهده‌دار مسؤولیت هستند، تهیه شده است. این افراد شامل سیاستگذاران اقتصاد سلامت، برنامه‌ریزان، کارکنان واحد اطلاعات و ارزشیابی، مدیران برنامه و بودجه و کارشناسان مالی که در تمام سطوح نظام سلامت بخش عمومی، خصوصی و تعاونی‌ها کار می‌کنند، می‌شود.

در راهنمای استفاده از کتاب، فصل‌های خاصی که بیشتر مربوط به قشر خاصی از افراد بالا است معرفی شده و توصیه‌هایی جهت استفاده بهتر مدیران، سیاستگذاران و کارشناسان از هر فصل ارائه شده است. در پایان کتاب، بخشی هم به نمونه سؤالات اقتصاد سلامت و پاسخ‌های تستی آنها اختصاص یافته است.

این کتاب در سال ۱۳۸۳ در شمارگان ۳۰۰۰ نسخه و در ۱۸۲ صفحه به قیمت ۲۱۰۰۰ ریال توسط انتشارات گپ به چاپ رسیده است.

سرگذر

سهیل محمودی
Sohail_mahmoudi@yahoo.com

فراموش کردن خویش

شبروان چون رخ صبح آینه سیما بینند
کعبه را چهره در آن آینه پیدا بینند
گرچه زن آینه خاتون عرب را نگرند
در پس آینه روبی زن زعنا بینند
سالکان راست ره بادیه دهلیز خطر
لیکن ایوان امان کعبه علیا بینند
همه شیهای غم آیستن صبح طرب است
یوسف روز به چاه شب یلدا بینند
فرکعبه‌ست که در راه دل وباغ امید
شوره و غوره ما چشمه و صهبا بینند
خاقانی

مکه، و حضور در مکه چیزی که همیشه مرا غافلگیر کرده، هر دفعه به این شهر وارد شده‌ام، حسی ناشناخته گریبان روحم را گرفته. توغبی بی‌تابی. شکلی از گمشدگی. گمشدگی در جمع از همان لحظه که شمر بیقات لباس ها را درمی‌آوری و تلبیه می‌گویی، احساس بی حال و هوایت و عوض می‌شود، قصد. آهنگ. شدن. حج، رفتن. فراموش کردن خویش. همه این سفر یک طرف. احرام و طواف و سعی و عرفات یک طرف. [که البته در این عمره هم سری به عرفات زدم. خواهم گفت.] این شهر. مکه. هنوز، بدوی است. وحشی. زمخت. و غیر اهلی. با آن کوههایی که شهر را در حصار گرفته. با این همه برج و حتل و بنا و امکانات، مکه روحی بدوی دارد و حق داشت آن بزرگوار، که بعد از فتح مکه هم، باز مرکز گسترش ایمان تازه را مدینه قرار داد. مکه قابل گسترش نیست. فقط نگین عزیز کعبه است که تو را در این شهر، خیره می‌کند. خانه خدا و خانه مردم و چه جذابیتی است. در این فاصله اندک خانه خدا بودن و خانه مردم بودن. یکی بیت‌الله و دیگر اول بیت رفیع للناس. و این نکته‌ای است که من با حضور در مسجدالحرام حس کردم. و آفرین بر خیالی بخاری. با آن غزل جاودانه‌اش. نمی‌دانم دیوانی از او چاپ شده یا نه. که روس‌ها در آن سال‌ها، سخت پیگیر این کارها بوده‌اند. هرچه باشد، این یک غزل او به صدتا دیوان چاپ شده و چاپ نشده می‌ارزد. با این مطلع معجزه‌وارش:

ای تیر قضت را دل عشاق نشانه
جمعی به تو مشغول و تو غایب ز میانه

اصلاً خود خودش است. غزل خیالی با این مطلع شگفت، زمزمه مدینت من در صحن مسجدالحرام بوده است. یک کشف جاثانه در یک غزل جاودانه. با این مطلع جاودانه، رمز و راز کعبه همین است: جمعی به تو مشغول و تو غایب ز میانه.

وی خود نیست اینکه بعد از قرن‌ها این غزل خیالی، آن همه استقبال شده و آن همه نفسین. و آن همه اجرای موسیقایی. توجه جمعی در طول تاریخ به یک اثر هنری، حتماً دلایلی بیش از هیجان و هیاهو و جنجال داشته. اینکه این اثر بخشی از حافظه تاریخی اهل ادب و شعر دوستان بوده، جانمایه و گوهر ارزشمند آن را می‌نماید. یک شعر جاودانه، بدون نیاز به هر گونه حک و اصلاح. همانی که باید باشد. درست. درست و بجا.

ای تیر قضت را دل عشاق نشانه
جمعی به تو مشغول و تو غایب ز میانه

قابل توجه ماها، خیالی که بود و کی می‌زیست و چه می‌کرد؟ اینها مهم نیست. از همین زخمی زنده است. گو که خود قرن‌ها باشد که رفته. و ما باید یاد بگیریم. با آن همه جنجال‌ها و هیجان‌ها و نقدها و پیه و چه‌چه‌ها، پیش از خودمان، دستمون خالی. هرگاه‌قدم به حرم گذاشته‌ام، اولین زمزمه‌ام همین غزل خیالی بخاری بوده:

ای تیر قضت را دل عشاق نشانه
جمعی به تو مشغول و تو غایب ز میانه

صبح از حمایل فلک آهیخت خنجرش
باز هم شعر فارسی خاقانی. با آن قصاید شگفتش که در طی دو سفر حج سروده در قرن ششم. یکی در سال ۵۵۱ و یکی در سال ۵۶۹. اصرار من و درخواستم از دوستان که سری هم به عرفات و مشعر و حتیط بزنیم و رقیبم یک شب. شب نهم رمضان. با نیمچه مهتابی. عرفات شب شور و غلغله و نجوا در شب نهم ذیحجه. و حالا آمدنامم و این صبحِ! خلوت است سوت و کور و آرام. علی‌اکبر شیرازی با اتوبیلش و سه مصدش ما را برداشت و برد به عرفات. نسیمی خنک. و از پای «جبل الرحمه» رقیبم بالا که این کوه را اول بار، از شعر خاقانی شناخته بودم. در جوانی.

گویی که خاطب عرفات است جبرئیل
از صبح نیخ و از جبل الرحمه منبرش

دوست داشتم، این بیت خاقانی را بر فراز جبل الرحمه درک کنم که اینطور شد. والبته به شب. نه به صبح که در صبح عرفه ما منع شده‌ایم از رفتن بر فراز جبل الرحمه. و یک بار، در چهار سال پیش، با مجید مجیدی فیلمساز، در لباس احرام، تا به سحرگاه، نظاره‌گر این جبل الرحمه بوده‌ایم. جایه‌جا و در دامنه‌های جبل الرحمه. حاجیانی در لباس احرام و در حال نیایش و راز و نیاز و سخن مجیدی که این سیه‌پوشان و دامنه‌های جبل الرحمه سکتی کرده. تصویری ترین لحظات را پدید آورده‌اند. و آن شب در چهار سال پیش، باز من شعر خاقانی را زمزمه کرده بودم و دقایقی پیش از آن هم به مقابل چادری از خیمه‌های ایرانی‌ها رسیده بودم و تابلویی را دیدم بر در خیمه آویزان نه شعاری. و نه جمله‌ای. و نه کلامی دیگر. کاروان‌دار با ذوق و خوش‌سلیقه، دو بیت از خاقانی را به تسعلیقی زیبا و دلربا، بر پارچه‌ای سپید نوشته بود و آویخته بود.

مقصد اینجاست، ندای طلب اینجا شنوند
بختیان را ز حرس صیحدم آوا شنوند
عرشیان بانگ و لله علی‌الناس زنند
پاسخ از خلق سمعنا و اطعنا شنوند

بیشترین تأملم در این سفر این بوده که چرا دیوان خاقانی را با خود به اینجا نیاورده‌ام. حتی گزیده آن را. به گزینش و توضیح استاد نازنین و بزرگوارمان، دکتر سید ضیاءالدین سجادی باری آنچه را از قصاید مدنی و مکی خاقانی حفظم، در این سفر برای خودم زمزمه می‌کنم و گاه برای همراهانم. لذت این قصاید حکیم شروان، در این سرزمین چشیدنی است.

این بار با کتاب‌های خودم و کتاب گنجینک و جبرئیل عزیزم. سیدحسن حسینی و پارسای پارسی دوستم. محمدرضا ترکی به‌راحتی، وارد عربستان شدم. بدون هرگونه تفتیش و گردشی. که در ایام حج، ساک‌ها و کیف‌ها و چمدان‌ها را می‌گردند و بعضی وقت‌ها سخت می‌گیرند برای آوردن کتاب‌های فارسی. حالا یا مقابلج باشد. که خیلی‌ها همراه می‌آورند. یا کتاب‌های دیگر. که به نظر مأموران اینجا اختلاف‌برانگیز است.

یک بار سال ۷۹ که وارد فرودگاه مدینه شدم، مأمور پلیسی که چمدان‌های مرا به هم می‌ریخت، چشمش افتاد به کتاب‌های همراهم و پرسان. که اینها چیست؟

من قید کتاب‌هایم را زدم. با این حال با عربی دست و پا شکسته‌ای، سینه جلو دادم و گفتم: با شیخ انا شاعر باللغة والسان الفارسی و تصوم را روی جلد کتاب‌ها نشانش دادم. مأمور پلیس، لبخندی زد از پشت باجه‌اش برون آمد. او به طرف من با من دست داد و بقیه اثاث و چمدان مرا نگشت. و مرا فرستاد آن طرف باجه تفتیش و کسانی که از سختگیری و دقت و سرسختی پلیس عربستان سعودی مطلعند، می‌دانند که من چقدر از این برخورد مهربان و آرام آن پلیس جوان، شادمان شدم.

در سال ۸۱، واقعه‌ای مشابه این پیش آمد در فرودگاه مدینه، پلیس در تفتیش چمدان من به تعدادی کتاب و خورد. هرچه توضیح دادم، به خرجش نرفت. نهایت آنکه با پافشاری من، یکی از مأموران «ام به موصف و نهی از منکر» خودشان را صدا کرد که من در این سفرها برای آنها نامی انتخاب کرده‌ام. شیخ‌شرطه. هم کار ارشاد شیوخ را انجام می‌دهند. و هم کار پلیس را. در امر و نهی و ارشاد و نظارت مثلاً. مردی سی و دو- سه ساله. با همان لباس سپید. ریش بلند. و عگال با سروش شطرنجی. کتاب‌های همراهم را زیر و رو کرد. کتاب‌های خودم را دید. با تصویر روی جلدشان. فقط خواست که یکی- دو عنوان از کتاب‌های خودم را با امضا به او هدیه کنم و من خوشحال از این شرط. اسمش را پرسیدم. و در صفحه اول «عشق تاتمام» و «تلصلی از عاشقانه‌ها» نوشتم. اهدا لاخ اکرام. محمد عبدالله. و امضا کردم. و این تنها رشوه‌ای بود. که در عمرم به کسی دادمام و خوشحال که بدّ نداد. رشوه دادمام یا کتاب. برباد شد. و این هم شد یک خاطره. یکی از امضاهای به یاد ماندنی کتاب‌هایم.

یک شب در مکه زده به تفحص تابلوها دفعه‌های پیش هم این کار را کرده بودم که در شماره‌های دی و بهمن سال گذشته در همین «سر گلدر» نقل کردم.

زدم به بازار ایوسفیان. بازار مسقف اطراف مسجدالحرام. و نمی‌دانم این نام ایوسفیان. نام واقعی این بازار است یا ما ایرانی‌ها چنین عنوانی به آن داده‌ایم. این بازار، مثل همه بازارهای شهرهای زیارتی است: مشهد، قم، دمشق، نجف و کربلا. محل انواع کالاهای بنجل و خوب و متوسط. از شیر مرغ تا جان آدمیزاد. والبته بیش از هر چیز طلافروشی‌های بازار ایوسفیان، مه‌رونق. و تعدادشان هم زیاد. و مجالی برای عرض اندام زن‌ها مخصوصاً زن‌های ایرانی. دوست داشتم اسرائل سبع مرکم و چه جاه زدن خانم‌های ایرانی را که نمی‌شد. جلو هر مغازه‌ای که جمع بودند، تا مرا می‌دیدند، می‌شناختند. و سلام و علیکی و به خودمانسازوری می‌پرداختند. خصلت دیرین ما ایرانی‌ها، که در این سال‌ها هم بیشتر شده.

مغازه‌هایی در اینجاست، که همه اجناس خود را به یک قیمت می‌فروشند. ۱۰ ریال سعودی. مثلاً یا ۵ ریال. یا ۶ ریال. و بر مغازه‌ای در بازار ایوسفیان این اعلان به سه زبان نوشته شده بود. یکی به زبان عربی، کل‌شیء ۲ ریال. یکی هم انگلیسی: Anythings 2 S.R. و جالب. فارسی آن. هر مال دو ریال.

و یکی هم تابلو هتل شرایتون مکه. در همین بازار ایوسفیان. در دویست متری مسجدالحرام. هتلی شیک و مرتب که محل اسکان ایرانی‌هاست. در این ایام قرباند. بعد از سری پرتنوع به داخل هتل. تمام هتل شرایتون. در اینجا پرایم جالب است. عمودی بالا رفته این هتل و حتماً در سیزده طبقه. و عنوان انگلیسی آن. Sheraton Makkah و عنوان عربی‌اش جالب. فُنْدُق مکة‌شیراتون. و گشتی زدم در بازار و مغازه‌های طبقه همکف هتل. بازار مکاره‌ای. هرنوع جنس که بشود دید و خواست. و مغازه‌ای که کارها و صنایع دستی می‌فروخت. و عطر و ادویه. و قلمدان‌هایی داشت از چوب و خودکارها و خودنویس‌هایی با روکش چوبی و پرسیدم از مغازه‌دار که کار کجاست این جعبه‌های کوچک و قلمدان‌ها که گفت. ایندیا عند. و خطاهایی‌های روی قلمدان‌ها چیزی بین تسعلیق هندی. یا گشتی و خط کوفی. ورویِ برخی از آنها عبارتی از این دست: الابذکرالله تطمئن القلوب. ان الله مع الصابرین. ولله الحمد. لااله‌الاالله. الحمدلله. و عبارتی با حمدالله. یا محمد. و روی برخی دیگر، جملاتی دیگر. با طعمی عاشقانه. ونگو با حسی رمانتیک. و معلوم است که سازنده و خطاط. شرح شیدایی عاشقانه خود را ثبت کرده مثل این: احبک احبک احبک و این: یا حیاتی انت قرة العیونی.

بیرون از بازار ایوسفیان چند تابلو اعلان‌های شهرداری و شهری در اطراف مسجدالحرام. بر دیوار و ضوخانه‌ها. یکی تابلو «ان‌ماءالعامه لشئون المسجدالحرام و المسجد النبی» با «حجمی تونی، با مهتابی‌های روشن داخل آن. نقشه مسجدالحرام و گذرگاههای اطراف، در وسط تابلو و سه اعلان دیگر در سست چپ تابلو. سه اعلان در زیر هم. علامت ممنوع بود و رانندگی و راهنمایی و در وسط این علامت دوربین عکاسی و خطی اُریب به رویِ آن. و زمن انگلیسی Photography No التصویر ممنوع (عکس‌برداری ممنوع) و علامت بعدی. به همین شکل با تصویر یک سیگار. با این متن: No Smoking التدخین ممنوع (سیگار کشیدن ممنوع) و سومی همین اعلان. با تصویر کفدستی از بچ. به بعد که دراز شده. و خطی اُریب به رویِ آن. با این متن: Beying No التسویل ممنوع (گدایی کردن ممنوع)

و بازی با سجع کلمات مسجع و مرصّع. و به یاد آن قاضی در قم افتادم که داستانش در قابوسنامه آمده. و نامه‌ای که صاحب این عباد به او می‌نویسد. و سخن قاضی که هیچ چیز مرا عزل نکرد مگر قافیه. یا ایها القاضی بشّر قد عزلناک فقم که هنوز عرب برای امر و نهی و اعلان و خبردار و هشدار از سجع و ترصیع و آداب ادبی بهره می‌برد.

یا علی مدد

حسین ثابت

بهمن یزدی صمدی

دکتر بهمن یزدی صمدی در ۹ آبان‌ماه ۱۳۱۶ در قصر شیرین به دنیا آمد. تحصیلات ابتدایی را تا اخذ مدرک دیپلم در شهر کرمانشاه گذراند و در سال ۳۶ برای ادامه تحصیل به دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران آمد و در رشته کشاورزی عمومی لیسانس گرفت. سپس برای ادامه تحصیل به آمریکا رفت و در دو رشته اگرونومی و ژنتیک و اصلاح نباتات به‌ترتیب در سال‌های ۴۳ و۴۶ به اخذ درجه فوق لیسانس و دکترا از دانشگاه کالیفرنیا نائل شد.

دکتر صمدی دوره فوق دکترای خود را نیز در سال ۴۷ در دانشگاه کالیفرنیا گذراند و در همان سال به ایران بازگشت و عضو هیأت علمی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران شد.

دکتر صمدی در سال ۵۲ به رتبه دانشیاری ارتقا پیدا کرد و مسؤولیت‌های علمی و تحقیقاتی را در دانشگاه و سازمان‌های مربوطه به‌عهده گرفت و به درجه استادی نائل شد. وی همچنین طی سال‌های ۶۲ تا ۶۴ ریاست دانشگاه تهران را بر عهده داشت و در سال‌های ۷۶ و ۷۷ به‌عنوان استاد نمونه کشور و محقق نمونه دانشگاه تهران انتخاب شد.

دکتر صمدی که عضو پیوسته فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی است، در سال ۸۰ و در نخستین همایش چهره‌های ماندگار در رشته تخصصی کشاورزی برگزیده شد.

دکتر بهمن یزدی صمدی علاوه بر نگارش مقالات فراوان، چند تألیف نیز دارد که به آنها اشاره می‌کنیم: کتاب‌های اصلاحات نباتات زراعی و اصل تولید گیاهان زراعی که در سال‌های ۷۰ و ۷۳ از سوی مرکز نشر دانشگاهی چاپ شد و دو کتاب طرح‌های آماری در پژوهش‌های کشاورزی و فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی که مرکز انتشارات دانشگاه تهران در سال‌های ۷۶ و ۷۷ منتشر نمود.

استاد علی‌اکبر غفاری درگذشت

گروه خبر کتاب هفته:

علی‌اکبر غفاری، استاد علم‌الحدیث دانشگاههای ایران، هشتم آبان ماه در اثر سانحه تصادف درگذشت.

استاد غفاری در سال ۱۳۰۴ متولد شد و پس از اتمام تحصیلات ابتدایی زیرنظر اساتیدی چون؛ علامه طباطبایی، علامه امینی، علامه محدث ارموی و... تحصیلات حوزوی خود را به پایان رساند.

۲۸۰ عنوان کتاب و کار تحقیقاتی حاصل یک عمر پژوهش ایشان است. از کتاب‌های وی می‌توان به کتب اربعه (۲۸ جلد)، تفسیر عاملی (۸ جلد)، شرح ابوالفتوح (۱۳ جلد) و... اشاره کرد.

صاحب امتیاز :
خانه کتاب ایران

مدیر مسؤول : احمد مسجد جامعی
سردبیر: علی اصغر رمضانپور

امور فنی : گلبرگ گرافیک
لیتوگرافی وچاپ : ایرانچاپ
نشانی : خیابان قائم مقام فراهانی اول فجر (جم) ، شماره ۹ ، طبقه دوم
صندوق پستی : ۳۱۳-۱۳۱۴۵
تلفن : ۸۳۲۵۷۲۴ ، ۸۳۱۸۶۵۹
نشانی اینترنتی :
http://www.ketabehafteh.ir

فهرست خرید کتاب

مصوبه شماره ۱۹۶ هیأت انتخاب و خرید کتاب اعلام شد. نام کتاب، نام ناشر، موضوع و تعداد نسخه‌های خریداری شده به شرح زیر است:

دایرةالمعارف عمومی، آرام، کلیات: ۲۴۰/اسرار الصلوه، آل علی(ع)، دین: ۵۰۰/احجویه اهل بیت، ائمه، دین: ۳۰۰/پاکان در قرآن، بخشایش، دین: ۵۰۰/نامه‌های عرفانی امام خمینی، تشیع، دین: ۳۰۰/جنگ سرنوشت، جام جوان، دین: ۵۰۰/منطق و عرفان، حسینیه ارشاد، دین: ۵۰۰/نماز پرواز در ملکوت، دفتر نشر معارف، دین: ۵۰۰/سیمای مسلمان فارسی، دفتر نشر معارف، دین: ۵۰۰/ده گفتار پیرامون انقلاب اسلامی، دفتر نشر معارف، دین: ۵۰۰/و خدایی که همین نزدیکی‌ست، دفتر نشر معارف، دین: ۵۰۰/گستره شریعت، دفتر نشر معارف، دین: ۵۰۰/قرآن و چگونگی پاسخگویی به نیازهای زمان، دفتر نشر معارف، دین: ۵۰۰/از میقات تا عرفات، دفتر نشر معارف، دین: ۵۰۰/از راه تا راز، دفتر نشر معارف، دین: ۵۰۰/نماز چهره دین، دلدار، دین: ۵۰۰/دین و دولت در اسرائیل، روزنگار، دین: ۵۰۰/با سرداران شهید در نهضت خدمت‌رسانی، سما، قلم، دین: ۵۰۰/سر بر آستان روزی‌رسان، شب، دین: ۵۰۰/ تربیت از منظر ولایت، شهید فهمیده، دین: ۵۰۰/دیدگاههای امام علی(ع) در نهج‌البلاغه پیرامون خدمت‌رسانی، فراکفت، دین: ۵۰۰/فرهنگ جامع سخنان امام حسن(ع)، معروف، دین: ۵۰۰/عاشورا، منادی تربیت، دین: ۵۰۰/پیش از عاشورا، منادی تربیت، دین: ۵۰۰/جامعه در حرم، دین: ۵۰۰/محاسبه نفس، منیر، دین: ۵۰۰/در جست‌وجوی جانشین پیامبر، منیر، دین: ۱۰۰۰/پیمان قدیر، منیر، دین: ۵۰۰/الهام و عرفان متنا آرامش و خوشبختی، نادعلی، دین: ۵۰۰/بشریت و حاکمیت ها، آگه، علوم اجتماعی: ۴۰۰/م شورا و مشارکت، فرهنگ و اندیشه، علوم اجتماعی: ۴۰۰/برادری، فرهنگ و اندیشه، علوم اجتماعی: ۵۰۰/جهانی سازی، کتاب صبح، علوم اجتماعی: ۵۰۰/اساطیر آشور و بابل، کاروان، تاریخ و جغرافیا: ۵۰۰/اساطیر بین‌النهرین، کاروان، تاریخ و جغرافیا: ۵۰۰/نقش بازی و اسباب بازی در آموزش کودکان، یکتا/آموز، علوم عملی: ۵۰۰/ نیمه خفته نیمه بیدار، آشنایی، ادبیات: ۵۰۰/گل پس، آشنایی، ادبیات: ۳۰۰/ دایره‌ها، دوورد، ادبیات: ۳۰۰/ در من خلیده‌ی چهل سال خفته، دوورد، ادبیات: ۳۰۰/ مادام کامیون، دوورد، ادبیات: ۳۰۰/غول زنگی قلعه سنگباران، دوورد، ادبیات: ۳۰۰/انتظار سبز، روزگار، ادبیات: ۵۰۰/ مشوی وامق و عذرا، روزگار، ادبیات: ۳۰۰/ ماه تا تن جان، شقایق، ادبیات: ۳۰۰/ سمک عیار، صدای معاصر، ادبیات: ۳۰۰/ناگفتنی‌های گفتنی، طاق بستان، ادبیات: ۳۰۰/رتیله‌ای برای زنده‌ها، فرهنگ و اندیشه، ادبیات: ۳۰۰/ عاشقانه یاران، محقق، ادبیات: ۳۰۰/ اقبی‌ها خودکشی نمی‌کنند، موراویدز، ادبیات: ۳۰۰/ خاطرات پس از مرگ، موراویدز، ادبیات: ۵۰۰/ سیزده‌جوی دلنشگ، نگاه، ادبیات: ۳۰۰/ شکار رویا، پاسارگاد، کودک و نوجوان: ۵۰۰/ ماجرای هویج، پاسارگاد، کودک و نوجوان: ۵۰۰/ اسب چوبی، پاسارگاد، کودک و نوجوان: ۵۰۰/سفینه قضایی سیلیا، حنانه، کودک و نوجوان: ۵۰۰/معلی روستای بم چرا گرفته ماتم، سعید والی‌فر، کودک و نوجوان: ۳۰۰/ فعالیت‌های علمی، شورا، کودک و نوجوان: ۵۰۰/ خاله مرغ غصه‌دار، طاق بستان، کودک و نوجوان: ۷۰۰/ آموزگار مهربان من، موعود اسلام، کودک و نوجوان: ۵۰۰/ بوی گل شبنم دوره، ۳جلدی، موعود اسلام، کودک و نوجوان: ۷۵۰/ جامعه نمایش، آگه، هنر: ۲۰۰/باران، توفیق آفرین، هنر: ۵۰۰/شعر و نقاشی ایرانی، نسیم دانش، هنر: ۳۰۰/ بیان اندیشه در موسیقی، نگاه، هنر: ۲۰۰.

آخرین کتاب هنری ارنست گامبریچ

محمدتقی فرامرزی؛ مترجم: یک کتاب جدید از ارنست گامبریچ ترجمه کرده‌ام که آخرین کتاب وی محسوب می‌شود.این کتاب با عنوان «برتری هنر ابتدایی» ترجمه شده که احتمال دارد این اسم بعداً عوض شود.این کتابی است در بررسی جنبش‌های هنری اروپا و رشد گرایش‌های ابتدایی در هنر، مثلاً تحلیل از هنر آسیایی، آفریقایی، هندی، چینی و.... نفوذ این هنرها در زندگی مردم آن عصر و همچنین فلسفه و اندیشه‌ای که پشت این آثار وجود داشت، مورد تحلیلش قرار گرفته است. این کتاب بر اساس تجربه‌ای که گامبریچ در زمینه تاریخ و فلسفه هنر داشته، فراهم آمده و حاصل سال‌ها کار و تدریس او به حساب می‌آید.گامبریچ در این اثر نقاشی را در درجه اول اهمیت قرار می‌دهد بعد پیکره سازی و معماری و در کنار آنها تئاتر و بازیگری است که مورد توجه قرار می‌گیرد.

این کتاب در سال ۲۰۰۲ چاپ و منتشر شده بود. این کتاب را فرهنگستان هنر منتشر می‌کند. یک کتاب دیگر هم ترجمه کرده‌ام به اسم «هنر کشورهای آسیای جنوب شرقی» که بیشتر فرهنگ مادی این منطقه را شامل می‌شود؛ معماری، پیکره سازی و... که متأثر از فرهنگ معنوی است و عمدتاً با استفاده از آموزه‌های دینی و ادعیه‌های آسمانی شکل گرفته‌اند. کتاب بسیار جالبی است و این را هم فرهنگستان هنر منتشر می‌کند. نام نویسنده این کتاب را الان به خاطر ندارم چون حدود یک سال است که کتاب را تحویل ناشر داده‌ام.

چون مدت‌ها در پروژه‌های نیروگاهی کار می‌کردم و در اغلب پروژه‌ها مشارکت داشتم، بنابراین با مفاهیم پروژه و مدیریت آشنایی کامل دارم. در نتیجه کتابی بنا به توصیه یکی از متخصصان این حوزه ترجمه کرده‌ام به نام «مدیریت پروژه» که حدود هشتصد صفحه می‌شود. این کتاب هم در سال ۲۰۰۲ چاپ شده و از منابع بسیار معتبر شناخته می‌شود. «مدیریت پروژه» را دیوید کلیلند و آیرلند نوشته‌اند. این کتاب قرار شد توسط انتشارات مازیار منتشر شود. در زمینه ادبیات هم از آثار قدیمی‌ام یکی کتاب «مارتین ایدن» به قلم جک لندن است که قرار است از سوی نشر دنیای نو تجدید چاپ شود. این رمان زندگی خود جک لندن است و یک داستان رئالیستی بسیار جالب است، آخرین بار این کتاب در اوایل دهه شصت چاپ شده که در عرض یک سال دو- سه بار تجدید چاپ شده بود. دو کتاب دیگر هم در زمینه مدیریت ترجمه کرده بودم که تحویل ناشران دادم و حدود یک سال است که همچنان منتشر نشده، مانده است؛ یکی «مدیریت زمان» و دیگری «مدیریت خلاقیت» که در زمینه تولید آثار فرهنگی بسیار کاربردی است. ناشر این دو کتاب قرار بود «آونگ دانش» باشد. «هنر در گذر زمان» را هم بر اساس آخرین ویراست این کتاب، بازنگری کرده‌ام که قرار شد انتشارات نگاه یک چاپ دیگر از همان ترجمه قبلی منتشر کند و بعد ویراست جدید آن را چاپ و منتشر کند.

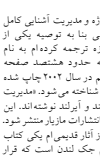

عبدالحی شماسی

فرهاد عابدینی

حکایت شهر سنگی

عبدالحی شماسی؛ نویسنده: من الان برای انتشار، یک مجموعه نمایشنامه دارم که تعدادی از نمایشنامه‌های گذشته به همراه چند نمایشنامه جدید از سوی نشر ماکان منتشر می‌شود. البته هنوز برای این مجموعه نام مشخصی انتخاب نکرده‌ام. در این کتاب حدود هفت- هشت نمایشنامه آمده که نمایشنامه‌هایی مثل حکایت شهر سنگی که از آثار قبلی‌ام محسوب می‌شود را هم شامل می‌شود. شاید برای این کتاب نام یکی از نمایشنامه‌ها را انتخاب کنم. غیر از این آثار دیگری هم دارم که منتظرم این کتاب چاپ بشود، بعد در مورد آنها تصمیم بگیرم. یک نمایشنامه دیگری هم دارم که سال‌ها قبل نوشته بودم، به اسم «زکریای رازی» که قرار است روی صحنه بیاید. این یک نمایشنامه بلند است که خودش می‌تواند به صورت یک کتاب مستقل چاپ و منتشر شود. در ضمن الان مشغول کار روی کتاب‌های دیگری هم هستم - البته نه بطور مستمر، چون کارهای متفرقه زیاد دارم- یعنی الان در صدد تهیه و تدوین کتابی هستم راجع به نمایشنامه و نمایشنامه نویسی. در حقیقت سعی دارم این کتاب را منتشر کنم. وقتی که تکمیلش کنم، این کتاب، یک کار تحقیقی محسوب می‌شود.

تحلیل و تفسیر شعر

فرهاد عابدینی؛ شاعر: من تاکنون شش عنوان مجموعه شعر منتشر کرده‌ام که نخستین دفتر در سال ۱۳۵۲ بوده و آخرین آن با عنوان «پل عبور من» در سال ۱۳۸۲. دفتر شعر پنجم من با عنوان «باران خاطره» به دو زبان فارسی و انگلیسی چاپ و توزیع شده است. اکنون نیز اشعار سروده شده خود را که بعد از سال ۱۳۸۲ می‌باشند آماده چاپ کرده‌ام، اما هنوز در تعیین عنوان کتاب به تصمیم نهایی نرسیده‌ام. ضمناً در حال حاضر مشغول مرتب کردن مقالاتی هستم که با عنوان‌های «راز و رمز یک شعر» و «مرگشایی ساده یک شعر» در روزنامه‌ها و مجلات ادبی به چاپ رسانده‌ام، تا به صورت کتابی منتشر نمایم. در هر کدام از این مقاله‌ها به تحلیل و تفسیر یک شعر از یک شاعر پرداخته‌ام که در سال‌های متفاوت به چاپ رسیده‌اند. این شعرها ، سروده های شاعرانی همچون: نیما، احوان ثالث، احمد شاملو، فروغ فرخزاد، سهراب سپهری، منوچهر شیبانی، بنفشه حجازی، سیروس یزد، خاطره حجازی، شمس لنگرودی، محمود معتقدی، فریدون مشیری و.... می‌شود.

بازتاب

در شماره ۱۹۸ آن نشریه در صفحه آخر مطلبی تحت عنوان سفرنامه جیمز موریه و الموت، آقای سایر محمدی قلمی فرمودند که شبهات هایی در آن دیده می‌شود و من مطمئن نیستم تمام نقل قول‌ها از آقای سری باشد، به هر حال توضیحی مختصر ابتدا پیرامون سفرنامه جیمز موریه:

جلد دوم این کتاب توسط دوست گرامیم آقای دکتر مظفر بختیار در اختیارم گذارد که به دست مترجمی بسپارم و جلد اول آن را به لطف جناب کامران فانی از کتابخانه ملی کپی گرفتم و طبق قراردادی به آقای دکتر سری برای ترجمه تحویل دادم، چند سالی طول کشید متأسفانه ترجمه با شتاب‌زدگی انجام گرفته بود و یک جلد را به شادروان مسعود رجب‌نیا برای ویراستاری سپردم و تا حدودی مشکلات اخلام و اساسی جغرافیایی تصحیح گردید.

بعد از درگذشت آقای رجب‌نیا جلد دیگر را به ویراستاری سپردم که همان اشکال اساسی را داشت و پس از ارسال نمونه‌ها برای آقای سری یکباره تمام کلمات و اصطلاحات کتاب را به فارسی سره برگردانده‌اند که دگرگونی زیادی در سبک و سیاق نثر کتاب به‌وجود آمد. تا تبدیل این اساسی به شکل معمول مدتی وقت گرفت و هم‌اکنون یک جلد از این کتاب برای تصحیح نزد آقای سری است برای تصاویر کتاب بارها عکاس به کتابخانه ملی فرستادم تا با تنظیم نور مناسب در فضای باز از روی متن اصلی عکس گرفته شود . و اما در مورد مطالبی که به نقل از آقای سری آمده بود مبنی بر اینکه «من به مادیات آن توجه ندارم و می‌خواهم کتابم زودتر درآید.»

ولی آقای دکتر سری نگفتند که روزی به باقرزاده گفته تاریخ ادبیات ریپکا را در دست ترجمه دارم و دوست مشترکمان.. گفته بود من ناشر دیگری برایت در نظر دارم و... تو (باقرزاده) با قرارداد کتاب راینه و من می‌گویم به فلانی قرارش را گذاردم و ضمناً مقداری هم پول جلو بده نیاز دارم من هم قرارداد کتاب تاریخ ادبیات ریپکا را تنظیم کردم و همراه با یک میلیون تومان چک به عنوان پیش‌پرداخت با پست فرستادم و منتظر ترجمه کتاب بودم که دیدم هفته پیش ناشر دیگری آن را انتشار داده و.. خوب قضاوت این ماجرا را به خوانندگان و کتاب‌دوستان می‌گذارم و نیز آرزو می‌کنم خداوند قدری انصاف به بعضی از خبرنگاران و نویسندگان و مترجمان بدهد.

با احترام

محسن باقرزاده، مدیر انتشارات نوس

تازه‌ها

آسمانی‌تر از نام خورشید

«آسمانی‌تر از نام خورشید» عنوان کتابی از محمدعلی شاکری یکتا پیرامون زندگینامه و اشعار فریدون مشیری است که نشر ثالث آن را منتشر خواهد کرد.

جغرافیای تاریخی قطر

«جغرافیای تاریخی قطر» عنوان کتابی است از ایرج افشارسیستانی که به بررسی تاریخ جغرافیا، آثار باستانی، آداب و رسوم، اقتصاد شهرها و بندرهای کشور قطر می‌پردازد و انتشارات الهدی آن را منتشر خواهد کرد.

درآمدی بر خانواده

«درآمدی بر خانواده و نظام خویشاوندی» عنوان کتابی است از دکتر محمدصادق فرید که به بررسی ابعاد گوناگون خانواده در گذشته و حال پرداخته و سیر تحول آن را مورد توجه قرار داده است. انتشارات پشتون اقدام به چاپ این کتاب خواهد کرد.

ماه خسته

«ماه خسته» عنوان مجموعه داستانی از مسعود حقیقی است که در بر گیرنده هشت داستان کوتاه می‌باشد و نشر نی اقدام به چاپ آن خواهد کرد.

رفیق کشور من کجاست

«رفیق کشور من کجاست» عنوان کتابی است از مایکل مور ترجمه مژگان انصاری راد، که از موضع انتقادی به حادثه ۱۱ سپتامبر و سیاست‌های آمریکا بویژه در دوران جرج بوش پرداخته است و انتشارات پیکان اقدام به چاپ آن خواهد کرد.

سرگذشت آل مظفر

«سرگذشت آل مظفر» عنوان کتابی است تألیف ستار عودی که با اتکا به کتاب تاریخ مظفر اثر محمود کتبی به بررسی سرگذشت سلاطین آل مظفر و فضای حاکم بر آن زمان ایران پرداخته است که انتشارات اهل قلم اقدام به چاپ آن خواهد کرد.

امپراتوری بیزانس

«امپراتوری بیزانس» عنوان کتابی است تألیف جیمز کوریک با ترجمه مهدی حقیقت خواه که نوشته کوتاهی است درباره تاریخ بیزانس و در مباحثی کوتاه مهمترین شاخصه‌های امپراتوری بیزانس را معرفی و بررسی کرده است و انتشارات ققنوس در تدارک چاپ آن است.

باغ‌های ایران

«باغ‌های ایران و کوشک‌های آن» عنوان کتابی است تألیف دونالد ویلبر ترجمه مهین‌دخت صبا که نویسنده در این کتاب به معرفی ویژگی‌ها و شاخص‌های مهم باغ‌های ایران پرداخته است و انتشارات علمی و فرهنگی در تدارک چاپ آن خواهد بود.

شب مرده‌ها

«آن شب مرده‌ها بیرون آمدند» مجموعه‌ای از داستان‌های کوتاه چند نویسنده آمریکای لاتین است که توسط آستوریاس رولفو گردآوری شده و با ترجمه قاسم صنعوی توسط انتشارات کلّ آذین منتشر خواهد شد.

موتور سیکلت دال

«راز موتور سیکلت من» عنوان زندگینامه خودنوشت رولدال نویسنده داستان مشهور «ماتیلدا» است که بزودی با ترجمه محبوبه نجف خانی توسط نشر افق روانه بازار نشر خواهد شد.

شاه کاران

«شاه کاران» عنوان مجموعه داستانی از سعید امیدوار است که بزودی توسط شرکت انتشارات لحظه منتشر خواهد شد.

دو کتاب از نشر مرسل

نشر مرسل بزودی دو کتاب «مجموعه مقالات همایش ازدواج دانشجویی» و «کمال ملک هنر» را راهی بازار نشر خواهد کرد. اولین کتاب به راهکارها و چالش‌های فراروی ازدواج دانشجویی می‌پردازد و دومین کتاب به سیری اجمالی در زندگی کمال‌الملک و کتابشناسی و تصاویر رنگی از آثار او می‌پردازد.